№. 33. ПЯТНИЦА, 27 АПРѢЛЯ. 1862. PIĄTEK, 27 KWIETNIA. №. 33.

ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ

ГАЗЕТА

ОФФИЦІАЛЬНАЯ, ПОЛИТИЧЕСКАЯ И ЛИТЕРАТУРНАЯ.

ВЫХОДИТЪ ПО ВТОРНИКАМЪ И ПЯТНИЦАМЪ.

Цѣна на мѣстѣ: За годъ 10 р. За полъ-года 5 р. За четверть года 3, р. За 1 мѣсяцъ 1 р.
Съ пересылкою за годъ 12 р За полъ-года 6. р, За четверть года 3 р. 50 к.
За объявленія: За строку изъ 40 буквъ платится 17 коп. сер.

KURYER WILEŃSKI

GAZETA

URZĘDOWA, POLITYCZNA I LITERACKA.

WYCHODZI WE WTORKI I PIĄTKI.

Cena na miejscu: Roczna rs. 10, Półroczna rs. 5, Kwartałowa rs. 3, Miesięczna rs. 1,
Z przesyłką: Roczna rs. 12, półroczna rs. 6, kwartałowa rs. 3 kop. 50.
Za wiersz ze 40 liter ogłoszenia płaci się 17 kop. sr,

СОДЕРЖАНІЕ:

Часть оффиціальная: Высоч. грамоты и произв.— Указы сената.— Всемилостивѣйшія помилованія.— Вильно.
Часть неоффиціальная: Иностр. изв.: Общее обозрѣніе.—Италія.—Франція.—Англія.—Австрія.— Пруссія.— Телеграфныя депеши.
Литерат. отдѣлъ: Изъ соврем. лѣтописи.— Происшествія.— Повѣсть Плуга: „Dzięcioł.“— Передовая статья.— Обозрѣнія: мѣстное и земледѣльческое.— Выдержки изъ газетъ и журналовъ.— Письма: изъ Вѣны, изъ Рѣчицы.— Одесса.— Рига.— Смѣсь.— Текущія извѣстія.— Некрологъ.— Биржевой указъ.— Виленскій дневникъ— Объявленія.

TREŚĆ.

Dział urzędowy: Najwyższe Reskrypta i mianowania.—Ukazy senatu,—Najmiłościwsze ułaskawienia.—Wilno.
Dział nieurzędowy. Wiadomości zagraniczne: Pogląd ogólny.—Włochy.— Francja.—Anglja.— Austrja.— Prusy.— Depesze telegraficzne.
Dział literacki: Z kroniki współczesnéj.— Wypadki.— Powieść Pługa: „Dzięcioł.“—Artykuł wstępny.—Przegląd: miejscowy, rolniczy,— i pism czasowych.—Listy: z Wiednia.— z Rzeczycy.—z Odesy,—z Rygi.—Rozmaitości.— Wiadomości bieżące.— Nekrolog.—Kursa giełdowe.—Dziennik Wileński.— Ogłoszenia.

Часть оффиціальная.

Ст.-Петербургъ, 24 апрѣля.

ВЫСОЧАЙШІЙ РЕСКРИПТЪ.

Преосвященный Митрополит Іосифъ.

Постоянно твердая и бдительная ревность ваша объ охраненіи и утвержденіи древле-отеческаго благочестія во ввѣренной вамъ паствѣ, неусыпная заботливость о распространеніи духовнаго просвѣщенія и неколебимая преданность престолу и отечеству пріобрѣли вамъ особенное Мое уваженіе. Желая почтить изъявленіемъ Моей признательности достопамятныя заслуги ваши, жалую вамъ препровождаемые при семъ алмазные знаки ордена святаго апостола Андрея Первозваннаго. Да укрѣпитъ Всевышній силы ваши на продолженіе высокаго и полезнаго вашего служенія православной церкви.

Поручая себя молитвамъ вашимъ, пребываю всегда благосклонный.

На подлинномъ собственною ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА рукою подписано:
„*АЛЕКСАНДРЪ.*“
Въ С. Петербургѣ, 8-го апрѣля 1862 г.

— Высочайшимъ приказомъ отъ 21-го апрѣля членъ государственнаго совѣта, генералъ-адъютантъ, генералъ отъ кавалеріи графъ ЛАМБЕРТЪ 1-й, согласно прошенію его, по разстроенному здоровью, Всемилостивѣйше увольняется отъ должностей намѣстника въ Царствѣ Польскомъ и командующаго 1-ю арміею, съ оставленіемъ въ званіяхъ генералъ-адъютанта и члена государственнаго совѣта.

— Высочайшимъ указомъ 31 марта, Всемилостивѣйше повелѣно, товарищу министра внутреннихъ дѣлъ, тайному совѣтни-

Dział urzędowy.

St. Petersburg, 24 kwietnia.

NAJWYŻSZY RESKRYPT.

Najprzewielebniejszy Metropolito Litewski Jozefie.

Ciągle stała i czujna gorliwość wasza o zachowanie i ugruntowanie starożytnéj prawowierności ojczystéj w powierzoném wam pasterstwie, niezmordowana troskliwość o rozszerzenie oświaty duchownéj i niezachwiane poświęcenie się tronowi i ojczyznie zjednały ku wam szczególne moje poważenie. Chcąc uczcić przez oświadczenie Mojéj wdzięczności wiekopomne zasługi wasze, nadaję wam załączające się przytém znaki brylantowe orderu św. Apostoła Andrzeja pierwszego wezwania. Oby Najwyższy pokrzepił siły wasze na dalsze odbywanie wysokiéj i pożytecznéj służby waszéj kościołowi prawosławnemu.

Polecając Siebie modłom waszym, zostaję ku wam na zawsze przychylnym.

Na autentyku własną JEGO CESARSKIEJ MOŚCI ręką podpisano:
„*ALEKSANDER.*“
St.-Petersburg, 8 kwietnia 1862 r.

— Przez Najwyższy rozkaz dzienny, 21 kwietnia: członek rady państwa, jenerał-adjutant, jenerał jazdy hrabia LAMBERT 1-szy, stosownie do jego prośby, dla zrujnowanego zdrowia, Najłaskawiéj został uwolniony od obowiązku namiestnika w Królestwie Polskiem i dowodzącego 1-szą armją, z pozostaniem w godnościach jenerał-adjutanta i członka rady państwa.

— Przez Najwyższy ukaz 31 marca, Najłaskawiéj rozkazano, towarzyszowi ministra spraw wewnętrznych, radcy tajnemu TROJ-

---

Въ Совр. Лѣт. (N 13) читаемъ:

Многіе увлекаются величавостію того, что обыкновенно называется, впрочемъ не безъ оттѣнка иронія, государственнымъ творчествомъ. Нерѣдко эти увлеченія основываются на пламенномъ желаніи общаго блага или на желаніи совершить великое дѣло. Но результаты почти никогда не отвѣчаютъ желаніямъ. Въ мірѣ политики, всего менѣе дозволено человѣку творить изъ ничего; иное созиданіе выходитъ хуже ломки. Въ нормальныя эпохи рѣдко овладѣваетъ людьми страсть къ такому созиданію, но въ эпохи усиленныхъ историческихъ движеній, въ эпохи такъ называемыя переходныя, когда смутно бродятъ общественныя силы, вышедшія изъ одной нормы сочетаній и ищущія другой, въ такія эпохи многими чувствуется потребность создать что-нибудь прочное, и эта потребность, ложно понятая, легко ведетъ къ попыткамъ сочинять учрежденія, втискивая въ нихъ податливый матеріалъ. Въ такія эпохи жизнь не внушаетъ къ себѣ довѣрія. Будущее покрыто мракомъ; настоящее расшаталось. Но именно потому то, преимущественно въ такія эпохи благоразуміе и предписываетъ воздерживаться отъ политическихъ созиданій и пользуясь уроками прошедшаго, лишь помогать, какъ говорятъ медики, натурѣ, чтобъ она сама произвела спасительную реакцію. Врачъ руководствуется при лѣченіи познаніемъ причинъ болѣзни и знакомствомъ съ конституціей субъекта. Тѣмъ же самымъ можетъ и тѣмъ же самымъ долженъ руководствоваться политическій человѣкъ. Устранять причины неурядицы, завѣдомо дѣйствовавшія въ прошедшемъ,— причины, которыхъ устраненіе ни въ какомъ случаѣ не можетъ быть вредно,—и въ то же время заботливо слѣдить за жизнью, чтобы, ничего не создавая искуственно, давать полный просторъ всему оказывающемуся живучимъ, всему согласному съ историческую конституціей общества: вотъ въ чемъ должна состоять задача мудраго политическаго дѣятеля въ такъ называемыя эпохи броженія.

Эти мысли, безпрестанно называющіяся посреди нынѣшнихъ обстоятельствъ, невольно приходятъ въ голову по поводу одного изъ нашихъ государственныхъ вопросовъ, стоящаго теперь на очереди, именно вопроса о преобразованіи нашего мѣстнаго управленія, губернскаго и уѣзднаго.

Наше общество высказываетъ на словахъ очень энергически свое стремленіе къ самоуправленію, въ противоположность бюрократіи и централизаціи, которыми отличается нынѣшняя администрація; это стремленіе образованныхъ классовъ находитъ отголосокъ въ преданіяхъ всего народа. Намѣренія правительства замѣтно склоняются къ той же цѣли; въ мировыхъ учрежденіяхъ сдѣлана первая попытка, и она имѣла такой успѣхъ, какого только можно было ожидать. Правительство само не разъ высказывало, что нашъ бюрократическій порядокъ, и наша административная централизація доведены до крайности, и что оно не возлагаетъ болѣе своихъ упованій на силу инструкцій и циркуляровъ, поучающихъ чиновничество не заниматься лихоимствомъ и сокращать переписку. Итакъ дѣло, что называется, на ходу. Оно до такой степени на ходу, что иностранцы, посѣщающіе Россію, удивляются нашему единомыслію относительно этого вопроса, и все представляется имъ *couleur de rose*. Еслибы между желаніемъ и исполненіемъ не было безднды, то и мы были бы готовы вторить ихъ лестнымъ о насъ отзывамъ. Но желать самоуправленія и умѣть пользоваться имъ—двѣ вещи разныя. Стремиться на словахъ къ самоуправленію—дѣло самое дешевое на свѣтѣ; осуществить его на дѣлѣ, для этого нужна готовность трудиться и жертвовать.

Такъ вы говорите противъ самоуправленія, вы не довѣряете жизни, скажутъ намъ. Ничутъ не бывало. Самоуправленія мы желаемъ, но не придаемъ цѣны парадными фразамъ о самоуправленіи. Жизни мы довѣряемъ, но не довѣряемъ хвастливому подобію жизни, которое набрасывается на бумагѣ. По нашему мнѣнію, понятіе земства живо въ сознаніи народномъ; по нашему мнѣнію, оно не вовсе погибло и въ высшихъ классахъ, но оно загромождено множествомъ искуственныхъ насажденій и затемнено сословными перегородками. Это понятіе находится пока на степени не дѣятельной, скрытой силы которая можетъ быть вызвана къ жизни, и подъ вліяніемъ тѣхъ или другихъ обстоятельствъ можетъ выступить изъ-подъ запоровъ, но отъ того, какъ она будетъ вызвана и какъ она выступитъ, зависитъ успѣхъ или неуспѣхъ ея первыхъ приступовъ къ дѣлу. Вызовъ можетъ дать правильное и свободное теченіе потоку, который оплодотворитъ наши нивы; онъ можетъ также стѣснить его русло плотинами и забросать дно каменьями; онъ можетъ даже открыть такую ложбину для стока водъ, что онѣ въ нее совсѣмъ не потекутъ, а понесутся по другимъ путямъ, и разольются тамъ, гдѣ ихъ никто не ожидалъ.

Съ упраздненіемъ крѣпостнаго состоянія, взаимныя отношенія нашихъ сословій и отношенія сословій къ государству совершенно измѣнились; между различными слоями нашего общества очевидно возникаютъ новыя связи. Но пока не исчезли всѣ юридическія послѣдствія крѣпостнаго права, отношенія двухъ самыхъ многочисленныхъ группъ народонаселенія, помѣщиковъ и крестьянъ, не могутъ установиться удовлетворительно. Къ этому затрудненію присоединяется другое,—раздражительность мѣстныхъ и племенныхъ притязаній,—раздражительность, въ большей части случаевъ произведенная искуственно, но тѣмъ не менѣе существующая. Все это внушаетъ опасенія; все это заставляетъ желать усиленія политической жизни въ цѣломъ на ряду съ усиленіемъ политической жизни въ частяхъ. Мѣстное самоуправленіе можетъ безвредно развиваться лишь подъ охраной, которую будутъ давать ему общія государственныя учрежденія, гдѣ голосъ сословныхъ интересовъ по необходимости долженъ высказываться примирительнѣе и гдѣ сильнѣе должны чувствоваться крѣпость государственнаго единства и всѣ выгоды, съ нимъ связанныя. Только при этомъ условіи мѣстное самоуправленіе не будетъ личиной для борьбы между сословіями и для увлеченій разными фантазіями мѣстнаго патріотызма.

Мѣстное самоуправленіе, какъ фраза, исполнено привлекательности; какъ настоящее дѣло, самоуправленіе есть обязанность и притомъ трудная обязанность. Для успѣшности его дѣйствія требуется много условій. Надобно, чтобы люди, которымъ оно предоставляется, были живо заинтересованы его результатами; надобно, чтобъ они были между собой въ довольно тѣсныхъ связяхъ, чтобы между ними установилась общность интересовъ и привычка къ взаимнымъ сношеніямъ. Законодательство не можетъ создать этихъ данныхъ; оно можетъ только пользоваться данными существующими. Въ каждой губерніи, вѣроятно, есть нѣсколько человѣкъ, способныхъ дѣйствовать сообща по нѣкоторымъ дѣламъ интересующимъ ихъ. Но возложите на нихъ другія дѣла, и они окажутся неспособными дѣйствовать, или поручите дѣло, которое они могли бы исполнить, другимъ лицамъ, принадлежащимъ тому или другому уѣзду, тому или другому городу болѣе чѣмъ цѣлой губерніи, и вы опять будете обмануты въ вашихъ ожиданіяхъ. Какія же средства избѣжать такой неудачи? Средство одно—воздержаться отъ регламентаціи. Намъ кажется, законодательство, допуская мѣстное самоуправленіе, какъ новый элементъ политической жизни, должно ограничиться самыми необходимыми опредѣленіями, полагая лишь общія, широкія основы, разрѣшая закономъ только немногіе учредительные вопросы. Дальнѣйшая судьба мѣстныхъ учрежденій должна быть предоставлена времени и жизни, которая сама будетъ требовать и вызывать новыя законодательныя опредѣленія.

Вопросы, предварительное разрѣшеніе которыхъ совершенно необходимо для реформы по нашему мнѣнію слѣдующіе.

Вопервыхъ вопросъ о самомъ *представительствѣ* земства, котораго участіе признается необходимымъ условіемъ новаго управленія. Здѣсь представляется прежде всего вопросъ *о цензѣ*. Мы разумѣемъ этотъ вопросъ въ самомъ общемъ его смыслѣ, какъ опредѣленіе степени правъ каждаго мѣстнаго жителя на участіе въ управленіи (права быть избирателемъ, выборнымъ, должностнымъ лицомъ и т. д). Въ *Современной Лѣтописи* было и будетъ еще говорено объ этомъ важномъ вопросѣ, и потому теперь мы считаемъ излишнимъ о немъ распространяться. Главная и существенная забота должна состоять въ томъ, чтобы первыя у насъ земскія собранія были собраніями представителей настоящаго земства, чтобы *законное* земство совпадалось съ *дѣйствительнымъ* земствомъ, чтобы послѣднее не почуяло себя чуждымъ тому, что будетъ названо земствомъ по закону.

Второй главный вопросъ, требующій разрѣшенія: Какіе будутъ центры мѣстнаго самоуправленія, то-есть каково будетъ отношеніе губерній къ уѣзду? Этотъ вопросъ не менѣе важенъ чѣмъ вопросъ о цензѣ. Если отъ послѣдняго будетъ зависѣть примиреніе или взаимное раздраженіе сословій, то первымъ будетъ рѣшена дальнѣйшая судьба мѣстнаго самоуправленія. Не предупреждая рѣшенія, мы полагаемъ однакоже, что есть обстоятельства, явно указывающія правильный путь. Неудобства путей сообщенія, затрудняющія частую ѣзду въ губернскій городъ, незначительность многихъ губернскихъ городовъ, обязанныхъ своимъ почетомъ лишь сосредоточенной въ нихъ администраціи, слишкомъ большая обширность нашихъ губерній, сравнительно съ испытанными на практикѣ группами мѣстнаго самоуправленія (англійскими и венгерскими графствами), наконецъ то обстоятельство, что жители уѣзда обыкновенно знаютъ другъ друга, тогда какъ между жителями губерніи до сихъ поръ было довольно мало общихъ интересовъ; все это возбуждаетъ надежды на большую успѣшность уѣзднаго чѣмъ губернскаго самоуправленія. Къ тому же въ уѣздахъ уже учреждены мировые съѣзды, которые могутъ быть съ этою цѣлію расширены. Въ нижней инстанціи нѣтъ ни малѣйшей необходимости заботливо разграничивать судебную власть отъ исполнительной. Раздѣленіе властей имѣетъ смыслъ лишь вверху.

Третій главный вопросъ: Какія будутъ отношенія новой власти къ существующимъ? какое мѣсто должны занять новыя земскія или обновленныя земствомъ старыя учрежденія въ общей системѣ губернскаго и уѣзднаго управленія? Этотъ вопросъ еще важнѣе предшествовавшихъ для самоуправленія. Передъ нами два пути. Съ одной стороны наши старинныя губернскія и уѣздныя учрежденія представляютъ много недостатковъ: мы можемъ постепенно устранять эти недостатки, и лучшимъ средствомъ къ тому служило бы постепенное ограниченіе круга дѣйствій этихъ учрежденій. Съ другой стороны у насъ есть новыя мировыя учрежденія, пріявшіяся сильно и уже служащія главнымъ обезпеченіемъ общественнаго спокойствія: сферу ихъ дѣятельности можно постепенно расширять, увеличивая въ то же время и личный составъ этой будущей мировой юстиціи. Таковъ одинъ путь. На другой путь мы вступимъ, если, увлекшись политическимъ творчествомъ, затѣмъ строить цѣлую систему совѣтовъ, собраній, коллегій, и дадимъ этой сложной системѣ имя самоуправленія, вовсе къ ней не относящееся. На этомъ пути могутъ ожидать насъ лишь неудачи и разочарованія. Все хорошо на своемъ мѣстѣ. Губернія и уѣздъ не мѣсто для произнесенія рѣчей. Заботы объ общемъ благѣ тутъ, какъ извѣстно, легко переходятъ въ интриги, да въ потребленіе кулебякъ. Къ тому же губернскія собранія, въ родѣ французскихъ conseils généraux, вовсе не могутъ считаться органами самоуправленія. Мы не отрицаемъ, впрочемъ, что такимъ собраніямъ можетъ быть съ нѣкоторою пользою приданъ характеръ учрежденій *контролирующихъ* и *направляющихъ* дѣйствія администраціи. Безъ самостоятельныхъ учрежденій этого рода, органы власти и должностныя лица легко получаютъ бюрократическій характеръ, хотя бы всѣ они были назначаемы по выбору земства; важность такихъ учрежденій особенно ощутительна, когда надъ администраціей нѣтъ судебнаго контроля. Сверхъ того земскимъ органамъ губерній безъ всякаго сомнѣнія должно принадлежать право совѣщанія и заявленія о мѣстныхъ нуждахъ. Но съ другой стороны значеніе этихъ губернскихъ собраній должно быть ограничено: по отношенію къ государству—совершеннымъ изъятіемъ изъ ихъ власти всего того, что имѣетъ чисто-законодательный характеръ (исполнять законы и ходатайствовать объ измѣненіи законовъ,—вотъ что можетъ быть предоставлено этимъ собраніямъ, а никакъ не постановлять что либо подходящее подъ категорію законодательныхъ распоряженій); по отношенію къ уѣзду—передачей уѣздному самоуправленію всего того, что только можетъ быть поручено уѣздной власти и преимущественно мировымъ учрежденіямъ, безъ ущерба для интересовъ губерніи. Не надобно забывать, что вся сила самоуправленія— въ мировыхъ учрежденіяхъ.

Наконецъ четвертый вопросъ: Будетъ ли заключаться реформа въ образованіи совершенно новыхъ учрежденій или въ преобразованіи существующихъ, то-есть пріобщеніи къ послѣднимъ новаго элемента—*земскаго?* Этотъ вопросъ въ нашихъ глазахъ не такъ важенъ, и притомъ онъ совершенно зависитъ отъ того или другаго разрѣшенія предыдущихъ вопросовъ. Вообще говоря, созданіе новыхъ учрежденій не можетъ быть желательно когда сколько-нибудь возможно удовлетворительное преобразованіе старыхъ. Та роль въ губернскомъ управленіи, о которой мы говорили по поводу третьяго вопроса, всего ближе относилась бы къ нашимъ губернскимъ правленіямъ (съ присовокупленіемъ къ нимъ строительныхъ и дорожныхъ коммиссій, комитета продовольственнаго, приказа общественнаго призрѣнія, комитета земскихъ повинностей и губернскихъ по крестьянскимъ дѣламъ присутствій). Превращеніе губернскихъ правленій въ земскія учрежденія казалось бы самымъ естественнымъ и простымъ шагомъ къ реформѣ. Съ этимъ шагомъ необходимо должны были бы измѣниться нынѣшнія отношенія губернскихъ правленій къ начальникамъ губерній; съ тѣмъ вмѣстѣ измѣнилось бы и положеніе послѣднихъ посреди мѣстнаго народонаселенія. Но самое коренное преобразованіе во всей системѣ управленія,—то преобразованіе, которое одно могло бы дать тонъ и направленіе всѣмъ послѣдующимъ мѣрамъ,—заключалось бы въ возможно полной эманципаціи уѣзда отъ губерніи. Мы считаемъ пока достаточнымъ представить эти замѣчанія, не входя въ обсужденіе подробностей вопроса.

ку ТРОЙНИЦКОМУ, присутствовать въ правительствующемъ сенатѣ, съ оставленіемъ въ занимаемой имъ нынѣ должности.

— Приказами по министерству внутреннихъ дѣлъ, 19 апрѣля, назначены: ассесоръ Калужскаго губернскаго правленія, коллежскій ассесоръ КАЗНАЧЕЕВЪ — совѣтникомъ Ковенскаго губернскаго правленія; состоящій при управленіи Виленскаго военнаго губернатора, Гродненскаго и Ковенскаго генералъ-губернатора, надворный совѣтникъ РОДЗЕВИЧЪ—ассесоромъ Ковенскаго губернскаго правленія; уволены отъ службы по прошеніямъ: состоящій при министерствѣ, статскій совѣтникъ КРАМЕРЪ; совѣтникъ Ковенскаго губернскаго правленія, коллежскій совѣтникъ ВОЙТКЕВИЧЪ.

— Указомъ правительствующаго сената, 28 февраля 1862 г., за выслугу лѣтъ произведены по Виленскому дворянскому депутатскому собранію: въ титулярные совѣтники — коллежскіе секретари: столоначальники, Кипріанъ ДЫРМОНТЪ, Юліанъ ПІОТРОВСКІЙ и Казиміръ ДОМЕЙКО; въ коллежскіе секретари—губернскіе секретари: столоначальникъ Флоріанъ ЦѢМНОЛОНЬСКІЙ, переводчикъ Кипріанъ МОДЗЕЛЕВСКІЙ, помощникъ столоначальника Николай УРБАНОВИЧЪ, журналисты: Матеушъ Лаврентій ПАШКЕВИЧЪ, Игнатій ДАВШКЕВИЧЪ, канцеляристы: Вещеславъ БѢЛЬКЕВИЧЪ, Адамъ-Осипъ СУТКОВСКІЙ; въ губернскіе секретари—коллежскіе регистраторы: нынѣшній Ошмянскій уѣздный предводитель дворянства Антонъ БРОХОЦКІЙ, столоначальникъ Августъ СТАНКЕВИЧЪ и графъ Эдуардъ КРАСИЦКІЙ; въ коллежскіе регистраторы—канцелярскіе служители: Казиміръ ОЛЕХНОВИЧЪ, Антонъ ПОДГУРСКІЙ, Феликсъ ТАНЬСКІЙ и Владиславъ-Войтѣхъ ЯЦУНСКІЙ.

ОТЪ ГЛАВНАГО ОБЩЕСТВА РОССІЙСКИХЪ ЖЕЛѢЗНЫХЪ ДОРОГЪ. Вслѣдствіе полученныхъ нынѣ свѣдѣній, что дорога между Динабургомъ и Ковно совершенно устроена и водоснабженіе обезпечено, и что за симъ не представляется затрудненія къ отправленію по сему участку поѣздовъ,—поѣздъ, отходящій изъ С.-Петербурга въ 3 часа пополудни, будетъ отправляться съ 24 сего апрѣля ежедневно прямо до прусской границы, а поѣздъ, отходящій изъ Ковно въ 8 ч. 30 м. утра прямо до С.-Петербурга.

Новое росписаніе лѣтняго движенія поѣздовъ, соотвѣтственно съ поѣздами прусскихъ желѣзныхъ дорогъ, введено будетъ въ дѣйствіе съ первыхъ чиселъ будущаго мая, о чѣмъ послѣдуетъ особое объявленіе.

ВИЛЬНО.

Помѣщикъ Ковенской губерніи, Вилкомирскаго уѣзда, Генрихъ Михайловскій, бывшій Ковенскій уѣздный предводитель дворянства отставной инженеръ-подполковникъ Людвигъ Жилинскій, корпуса инженеровъ путей сообщенія капитанъ Ромуальдъ Кулаковскій и ксендзы Ковенскаго Августіанскаго костела Матеушъ Станскій, Николай Сволькенъ и Гелязій Монгялло преданы были военному суду при Виленскомъ ордонансъ-гаузѣ: Михайловскій—за пріобрѣтеніе и тайное храненіе въ большомъ количествѣ пороху и оружья, ксендзы Станскій, Сволькенъ и Монгялло, подполковникъ Жилинскій и капитанъ Кулаковскій—за участіе въ политической манифестаціи, происходившей въ г. Ковно 31 іюля 1861 года, и послѣдній, сверхъ того, за уклоненіе отъ исполненія служебной обязанности.

По сентенціи военнаго суда лица эти, оказавшіяся виновными въ изложенныхъ выше преступленіяхъ, и изъ нихъ Жилинскій и Кулаковскій, какъ находившіеся въ государственной службѣ и нарушившіе своими поступками присягу, установленную для служащихъ,—приговорены, на основаніи военно-уголовнаго устава: Михайловскій—къ смертной казни—разстрѣлянію, ксендзы Станскій, Сволькенъ и Монгялло—къ заключенію въ крѣпость въ казематѣ: первый на два года, а два послѣдніе на одинъ годъ, Жилинскій—къ разжалованію въ солдаты до выслуги, а Кулаковскій—къ лишенію чиновъ и исключенію изъ службы. По представленіи военнымъ судомъ означенной сентенціи г-ну Виленскому военному, Гродненскому и Ковенскому генералъ-губернатору, его высокопревосходительство, прежде утвержденія оной, повергнулъ на благоволеніе ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА участь подсудимыхъ.

ГОСУДАРЬ ИМПЕРАТОРЪ, по безпредѣльному милосердію своему ко всѣмъ впавшимъ въ преступленія, въ 17 день сего апрѣля мѣсяца Высочайше повелѣть соизволилъ: не подвергая виновныхъ опредѣленному судомъ наказанію, помѣщика Михайловскаго выдержать одинъ годъ подъ арестомъ въ крѣпости, со включеніемъ въ этотъ срокъ времени содержанія его подъ стражею въ Виленской цитадели, и за тѣмъ, обратить на мѣсто жительства; ксендзовъ Станскаго, Сволькена и Монгялла, вмѣнивъ имъ въ наказаніе содержаніе подъ арестомъ, возвратить въ епархію, въ которой они состояли до преданія суду, съ распредѣленіемъ въ монастыри по распоряженію духовнаго начальства; отставнаго подполковника Жилинскаго, отрѣшеннаго уже отъ должности, съ которою сопряжены были преимущества государственной службы и почетнаго званія,—водворить на жительство въ одно изъ его имѣній по собственному избранію, а инженеръ-капитана Кулаковскаго, принявъ въ соображеніе долговременное содержаніе его подъ арестомъ, перевести на службу тѣмъ же званіемъ изъ западнаго края въ одну изъ Великороссійскихъ губерній, по усмотрѣнію главнаго начальника путей сообщенія.

Вмѣстѣ съ тѣмъ, ЕГО ИМПЕРАТОРСКОЕ ВЕЛИЧЕСТВО Всемилостивѣйше соизволилъ на облегченіе участи высланныхъ на жительство изъ западнаго края въ отдаленныя Великороссійскія губерніи римско-католическихъ ксендзовъ: Маевскаго, Гундіуса, Бышевскаго и Шульца, Высочайше повелѣлъ: означенныхъ ксендзовъ возвратить на родину.

---

26 апрѣля, и. д. намѣстника царства Польскаго и главнокомандующаго 1 арміею, ген. адъ. ген. отъ инф. А. Н. ЛИДЕРСЪ проѣхалъ чрезъ Вильно по желѣзной дорогѣ изъ С. Петербурга въ Варшаву.

ПРОИСШЕСТВІЯ.

10-го марта, Ошмянскаго уѣзда, въ мѣстечкѣ Лоскѣ отъ неосторожнаго обращенія съ огнемъ, произошелъ пожаръ въ жилѣ казеннаго крестьянина Русакевича, при чемъ сильно обожжены онъ Русакевичъ, и нѣкоторые изъ его семейства; изъ нихъ 70-ти лѣтняя женщина и трехъ-лѣтняя дѣвочка отъ полученныхъ ожоговъ вскорѣ умерли.

18 и 19 марта, Свенцянскаго уѣзда, Камайскаго общества въ д. Буцевичахъ отъ громоваго удара (въ 8-мъ часу вечера), сгорѣлъ овинъ. Убытку понесено на 50 руб. сер.

23-го марта въ г. Дисненъ, отъ неизвѣстной причины сгорѣлъ пивоваренный заводъ принадлежавшій еврею Іоффу, со всѣми пристройками и бывшими вблизи жилыми домами; отъ чего понесено убытку на 4,000 руб. сер.

24-го марта, Свенцянскаго уѣзда, вблизи фольварка Аптесоръ найдено въ рѣкѣ мертвое тѣло ребенка мужескаго пола.

28-го марта, Лидскаго уѣзда, недалеко отъ г. Лиды, вблизи почтоваго тракта изъ Вильна въ Лиду, найдены разбросанныя по полю нѣкоторыя части человѣческаго скелета и лоскутье мужеской одежды.

4-го апрѣля, въ г. Вильнѣ на Антокольскомъ форштатѣ, найдено зарытое въ канавѣ мертвое тѣло новорожденнаго ребенка.

7-го апрѣля, въ г. Вильнѣ на улицѣ, найдено мертвое тѣло новорожденнаго ребенка.

16 марта, Дисненскаго уѣзда, въ д. Рысевичахъ въ хлѣбномъ сараѣ повѣсился неизвѣстный человѣкъ 49 лѣтъ отъ роду.

27 марта, въ г. Дисненъ, жена тамошняго купеческаго сына Рывка Шишманова, 40 лѣтъ, преждевременно разрѣшилась отъ бремени (на 7 мѣсяцѣ), тремя живыми мальчиками изъ коихъ двое вскорѣ умерли.

Въ началѣ апрѣля въ Дисненскомъ уѣздѣ командированнымъ для открытія грабителей, напавшихъ въ Вилейскомъ уѣздѣ, на фольварокъ помѣщика Жаковича, жандармскимъ офицеромъ, при содѣйствіи земской полиціи открыты и арестованы участвовавшіе во означенномъ нападеніи, бывшій сельскій засѣдатель Дисненскаго суда государ. крестьянинъ Ковренцкій, казенный крестьянинъ Давидъ Косатвій и цыганъ Андрей Вейнаровичъ съ женою Розаліею, къ открытію и поимкѣ остальныхъ двухъ грабителей приняты надлежащія мѣры.

NICKIEMU, zasiadać w rządzącym senacie, z pozostaniem w zajmowanych przezeń teraz obowiązkach.

— Przez rozkazy dzienne, w wydziale ministerstwa spraw wewnętrznych, 19-go kwietnia, zostali naznaczeni: assesor Kaluzkiego rządu gubernjalnego, assesor kollegjalny KAZNACZEJEW — radcą Kowieńskiego rządu gubernjalnego; zostający przy zarządzie Wileńskiego wojennego gubernatora, Grodzieńskiego i Kowieńskiego jenerał-gubernatora, radca dworu RODZIEWICZ—assesorem Kowieńskiego rządu gubernjalnego; zostali uwolnieni, na własną prośbę, ze służby: zostający przy ministerstwie, radca stanu KRAMER i radca Kowieńskiego rządu gubernjalnego, radca kollegjalny WOJTKIEWICZ.

— Przez ukaz rządzącego senatu, z dnia 28 lutego 1862 roku, za wysługę lat zostali mianowani w Wileńskiéj deputacji szlacheckiéj: radcami honorowymi—sekretarze kollegjalni: naczelnicy stołów, Cyprjan DYRMONT, Juljan PIOTROWSKI i Kazimierz DOMEJKO; sekretarzami kollegjalnymi — sekretarze gubernjalni: naczelnik stołu Florjan CIEMNOŁOŃSKI, tłómacz Cyprjan MODZELEWSKI, pomocnik naczelnika stołu Mikołaj URBANOWICZ, żurnaliści: Mateusz-Wawrzyniec PASZKIEWICZ, Ignacy DAWSZKIEWICZ, kancellarzyści: Wacław BIELKIEWICZ, Adam-Józef SUTKOWSKI; gubernjalnymi sekretarzami—regestratorowie kollegjalni: teraźniejszy marszałek powiatu Oszmiańskiego Antoni BROCHOCKI, naczelnik stołu August STANKIEWICZ i hrabia Edward KRASIŃSKI; regestratorami kollegjalnymi — kancellarzyści: Kazimierz OLECHNOWICZ, Antoni PODGORSKI, Feliks TAŃSKI i Władysław-Wojciech JACUŃSKI.

OBWIESZCZENIE GŁÓWNEGO TOWARZYSTWA ROSSYJSKICH DRÓG ŻELAZNYCH. W skutek otrzymanych obecnie wiadomości, że droga między Dynaburgiem i Kownem całkiem jest ukończona i zaopatrzona w wodę, i że przeto nie ma przeszkod do wysyłania na tym uczęstku pociągów,— pociąg o godzinie 3 po południu z St. Petersburga odchodzący, od 24 ter. kwietnia będzie codzień wysyłany wprost do granicy Pruskiéj, a pociąg odchodzący z Kowna o godzinie 8 minucie 30 z rana wprost do St.-Petersburga.

Nowy rozkład letniego ruchu pociągów, zastosowany do pociągów Pruskich dróg żelaznych, przyprowadzony będzie do skutku od pierwszych dni następującego maja; o czém osóbne obwieszczenie nastąpi.

WILNO.

Obywatel gubernji Kowieńskiéj, powiatu Wilkomierskiego Henryk Michałowski, były Kowieński marszałek powiatowy dymissjowany podpułkownik inżynjerów Ludwik Żyliński, kapitan korpusu inżynjerów dróg kommunikacyjnych Romuald Kułakowski, oraz księża Kowieńskiego Augustjańskiego kościoła Mateusz Stański, Mikołaj Swolkień i Gelazjusz Mongiałło oddani byli pod sąd wojenny przy ordynanshauzie Wileńskim: Michałowski za nabycie i przechowywanie w wielkiéj ilości prochu i broni, księża zaś Stański, Swolkień i Mongiałło, podpułkownik Żyliński i kapitan Kułakowski za udział w demonstracji politycznéj, która miała miejsce w Kownie 31 lipca 1861 r., i ten ostatni nadto za uchylenie się od spełnienia obowiązku służby.

W skutek wyroku sądu wojennego, osoby te które okazały się winnemi wyżéj wymienionych przestępstw, a z nich Żyliński i Kułakowski jako znajdujący się w służbie rządowéj i którzy postępowaniem swojém naruszyli przysięgę dla urzędników ustanowioną,—skazani na zasadzie kodeksu wojskowo-kryminalnego: Michałowski na karę śmierci przez rozstrzelanie, księża Stański, Swolkień i Mongiałło na uwięzienie w kazamatach fortecznych, pierwszy na lat dwa, a dwaj ostatni na rok jeden,—Żyliński na zdegradowanie w sołdaty z prawem wysługi, a Kułakowski na pozbawienie rang i usunięcie od służby. Po przedstawieniu przez sąd wojenny powyższego wyroku p. Wileńskiemu wojennemu gubernatorowi, jenerał-gubernatorowi Grodzieńskiemu i Kowieńskiemu, jego excellencja przed utwierdzeniem onego złożył na Najmiłościwszą uwagę JEGO CESARSKIEJ MOŚCI los skazanych.

CESARZ JEGO MOŚĆ w miłosierdziu swojém bez granic ku wszystkim winnym przestępstwa, d. 17 b. m. kwietnia Najwyżéj rozkazać raczył: nie poddając winnych postanowionéj przez sąd karze, obywatela Michałowskiego wytrzymać rok jeden w areszcie w fortecy, z zaliczeniem w to czasu utrzymywania go w areszcie w cytadelli Wileńskiéj, a potem wysłać go na miejsce zamieszkania; księży Stańskiego, Swolkienia i Mongiałłę, policzywszy im za karę wysiedzenie w areszcie, powrócić do diecezji, w któréj się znajdowali przed oddaniem pod sąd, i rozesłać do klasztorów wedle rozporządzenia zwierzchności duchownéj; dymissjowanego podpułkownika Żylińskiego usuniętego już od obowiązku, z którym połączone były prerogatywy służby rządowéj i zaszczytnego urzędu, wysłać na mieszkanie do jednego z jego majątków wedle własnego wyboru, a kapitana inżynjerów Kułakowskiego, przyjąwszy w uwagę długie trzymanie jego pod aresztem, przenieść na służbę w tymże urzędzie z prowincij zachodnich do jednéj z Wielkorossyjskich gubernij, wedle uznania głównego naczelnika dróg kommunikacyjnych.

Jednocześnie z tem JEGO CESARSKA MOŚĆ Najmiłościwiéj zezwolić raczył na ulżenie losu wysłanych z zachodnich prowincij na mieszkanie w odległych gubernjach Wielko-rossyjskich, księży katolickich: Majewskiego, Hundiusa, Byszewskiego i Szulca, Najwyżéj rozkazawszy wspomnianych księży wrócić do kraju.

Pełniący obowiązek Namiestnika Królestwa Polskiego i głowno-dowodzącego 1-szą armją, jenerał-adjutant, jenerał-piechoty A. LIDERS, przejechał 26-go kwietnia przez Wilno koleją żelazną z Petersburga do Warszawy.

DZIĘCIOŁ.

POWIEŚĆ
Z ŻYCIA STAROSZLACHECKIEGO
przez
ADAMA PŁUGA.

— Cóż to u licha, Kubusiu, tak nos na kwintę zwiesiłeś, jak gdybyś nie ku rodzinnéj zagrodzie się zbliżał, tylko gdzieś w bisurmańskie kraje wędrował? Dosyć-że tego! Zaraz mi rozchmurz oblicze; dziarsko pokręć wąsa, a spójrz wesoło, jak na prawdziwego junaka przystało; bo cię nazwę ciurem, mazgajem, babą!

Tak upominał swego towarzysza, młodzieńca dwudziestokilkoletniego, konno obok niego jadący krępy, siwy, ale czerstwy i raźny starzec, z rumianą pogodną twarzą, sumiastemi ozdobioną wąsami, z pełném błękitném okiem, wesoło z pod brwi nawisłych spoglądającém, z miny i z czupryny wiarus wyraźny: bo to i na koniu siedział jak przykuty, i wyszarzaną czamarkę miał po żołniersku zapiętą ściśle pod szyję, i na prawym policzku bliznę szeroką, i każdy ruch jakby w tańcu marsowym.

Młodzian smętném wejrzeniem powiódł po okolicy, wzniósł mężnie głowę, jakby probując, azali może udźwignąć te ciężkie myśli, które Bóg wie zkąd do niéj się parły; spójrzał ku niebu i z głębokiem westchnieniem znów czoło zwiesił i oczy spuścił ku ziemi.

Starzec się niecierpliwie rzucił na siodle.

— Ejże Kubusiu! opamiętaj się proszę! przystałaż taka facjata paskudna temu, kto walczył w szeregach najznakomitszego bohatera na świecie? temu, kto pamięta choćby tylko Somosierrę i Saragossę?!.. Azaliż ci uwierzy bodaj dziecię nieletnie, kiedy z tą miną ślepego lirnika powiadać będziesz, żeś pacholęciem prawie rzuciwszy dom ojczysty, rozpieszczony jedynak skąpał się we krwi bitew kilkunastu, a w każdéj snopy laurów nakosił? Żeś w takich sprawach brał czynny udział, na których jedną wzmiankę, do końca wieków ludzie ze zdumieniem gębę otwierać będą?... Nuże orle młody! nuże po nad tę mgłę i chmury! Przypomnij sobie, że za parę godzin staniesz przed rodzicami swemi, przed ojcem surowym, co każdą ci bliznę z błogosławieństwem przeżegna, przed swą matką serdeczną, co każdą radośnemi łzami obmyje! A pomyśl sobie, że gdy cię ujrzą z tą miną mazgajowatą, że wracasz do nich, nie jak rycerz dzielny a prawy, ale jak dezerter nikczemny!

— O mój dobry panie Jacenty! odparł młodzian z rzewném wzruszeniem, dzięki ci za te słowa, któremi, jak ostrogą leniwego rumaka, bodziesz moją duszę dziwnie znękaną. Ale daremnie, daremnie, mój kapitanie! nie żal mi krwi w bojach wylanéj, i błogo mi o nich wspominać... Sam już ja sobie po tysiąc razy to powtórzyłem, co mi powiadasz, chcąc bodaj jedną myślą radośniejszą rozświecić tę ciemnicę smutku niepojętego, w któréj się serce moje zamknęło; cóż kiedy w niéj gaśnie jak kaganek w piwnicy, zgniłém napełnionéj powietrzem.

— Jakto gaśnie? na co ma gasnąć? ofuknął pan Jacenty Kubusia, który, jakby nie słysząc, daléj rzecz swą prowadził:

— Z lubością patrzę na okolicę rodzinną, którą w latach dziecinnych tylekroć przebiegałem z wędką lub strzelbą w ręku; na te zarośle karłowatéj sośniny, na te żółte piaski i moczary, na te mizerne półka i te bujne pastwiska, na te zamierzchłe bory i głębokie jeziora, drzemiące pod tém niebem rzewnie zadumaném; na te ubożuchne wioseczki, czerniejące na wydmach białych; na te gęste krzyże i kapliczki przydrożne; na ten lud wiecznie biedny, w okopcone szmaty odziany; patrzę, i zapominam o cudach przyrodzenia i ręki ludzkiéj, jakich się po szerokim świecie napatrzyłem dowoli, i błogosławię Bożym wyrokom, co mię przywiodły do nieszczęsnéj mojéj ziemi ojczystéj, która mi się z całém swojem ubóstwem i brakiem pysznéj krasy istnym rajem wydaje.

— No, to czegoż się mażesz? znowu starzec przerwał, a młodzian tak daléj ciągnął:

— Z roskoszą myślę o sędziwych swoich rodzicach, których nawet sercu zahartowanemu w ogniu bojowym zawsze brakło i braknie; z roskoszą myślę o domownikach poczciwych, z których o żadnym nie zapomniałem ani na chwilę; myślę o zwierzętach domowych, z których dotąd każde pamiętam z imienia i z postaci... Ale im bliżej rodzinnéj strzechy, tém smutniejszy widok droga ta okolica przybiera, tém smutniejsze przeczucia do serca mi się cisną przemocą!...

— Boś mazgaj! ciamajda! krzyknął pan Jacenty, a Kubuś znowu, jakby tego nie słyszał:

— Bo kto wie, gdy już stanę w progach rodzicielskiego domu, czy wyjdą do mnie moi najmilsi z powitaniem serdeczném? czy będę mógł nogi ich oblać łzami radości? czy poczciwa czeladka obskoczy mię dokoła z wesołemi okrzyki? czy Rozbój wierny rzuci mi się na piersi ze skomleniem radośném? czy moje gołąbki spuszczą mi się na ramię, klaszcząc w białe skrzydełka?... Kto wie, czy nawet domek mój drogi, w którym się na łonie miłości, swobody, szczęścia, wykołysałem, znajdę jeszcze na miejscu? czy się niezwalił w burzy téj płomiennéj, a krwawéj, co nad naszym krajem ciągnęła?!.. Sześć lat minęło, od kiedym w świat ztąd wyruszył, a żadnéj wieści przez ten czas z domu niemiałem; teraz zaś obu nam brak odwagi spytać się kogokolwiek po drodze, co tam słychać w Zarudziu? I jak że mam być wesołym? jak się oprzeć dumie rzewliwéj i przeczuciom złowrogim?!

— Ejże, zawołał starzec, zkąd ci się wzięły te elegje, czy treny? Gotoweś mi się na poetę przerobić, dla tego chyba, żeś się z Goreckim znawał... Życzę ci szczęśliwéj drogi na Parnas, ale dla siebie proszę o epopeję, lub przynajmniéj o jaką odę bohaterską. W to mi graj! a pluń na te wszystkie dumki i przeczucia, bo to funta kłaków nie warte!... Ot już niedaleko i granica Zarudzka! Pomykaj!

I śpiąwszy konia, puścił się raźnego kłusa, do żwawszego biegu w ten sposób i Kubusia zmuszając.

Biegli tak dobrą godzinę oba w zamyśleniu głębokiém, aż nareszcie, minąwszy kopiec graniczny u figury przydrożnéj, Kubuś nagle konia zatrzymał, chyżo z siodła zeskoczył, i padłszy na twarz pod krzyżem, z uniesieniem najżywszém ucałował drogą ziemię rodzinną. Kapitan, pociągnięty pięknym jego przykładem, zlazł też z konia, zdjął czapkę z głowy, i klęknąwszy u stóp znaku zbawienia, przez chwilę modlił się gorąco, ofiarując Bogu przebyte bole i błogosławiąc ziemicy, do któréj młodzian miłośnemi przylgnął ustami.

Kapitan pierwszy skończył modlitwę i na kulbakę raźno wskoczywszy:—No! zawołał, daléj, w drogę, Kubusiu! nie traćmy czasu.

A gdy się w dalszą drogę puścili, starzec się rozglądając wokoło, prawił rozweselony:

— Dobra, mój ty chłopcze, otucha! wszystko znajdziem po myśli. Patrz no tylko, jak tu pięknie na niwie! jak dobrze rola i uprawiona i zasiana! jakie porządne mostki i grobelki!... Bądźże spokojnym; żyje ojciec twój stary; bo on tylko jeden w całéj okolicy tak gospodarzyć umie. A tu znów, patrzaj jaki len piękny! jak mu wiele pola oddano! a hen, hen, pod lasem, jakie krówki się pasą!... Jedno i drugie wszak to wydział twéj matki; bez niejby tego niebyło... A więc żywa i zdrowa twoja rodzona!... Jeszcze chwil parę, a ujrzysz się w drogich objęciach!... Tożto cię pieścić i kochać będą staruszkowie poczciwi!... Tylko mi chłopcze, nie zbabiéj dolicha! bo ci w oczy plunę i pójdę w świat szeroki szukać młodzi hartownéj... Pomykaj!...

I mknęli, co koń wyskoczy, a po kilku chwilach, w promieniach zachodzącego słońca, na niewielkim pagórku, okazał się przed nimi nimi skromny dworek szlachecki:

— Zarudzie! Zarudzie! wykrzyknęli obadwa, i jeszcze się chyżéj puścili, smagając konie zziajane.

— Dobra otucha! dobra! wołał kapitan rozradowany. Dworek stoi caluchny, a wszystko świadczy, że jest komu czuwać nad nim, i że troskliwa ręka podpiera drewniane te ściany, co już tyle lat stoją, i łata strzechę, pod którą tyle tuż pokoleń wyrosło... Czy słyszysz? i Rozbój szczeka!... Czy widzisz tam nad dachem? i gołąbki twoje latają!... Wrota otwarte!... gospodarz w domu!

I pędem wpadli w podwórko, a Kubuś jednym skokiem z konia stanął na ganku i przypadł do drzwi zaryglowanych!... Zadrżały pod nim kolana, zamroczyło się w głowie, i osunął się na klęczki, rąk odrętwiałych od klamki odjąć niemogąc.

Kapitan wnet przyskoczył do niego, wstrząsnął nim gwałtownie i postawił go na nogi.

— A toż co znowu?! gniewnie zawołał, będziesz mi tu omdlewał; jak jaka baba! Cóż to się stało waćpanu? czego tak raptem serce zflaczało?

— Nie ma ich! jęknął p. Jakób.

— No to i cóż, że niema? może wyjechali w gościnę; może przy gospodarstwie, albo na przechadzce?... Héj! jest tam kto?!

Zaklaskał w dłonie. Z oficyny najprzód przez okno głów kilka wyjrzało, a potém kilka osób wyszło na dziedziniec, i zatrzymawszy się nieopodal od ganku, z zaciekawieniem na przybyszów patrzało.

—A nuże! huknął kapitan, pójdźno tu który!

Na to wołanie jakiś staruch, zgarbiony, w granatowy żupan przybrany, wysunąwszy się z pośród gromadki pomaluczku na kiju się wspierając, i pokaszlując, przybliżył się do gości i nizko się pokłonił kapeluszem słomianym.

— Dobry wieczor waszmości! zawołał kapitan rubasznie. Powiedz nam z łaski swojéj, dokąd się państwo skarbnikowstwo udali i czy prędko wrócą?

— Matko cudowna! wykrzyknął starzec, oczy i ręce wznosząc ku niebu, to pan Rębacz!... a to... Boże jedyny!... Panicz nasz!... Kubuś!... dziecko moje najdroższe!...

I cisnąwszy na ziemię kapelusz swój i laskę, z serdecznym śmiechem przypadł do kolan Kubusia, na głos cały wołając:

— Panicz nasz Kubuś!

— Żmurski! Żmurski poczciwy! wykrzyknęli razem kapitan i pan Jakub. I podnieśli go z klęczek, upadł mu Kubuś z płaczem w objęcia, i z czułością niewysłowioną ramię jego całował, a kapitan po bratersku go ściskał.

(d. c. n.)

Dział nieurzędowy.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Pogląd ogólny.

Podróż króla Wiktora Emmanuela do Neapolu silnie zajęła znowu umysły sprawą włoską. Telegrafy rozpoczęły zwykłą grę swoją, chwytają każdy ruch, każde słowo królewskie, każde drgnienie jego oblicza i roznoszą je po Europie; ale w miarę ręki jaka niemi porusza, wiadomości ulegają odcieniom, słowa biorą większą lub mniejszą doniosłość, tak, że z tych wieści niepodobna utworzyć sprawiedliwego sądu. Ale nie długo czekać przyjdzie na potwierdzenie lub zbicie dotychczasowych doniesień. Nadejdą listy, urzędowe sprawozdania i dzienniki najrozmaitszéj barwy, a to wszystko według słów poety: wróci rzeczom postać własną. Dotąd dzienniki spierają się o słowa, jakie Wiktor Emmanuel wyrzekł w Genui. Jedne twierdzą, że król miał powiedzieć, iż spodziewa się, że przed upływem połowy 1862 roku, wieczne miasto wrócone zostanie Włochom; drugie, iż wolno mieć nadzieję, że sprawa rzymska jest na dobréj drodze; inne jeszcze, że mowa królewska w treści zawierała, iż mimo żywe pragnienie dójścia do rozwiązania toczących się zadań, nie podobna nie przyjąć w rachubę niezbędnych opóźnień, lecz nie należy trwonić tego czasu przerwy i obronić go raczéj na pracę zjednoczenia; że sprawa rzymska znajduje się w przeddniu uczynienia kroku (fare qualche passo) i że wolno mieć zupełną ufność w przeznaczeniach ojczyzny tak wewnątrz kraju, jak za jego granicami. Po odpłynieniu królewskiem z Genui w pamiętną rocznicę wylądowania w Marsala, miasto brzmiało hasłem Rzym i Wenecja, dowodzącém, że ich wyswobodzenie jest dzienną i nocną myślą Włochów, jest ich jedyną troską i najgorętszém pragnieniem.

Wspaniały był widok okrętu królewskiego, przeprowadzanego przez floty francuzką i angielską, wspaniałe zawinienie do najczarowniejszego w świecie neapolitańskiego portu, nad którym półmiljonowa uszczęśliwiona ludność czekała ukoronowanego gościa, ojca i wybawcę uciemiężonéj przez Habsburgów i Burbonów ojczyzny. Król Wiktor Emmanuel z Neapolu napisał do cesarza Francuzów list dziękczynny za jawne i zaszczytne oznaki przyjaźni dla jego osoby i współczucia dla sprawy włoskiéj. Rzeczywiście na umysły tak do wszelkich wrażeń pochopne, jakiemi są umysły Neapolitanów, obecność floty dwóch największych państw morskich, musiała wywrzeć wpływ pocieszający. Widziały one w tym postępku rządów francuzkiego i angielskiego wyraźny dowód poważania, jakiem osoba królewska otaczaną jest przez pierwsze mocarstwa świata i cieszyły się, że zaszczyt uczyniony królowi wpłynął i na całe Włochy. Przybycie posła francuzkiego pana Benedetti do Neapolu również ma polityczne znaczenie. Franciszek II nie zapomniał, że Napoleon, uznając królestwo włoskie, w tajemniczych wyrazach uczynił niejakie zastrzeżenia co do krajów wbrew jego radom z Piemontem spojonych. Dziś już zasłona spaść powinna z jego oczu, przedstawiciel cesarza Francuzów, w pałacu przez półtora wieku zamieszkiwanym przez przodków ostatniego króla neapolitańskiego z rodu Burbonów, wita w osobie Wiktora Emmanuela, założyciela nowéj włoskiéj, na powszechném głosowaniu ludu opartéj, dynastji.

Kiedy to ma miejsce w Neapolu, współcześnie dyplomatyczny agent rządu angielskiego w Rzymie, p. Odo Russell, odbył z Franciszkiem II obszerną rozmowę i objaśnił mu niemożliwość powrótu upadłego na zawsze porządku rzeczy. Nie przekonały króla-tułacza jasne jak słońce dowody, oświadczył bowiem, że wyszle dwóch braci swoich do Paryża, Londynu i Wiednia, aby dowiedzieli się ostatecznie, czy już wszelka nadzieja znikła?

Nad sprawą jenerała de Goyon z margrabią de Lavalette, unosi się ciągle pewna pomroka. Dziennikarstwo paryzkie mocno wierzy, że zmiana główno-dowodzącego wojsk francuzkich w Rzymie, musi być zwiastunką albo powrótu ich do ojczyzny, albo zupełnéj zmiany trybu postępowania. Zaostrzona ciekawość ogółu potrzebowała odświeżenia tych myśli, które najpotężniejsze głowy wysnuły, a najwymówniejsze usta we Francji wypowiedziały. Dwaj senatorowie, jeden głęboki uczony, drugi znakomity mąż stanu pp. Bonjean i Pietri, wydali na jaw dwa pisma o sprawie rzymskiéj. Pierwszy z nich, wytrwały pracownik, zgłębił na zasadzie prawa cywilnego i kościelnego całą naukę władzy świeckiéj. Chciał dać w ręce czytelników książkę wszechstronnie przedmiot ogarniającą i opartą na niezbitych dowodach. Sama wieść o blizkiem ukazaniu się tego dzieła, zatrwożyła gorliwych. Przewidują oni, z mowy przez pana Bonjean w tymże przedmiocie w senacie wyrzeczonéj, że żadnych ustępstw, żadnego pobłażania oczekiwać nie należy, że tylko czysta i niezmącona wykrętami prawda była przewodniczką autora. Podobna książka stała się niezbędną w naszych czasach, równie dla oświecenia duchownych, jak dla ukojenia trwożliwszych umysłów, niepewnych co sumienie ich trzymać powinno w sprawie jasnéj, ale powagą dziesięciu wieków przyćmionéj.

Pan Pietri, który w senacie przemawiał w tym amym duchu, co książę Napoleon, głównie bije na potrzebę wyprowadzenia wojsk francuzkich zRzymu. Broszura jego pod napisem: Polityka francuzka i sprawa włoska, składa się z przedruku mowy mianéj przezeń w senacie, ale poprzedził ją wstępem, w którym zbija całe rozumowanie ministra bez wydziału p. Billault. Pan Pietri chce, aby papież wyrzekł się władzy świeckiéj; nie podziela obaw przez ministra przytaczanych; poczytuje za błąd przypuszczenie, że albo wojska austryjackie lub hiszpańskie natychmiastby Rzym zajęły, albo papież musiałby stać się pastwą rewolucji, albo nakoniec odarty z władzy świeckiéj, Rzym opuścić. Pan Pietri dodaje, że skoroby raz cofnienie wojska francuzkiego postanowiono, możnaby je na pewny przeciąg czasu, nieuchronnie potrzebny dla uspokojenia umysłów, dla pojednania ojca św. z ludem, w Rzymie zostawić. Francja, porozumiawszy się z Włochami, nie odmówiłaby téj ostatniéj posługi, bo jest zawsze starszą córką kościoła, a cesarz najpierwszym w rzędzie panujących katolickich."

Wstęp zamyka się wyjątkami z listu pisanego do pana Pietri przez hrabiego Cavour, na krótki czas przed śmiercią; ten list kończą następne wyrazy: „Rozwiązując sprawę rzymską w sposób prawowity, jakiego Rzym i Włochy oczekują, cesarz więcéj uczynić może, niż gdyby nas zupełnie od Niemców wyzwolił. Tym sposobem otrzymałby nieśmiertelność w dziejach i zjednałby naszą niewygasłą wdzięczność."

Według listu pisanego z Paryża, dziełko pana Pietri jest tak skwapliwie chwytane, że prassy nastarczyć jego odbitków nie mogą. Wywoła ono zapewne żwawe spory, ale nie przebrzmi bez zostawienia śladów i przyczyni się do tego zwrótu wyobrażeń, którego jutrzenkę już baron Ricasoli widział, a który ciągle czyni postępy. Oto niedawno siedmiuset ośmiu kapłanów diecezji otranckiéj przesłali ojcu ś. adres błagalny, aby zrzekł się władzy świeckiéj. Ksiądz arcybiskup tejże diecezji złożył Piusowi IX adres przeciwny, podpisany przez siebie i ośmnastu tylko duchownych, w którym w obelżywych wyrazach powstaje na wyzwolonych kapłanów. Hołdując spółczesnym wyobrażeniom o prawności, pokrzywdzeni zanieśli skargę do jeneralnego prokuratora przy sądzie karnym w Lecce, aby wytoczył księdzu arcybiskupowi sprawę o potwarz. Sądowe rozwiązanie téj skargi zaostrza ciekawość powszechności, bo porusza wielkie pytanie obywatelskiego równouprawnienia. Teorja nauki przemawia za przekorném duchowieństwem, ale wyższe względy zbawiennéj karności kościelnéj, synowskiéj zależności niższego duchowieństwa od ojcowskiéj pasterskiéj władzy, nakazują utrzymać odwieczny porządek rzeczy, dotąd święcie w kościele szanowany. Powołanie duchowne jest wyjątkowe, przysięga posłuszeństwa dobrowolna, nic więc wątlić jéj nie powinno. Przy obraniu stanu żaden przymus nie miał miejsca; wolna wola niczem nie była krępowana; warunków dalszego życia nie okrywała tajemnica; nad wszystkiemi więc później pisanemi prawami brać powinno górę najwyższe prawo godziwéj dobréj woli!

W innych krajach Europy nie zaszło nic wybitniejszego. W Austrji nadzieja, że prawo o odpowiedzialności ministrów z przyzwolenia cesarza Franciszka Józefa będzie wniesione na rozbiór rady cesarstwa, podniosło do pewnego stopnia zachwianą ufność w szczerość rządu, chociaż słowa, w jakich p. Schmerling uwiadomił izbę poselską o téj woli panującego, nie zaspokoiły ani narodu, ani jego przedstawicieli. Dzień 1 maja wybrany na to oświadczenie, nie jest bez pewnéj wagi, przypomina on bowiem i list gabinetowi 1851 roku, tchnący duchem wprost przeciwnym zapowiedzianemu teraz prawu i rocznicę otwarcia rady cesarstwa. Dzienniki, obok uwagi, że od uznania zasady daleko jest jeszcze do uchwały i sankcji samego prawa, przyjmują jednak z zadowoleniem odpowiedzialność moralną, jaką oświadczenie 1 maja na rząd wkłada. Widzą w niem przedewszystkiém dowód, że cesarz ogłaszając na nowo, że pragnie utrzymać i gloskę i duch konstytucji, chciał położyć koniec knowaniom i nieustannym napaściom, na jakie w tych ostatnich czasach narażony był rząd konstytucyjny, nawet ze strony najwyższych sfer społeczeństwa. Czytelnicy Kurjera z przyjemnością ujrzą w dzisiejszym numerze odezwę Gazety dunajskiéj, tłómaczki wyobrażeń austryjackiego możnowładztwa, w któréj ten dziennik oświadcza, że wierność dla cesarza nie polega wcale na wypaczaniu jego myśli, ale na zespoleniu się całą duszą z wypowiedzianym głośno przezeń zamiarem prowadzenia swych ludów wyzwoloną konstytucyjną drogą. Może ciężkie doświadczenia, przez jakie dom habsburgski przechodzi, przekonały nakoniec, że ruch wsteczny jest niemożliwy i że rzucanie się na manowce tylko w głębszy obłęd kraj wtrącić musi.

W Prusiech uspokoiła się gorączka wyborcza; dzienniki ministerjalne i wsteczne umilkły; niezależne, wolne od upojenia tryumfu wyzwolonego mniemania, są poważne i skromne. Starają się one dowieść, że tegoroczna izba nie powinna dać się unieść ani na pole polityki, ani dobijać się o reformy niemożliwe do osiągnienia, lecz niezłomnie obstawać przy uposażeniu przedstawicielstwa narodowego władzą dozoru i skutecznéj kontroli skarbu. Gazeta Spenera, swobodna lecz umiarkowana mówi, że ludzie postępowi nie są ani niepoprawnymi demokratami, ani nieprzyjaciółmi tronu, ani przeciwnikami porządku, chcą tylko swobodnego używania praw ludu sankcjonowanego przez konstytucję.

Ostateczne wybory posłów na sejm pruski odbędą się we wtorek 13 maja; zdaje się, że ministrowie przyjęli już stan rzeczy uznany za nieuchronny. Staną oni przed nową izbą w obronie budżetu, a ponieważ, jak mówi Gazeta Gwiazdy, stronnictwo postępowe umieściło na czele swego programmatu skuteczną kontrolę skarbu, rząd postanowił zupełnie zaspokoić go pod tym względem. Jeśliby daléj izba pójść chciała, jéj wymagania naraziłyby na niepewność szczęście kraju i cała odpowiedzialność za smutne następstwa spadłaby na nią ciężkiém brzemieniem. Nawet Gazeta Krzyżowa, zwinąwszy chorągiew, radzi gabinetowi najtroskliwiéj unikać wszelkiego zamachu stanu, wszelkiego nadwerężenia konstytucji i być tylko w gotowości do poskromienia nadużyć, jakie wyniknąćby mogły z odmowy zagłosowania podatków.

Wszakże zdaje się, że król Wilhelm nie sądzi, aby gabinet Hohenlohe, którego duszą jest pan von der Heydt, mógł liczyć na powolność izby; rozbiegły się więc w Berlinie wieści, podług których książe Ujestu powołany został do stolicy, a hrabia Schwerin otrzymał wezwanie zaniechać podróży do Włoch i wracać do boku królewskiego. Zapowiadałoby to zmianę gabinetu, którą naród pruski przyjąłby zapewne z wdzięcznością, a izba sejmowa otoczyłaby znowu sędziwego króla pełném uszanowania przywiązaniem.

Drugorzędne niemieckie państwa, bałamucone przez Austrję, przyszły do upamiętania i nie widzą już w traktacie handlowym, zawartym przez Prusy z Francją, zdrady ojczyzny. Królestwo saskie i wielkie księstwa wejmarskie i badeńskie przystąpiły do niego; wkrótce zapewne inne rządy pójdą za tym dobrym przykładem, bo i Austrja, która najusilniéj pracowała nad zniweczeniem tych pracowitych i dla obudwu stron korzystnych rokowań, widząc, że jéj knowania do niczego nie doprowadziły, zagaiła przez hrabiego Rechberg z książęciem de Gramont osnowę podobnejże, lubo oddzielnéj umowy.

Wspomnijmy jeszcze o nowym rozkazie książęcia elektora hessko-kasselskiego. Według depeszy telegraficznéj zdawało się, że nakazane były nowe wybory; tymczasem chodziło tylko elektorowi o jakieś rozporządzenia wstępne przed mniéj lub więcéj blizkiémi wyborami posłów sejmowych. Chciał on wyrozumieć, ile kraj liczy stronników konstytucji 1831, a ile 1860 roku i dla tego rozkazał, aby każdy wyborca w osóbnym protokóle, pod groźbą kary pieniężnéj od 30 do 50 talarów, podpisał się, że zastosuje się w używaniu służących sobie praw wyborczych do rozporządzeń konstytucji 1860, którą za jedynie obowiązującą uznaje. Wyzwolona prassa niemiecka twierdzi, że obywatele nie spełnią dekretu 26 kwietnia, lecz dotąd nie wiadomo, jak postąpią, czy nie zejdą się na dzień naznaczony w kolegjach wyborczych, lub czy odmówią żądanych podpisów. Powszechne jest mniemanie, że burmistrze i inni urzędnicy, którzy nie zechcą namawiać wyborców do podpisów i podpadną pod grzywny, będą wynagrodzeni przez Stowarzyszenie narodowe, które przed miesiącem przyjęło uchwałę: obrócić część składek na wynagrodzenie urzędników, dotkniętych prześladowaniem z powodu stawania w obronie wyzwolonych zasad.

W Anglji wszyscy są zajęci otwarciem wystawy powszechnéj. Książe Napoleon na dzień 1 maja do Londynu nie przybył; może to być skazówką chwilowéj oziębłości między sąsiedniemi rządami; ale rzecz daremna, długo to nie potrwa; dwa ludy takie, jak francuzki i angielski, potęgą rzeczy z sobą związane, nie mogą pójść rozstajnemi drogami. Oto i teraz, kiedy zdawało się, że w Meksyku poróżnić się miały, znowu siła rzeczy zniewala je do wspólnego działania. Pomówimy o tém w jednym z najbliższych Poglądów.

Włochy.

Turyn 26 kwietnia. Liczni posłowie strony lewéj, między innymi, pp. Crispi, Montanelli i Boni, złożyli ministrom wywód o stanie krajów południowych i o właściwych środkach przywrócenia w nich porządku i spokojności. Ten wywód nie mówi nic nowego, ani pod względem złego, ani pod względem lekarstwa. Bo rzeczywiście, jakże brać na dobre uwagi zmierzające do przekonania ministrów, że przyczyna złego w kraju wypływa po największéj części z niewłaściwego rozdawania urzędów, niektórym osobom, dawniéj stronnikom burbońskim, użytym do obowiązków podrzędnych i z zaniedbania osób należących do stronnictwa wyzwolonego.

Lecz ważność pisma nie na tém polega. Tai się ona w jego wniosku. Żąda aby jen. Garibaldi został posłany do Neapolu z bardzo rozciągłém umocowaniem. Widocznie Garibaldi nie może się tam udać sam jeden; zabrałby z sobą swoich przyjaciół lewicy, a więc największą liczbę tych którzy wywód podpisali.

Stan krajów południowych jest zaiste godzien całéj uwagi rządu; ale przyczyny rozbojów, niepewność trwożąca umysły, nieprawidłowy bieg administracji, powinny być przypisane powodom nierównie istotniejszym, niż te jakie lewica wskazuje. Dla odjęcia wszelkiéj nadziei reakcji klerykalnéj i stronnikom dawnego rządu, należy zniszczyć ogniska spisków; należy, jeżeli Rzym nie może zaraz zostać stolicą Włoch, niech przynajmniéj przestanie być źródłem wszystkich knowań i organem stronnictwa ultramontańskiego; należy zniewolić Franciszka II do opuszczenia tego miasta i skłonić Francuzów, aby przeszkadzali urządzaniu się zbójectwa. Oto jest rana, którą koniecznie zabliźnić potrzeba.

Kiedy minister wojny, na mocy ogłoszonego królewskiego dekretu, wcielał oddziały ochotnicze do wojska prawidłowego, wówczas oświadczył, że gdyby inne oddziały tegoż rodzaju później tworzyć się miały, postąpi z niem zupełnie inaczéj.

Tymczasem w Genui, Kremonie i Pawji urządzono drużyny karabinjerów, którym jen. Garibaldi przepisał osóbne instrukcje. Mówią, że te drużyny mają dopomagać jenerałowi Lamarmora w wytępieniu zbójectwa w Neapolu. Lecz nastręczają się dwie uwagi: czy Lamarmora potrzebuje nieodbicie 500 do 600 karabinjerów, zależących od jenerała Garibaldi do pokonania zbójców? Co minister wojny pocznie z tymi nowymi ochotnikami po ich powrócie do domów? Czy spełni to co zapowiedział, albo przez wzgląd na oddane usługi wcieli ich podobnież do wojska prawidłowego?

Godzi się wątpić, żeby jenerał Lamarmora przyjął pomoc karabinjerów Garibaldiego; od kilku dni powtarzać zaczęto, że ci ochotnicy przeznaczeni są do wyprawy morskiéj; wszakże trudno temu wierzyć, aby gabinet miał do tego stopnia zapomnieć o położeniu Europy w ogóle a Włoch w szczególności, aby nie miał ochronić kraju od wplątania go w powikłania, zgubne pod wszelkiemi względami.

— Medjolan 26 kwietnia. Podróż króla włoskiego jest przedmiotem najżywszéj ciekawości; chcianoby jéj przypisać wagę nadzwyczajnego i stanowczego wypadku. Rzecz prosta, że obecność okrętów francuzkich i angielskich, przeprowadzających króla do Neapolu, wiele przyczynia się do tego poglądu. Łatwowierność niektórych osób zaszła tak daleko, iż przypuszczały możliwość zjazdu ojca św. z Wiktorem Emmanuelem w Porto d'Anzio.

Zdaje się, że król chce poznać prawdziwy stan krajów południowych i dla ułatwienia sobie téj pracy, powołał do swego boku ministrów.

Floty obce będą mogły donieść swoim rządom, z jaką troskliwością król stara się przywrócić w kraju spokój, porządek, prawność, obok najzupełniejszego używania niezależności narodowéj i swobody konstytucyjnéj.

Jest to praca olbrzymia, zważywszy na nędzę, ciemnotę, zepsucie, poniżenie społeczne, w które Burbonowie wtrącili tę piękną i zajmującą część półwyspu; to tylko pewna, że na ziszczenie tego długo czekać nie należy, mimo trudności ciągle ponawiane przez wrogów mieszkających w Rzymie i płacących żołd zbójcom.

Rewolucja przez Garibaldiego, jako nagłe przejście z ciemnoty do światła, była najpotrzebniejszą; ale rewolucja już siebie przeżyła. Kruszce przechodząc przez ogień, pozbywają się wszelkich cząstek różnorodnych i stają się czystemi, lecz nie przybiorą kształtów nadobnych i zastosowanych do jakiegolwiek użytku, bez pracy rozumnego i cierpliwego mistrza. Dziś zimny i wyrachowany rozum, duch rozbioru, przykład, spółzawodnictwo, praca moralna i materjalna powinny ogarnąć przekonania ludności południowéj. Dziś szczątki reakcji i krwawiąca się rana zbójectwa usiłowały i usiłują jeszcze burzyć częściami budowę nowego porządku rzeczy. Podstępy części duchowieństwa i niektórych zwolenników dawniejszego rządu, którego nadużycia hojnie się im opłacały, otrętwiły nieco bieg spraw, zastraszając po kolei urzędników, żołnierzy i lud, groźbą możliwego powrótu Burbonów z właściwą im nienawiścią i mściwością. Mimo to wszystko jednak, zawsze w krajach neapolitańskich istnieją pierwiastki wielkości narodowéj, siły, rozumu, bogactwa i rząd dokaże nakoniec, że je w jedną całość skupi z siłami moralnemi materjalnemi wszystkich dalszych krajów włoskich.

Kraj ten potrzebuje dobrych praw, urzędników zdolnych, uczciwych, ludzkich; potrzebuje rządców, którzyby względnością postępowania pozwolili mu zapomnieć o straconéj udzielności. Należy unikać pośpiechu, zwłaszcza chcąc przywiązać społeczność, a nadewszystko tę część społeczności bogatéj i ukształconéj, która dąsa się na wyższość Włoch północnych. Prócz tego zapominać nie potrzeba, że ludność południowa nie może znieść niektórych rozporządzeń zbyt doraźnych, żołnierskich,—zbyt spartańskich, używanych jeszcze w niektórych prowincjach dawnego królestwa; inaczéj bowiem powstaną skargi, rozdrażnienie i żal.

Potrzeba, aby król często ukazywał się ludowi, odbywał przeglądy, pozwalał otaczać siebie, wielbić, przyjmować. Z tego powodu, szkoda, że się przeciwnie dzieje, ludność boleje, że król jéj unika. Tak naprzykład w dzień wjazdu naj. pana do Floreneji, zamiast jechania głównemi ulicami przepełnionemi niezliczonym ludem, orszak przeciągnął zaułkami i pozbawił widoku z taką tęsknotą oczekiwanego króla. Zdarza się to już po raz drugi, bo podobnież było podczas pierwszéj bytności w Neapolu. Czyżby stąd wnosić należało, że w poufnem otoczeniu króla jest ktoś, którego rady nie odznaczają się ani przezornością, ani zdrowem pojmowaniem przyzwoitości, lub przypuścić, że król, nieprzyjaciel etykiety to tylko czyni, co go najmniéj nudzi. Powszechność przypisuje to unikanie królewskie pewnym osobom, których oddalenie od dworu najchętniejby widziała. Dzienniki usłużne, niezręcznie przedstawiają tę rzecz jak błahą i przypisują omyłce jezdnego który poprzedzał karetę królewską i wskazywał jéj drogę.

W orszaku królewskim zdziwiła obecność dwóch osób, które mimo niezaprzeczone chociaż różne zalety, nieposiadają, może niesłusznie, spółczucia kraju. Pierwszą z nich jest hr. Alfier i di Magliano, poseł sejmowy; drugą poeta Prati, osobisty przyjaciel pana Rattazzi, mianowany przezeń członkiem rady wychowania narodowego.

Chwalą bardzo usiłowania ministra Pepoli w rozwinięciu na wielki rozmiar we Włoszech uprawy bawełny. Wprowadzenie téj uprawy na wyspie Sardynji idzie bardzo dobrze. Bawełna włoska, któréj próby posłano już na wystawę londyńską, zdaje się zapowiadać piękną przyszłość dla handlu półwyspu.

Teraz jest właśnie czas zmiany załog wojskowych. Zawczoraj królewicz Humbert, dowódca półku ułanów Aosty, odbył jego przegląd i wyprawił go do Modeny. Co do założenia obozu ćwiczeń pod Santo Mauricio, zdaje się, że dotąd nic jeszcze nie postanowiono. Nowy prefekt medjolański, margr. de Villamarina, obejmując swą posadę wydał odezwę bardzo rozumną i skromną odwołał się w niéj do cnót obywatelskich tych zacnych Medjolańczyków, których zgoda, rozsądek i zaprzanie zasłużyły na podziwienie Europy. P. de Villamarina cel swój osięgnie, małżonka jego, z domu de Boyl, potrafi w stolicy Lombardzkiéj pozyskać sobie serca społeczeństwa, bo posiada tajemnicę przyjmowania z wdziękiem i urokiem szczeréj grzeczności, odznaczającéj arystokrację, nie urodzenia, ale dobrego wychowania i serca. Paryż nie zapomniał jeszcze téj prześlicznéj pani, który przewodniczyła wszystkim zabawom poselstwa sardyńskiego.

— Dziennik Le Nord umieścił obszerne uwagi pod napisem: *Prawda o zbójectwie w krajach południowych włoskich.* Głównem zadaniem tepo pisma jest dowieść, że zbójectwo jest dawną miejscową plagą, że przeszło prawie w obyczaje ludu wiejskiego, że ospałość dawnego rządu nie pozwoliła mu nawet myśleć o wynalezieniu źródeł pracy i uczciwéj zamożności, że teraźniejsze tworzenie się band zapewne przypisać należy knowaniom Franciszka II i jego klerykalnych popleczników, ale ten stan rzeczy minie, a zbójectwo wówczas dopiero zniknie kiedy rząd obok oświecenia ludu zapewni mu sposoby zarobku.

„Zapytajcie, mówi to pismo, tych zbójców dzisiaj, którzy byli rolnikami wczoraj i będą nimi jutro, a odpowiedzą wam, że najchętniéj zgodziliby się uczciwie prawi cując zarobić na kawałek chleba, niż narażać codzień życie i być ściganymi jak dzikie zwierzęta: *Ale potrzeba żyć*, odpowiedzą, *płacić podatki królowi i daniny panu.*

Jest to rzecz zastanawiająca, że w pośród nędzy, nigdy nie odmawiali opłaty podatków i nie uciekali od popisu wojskowego. Jakoż zbójectwo krajów południowych przedstawia tę szczególność, że ci sami ludzie których chwytają z bronią w ręku walczących za Franciszka II, którego powrótu nie pragną, głosowali na uchwałę ludową, posyłali swych panów na psrlament turyński i synów swoich do wojska Wiktora-Emmanuela.

Zbójectwo teraźniejsze broi jedynie dla kawałka chleba. Niech Garibaldi pójdzie na jego poskromienie, a pewnie więcéj dokaże niż całe wojsko; na niejaki czas zbójectwo zniknie ale niebawem znowu podniesie głowę. Jedyny środek uleczenia złego, skuteczniejszy niż wszystkie możliwe poskromienia, jest praca.

Niech wieśniacy, to jest najznakomitsza większość ludności południowéj, postrzegą, że zmiana rządu wyszła im na lepsze, a wnet staną się uległymi.

Ten kraj jest może najbogatszym w Europie, nietylko pod względem płodów roślinnych i zwierzęcych, ale też pod względem skarbów kopalnych; a jednak są obwody stojące pustkowiem. Niedostatek dróg jest niepojęty; w jednych stronach pszenica i oliwa gnije, bo niepodobieństwo ich sprzedać, a w innych i to nie tak odległych, wieśniacy żyją najnędzniejszą strawą.

Niech więc Wiktor-Emmanuel z podróży swojéj do Neapolu wyniesie to przekonanie, że jedynym i najskuteczniejszym programmatem być powinno: rozciągnienie sieci dróg żelaznych we wszystkich kierunkach. Znajdzie do jego wykonania męża dziwnie zdolnego w dzisiejszym ministrze skarbu panu Sella, który najchętniéj przystąpi do robót nad kolejami, do powiększenia portu handlowego w samym Neapolu, do zaprowadzenia wielkiéj instytucji kredytowéj dla krajów południowych, bo wie, że to nietylko zjednałoby mu wdzięczność powszechną, lecz że tym sposobem najściśléj dopomógłby zjednoczeniu Włoch, które jest niepodobném bez prowincij południowych, rzeczone zaś prowincje staną się prawdziwie włoskiemi, właśnie wówczas kiedy ludność przestanie umierać z głodu w pośród największych bogactw przyrodzenia dotąd leżących odłogiem.“

Zdaje się jednak, że to pismo pod wielu względami sprawiedliwe ma głównie na celu skłonić rząd włoski do Tawarcia na obszerny rozmiar umowy z domem francuzkim Talabot, spółka, który oddawna chciałby wszystkie drogi żelazne ogarnąć swém przedsiębierstwem. Ten zamiar przebija się wyraźnie tak z treści samego pisma, jak z częstych wzmianek o tém, ile dobrego dom Talabot mógłby dla Włoch południowych uczynić.

Francja.

Paryż 28 kwietnia. Broszura pana Piętri wyszła dzisiaj pod tytułem: *Polityka francuzka we Włoszech.* Składa się ona z dwóch części, jedna z nich obejmeje głos wyrzeczony przez wymównego senatora na posiedzeniu senatu d. 22 lutego. Ta mowa obudziła aż nadto w swoim czasie hałasu, aż nadto jest znaną, aby ją powtarzać było potrzeba. Druga część broszury zupełnie nowa jest wywodem jasnym, przenikającym logiką i prawdziwą polityczną znajomością rzeczy. Wyłożone są w niéj powody wymagające cofnięcia wojsk francuzkich z Rzymu i korzyści, jakie z tego kroku wypłyną naprzód dla papieża a następnie i przedewszystkiem dla Włoch i Francji.

Zasady pana Pietri, są tak wybitne, że każdy je zrozumię i zapamięta, a ich wykład tchnie zdrowym rozsądkiem i siłą tak niezaprzeczoną, że te kartki, które wypłynęły z pióra pana Pietri uczynić muszą wielkie wrażenie.

Zajmuje tu wszystkich podróż pana Mercier, posła francuzkiego w Washingtonie do Richmond, gdzie teraz zasiada kongres oderwańców. Domyślić się łatwo, że ta podróż musi mieć wielki cel polityczny. Wiadomo, że gabinet angielski pragnąłby końca wojny w Ameryce, ale razem i rozdziału jedności; rząd francuzki tego żądać nie może, bo chodzi mu o to, aby w danym razie flota Stanów Zjednoczonych połączona z francuzką miała przewagę nad flotą angielską. Chociaż więc p. Gladstone usiłuje ziomkom swoim wmówić, że Stany południowe nie mogą pojednać się z północnemi, rząd francuzki zdaje się być innego zdania, musiał więc poruczyć panu Mercier z całych sił pracować nad odwróceniem rozdwojenia.

— Lord Canning, były wice-król Indji wschodnich, przybył dziś z rana do Paryża w powrócie z Kalkutty do Londynu.

Dziennik Wiek otrzymał list z Bejrutu o chorobie Ab-del-Kadera. Puszczono mu krew i przystawiono 35 pijawek.

Piszą z Paryża, że posłowie japońscy, osiądą w Cherbourg na okręt Dupleix, który zawiezie ich naprzód do Anglji, a następnie po kilku jeszcze wycieczkach do Japonji.

Paryż 29 kwietnia. Pobyt dworu w Paryżu, ma przedłużyć się przez część miesiąca maja; oznajmiono bowiem jeszcze 4 poniedziałki tańcujące, łącząc w to i wczorajszy, który był bardzo świetny, ale przyszły poniedziałek, t. j. 5-go maja, dzień śmierci Napoleona I, zapewne będzie poświęcony żałobie. Niektórzy twierdzą, że cesarz przed udaniem się do obozu szalońskiego, zwiedzi wody w Plombieres; Vichy w tym roku nie będą zaszczycone jego odwiedzinami, chociaż nic z pewnością powiedzieć nie można, bo nawet domownicy dowiadują się o podróżach cesarskich, dopiero w ostatniéj chwili.

Paryż 30 kwietnia: Po długiém milczeniu, ciało prawodawcze znowu rozpoczęło rozbior przedmiotów istotnie ważnych, tyczących się potrzeb krajowych. Dnia wczorajszego po ułatwieniu czynności potocznych, zagajono rzecz o zmniejszeniu wojska; rozwiązano ją na témże posiedzeniu i zagłosowano powołanie pod chorągwie 100 tysięcy ludzi, stosownie do życzenia rządu. Pp. de la Tour i Hénon byli przeciwnymi téj uchwale izby; obadwaj silnie nalegali, aby wojsko zmniejszyć; pierwszy opierał się na pobudkach oszczędności, drugi na względach politycznych. Szczególniéj mowa pana Hénon pod względem międzynarodowym zasługuje na uwagę. Francja, mówił on, wskazuje niejako innym narodom liczbę ich zaciągów i narzuca uzbrojenie; do Francji więc należy dać hasło zmniejszenia wojska. Francja jest dziś szanowaną, nie lęka się nikogo; dla czegoż nie miałaby się rozbroić?

Taką jest treść mowy pana Hénon; zdawałoby się, że nic jéj zarzucić nie można; ale kiedy z tych uwag ogólnych zejdzie się do rzeczywistości, kiedy się zauważa w jaki sposób państwa niemieckie naśladowały przykład pierwszego zmniejszenia wojska, który Francja dała, ten przedmiot ukazuje się w zupełnie innem świetle. Jakoż sprawozdawca, p. Nogent saint-Laurent, znalazł ważne zarzuty prócz tych nawet, jakie od dawna są znane i do których za często odwoływać się przychodzi: Francja jest wspaniałą, jéj wojska są w Chinach, Meksyku, w Rzymie, potrosze wszędzie, Francja kocha sławę, nie należy uszczuplać budżetu sławy, nie należy przeszkadzać zarabianiu na sławę i t. d. Sława zajęła pierwsze miejsce w téj mowie; ale ostatni jéj dowód odznaczył się nad inne: Francja kocha sławę, jest wspaniałą, może często grzeszy przez zbytek wspaniałości; ponieważ wspomniano o Anglji, czy nie wolelibyście przypadkiem, abyśmy naśladowali politykę angielską? Ten obrót sprawił wrażenie, Monitor to zapisał i izba powołała 100,000 ludzi, zgodnie z życzeniem rządu.

Rozstrząsając jednak ten przedmiot pod względem między narodowym, możnaby uczynić tylko krótki zarzut téj mowie; bez wątpienia sława Francji jest rzeczą piękną i pożądaną; ale jeżeli wszyscy z tego powodu cierpią, jeżeli pragnienie sławy dla Francji jest pozorem, którego używają wszystkie narody, dla trzymania się na stopie zbrojnéj, jeżeli skarb francuzki nadewszystko na tém cierpi, czyż sława jest istotnie tak piękną i pożądaną?

Na ostatniéj radzie ministrów uchwalono dozwolenie sprzedaży na giełdzie paryzkiéj biletów pożyczki rossyjskiéj. Było to przedmiotem żwawych rozpraw i jak mówią, sam cesarz zagaił to postanowienie; nigdy bowiem niepomija zręczności objawu spółczucia swoiego dla cesarza Aleksandra II-go.

Myśl utworzenia uniwersytetu międzynarodowego, to jest, aby młodzież, dobrze w naukach usposobiona, któréj środki majątkowe pozwalają poświęcić lat kilka wydoskonalaniu się w rozmaitych gałęziach wiedzy, pod kierunkiem wybranych przewodników, przenosiła się po kolei do główniejszych krajów, w których cywilizacja wzięła bujny rozwój, nie przestaje zajmować uwagi równie świata przemysłowego jak świata uniwersyteckiego. Ustanowiono w tym celu kommisję, dla położenia ostatecznéj osnowy rzeczonego projektu. Składa się ona z panów Dumas, Bonjean, Eugeniusza Rendu, Emila Pereire, Hachette, z prorektora akademji i dyrektorów szkół centralnych imienia Turgot i Chaptal.

W wysokich kołach politycznych, a także między duchowieństwem, mówią o wyjściu wkrótce książki pana Bonjean o sprawie rzymskiéj. Wszyscy pamiętają wrażenie, jakie sprawiła mowa zacnego senatora o władzy świeckiéj. P. Bonjean, mąż polityczny wzniosłego poglądu, jest razem głęboko uczonym i wytrwałym pracownikiem; chciał on usprawiedliwić twierdzenia, które pewne dziennikarstwo zbijało. Z téj pracy urosło dzieło mogące być poczytaném za treść nauki świeckiéj i duchownéj o tak spornem zadaniu, jakiém jest władza polityczna stolicy świętéj. Dziennik Świat i inne téjże barwy, zapocą się nad zbijaniem uczonego przeciwnika, ktory wszędzie staje z dowodami w ręku. Warto będzie poznać bliżéj tę ważną książkę, skoro ukaże się na jaw, bo zapewne pod wszelkiemi względami będzie nadzwyczaj ciekawą. P. Bonjean przy całéj niezależności sądu, co do władzy świeckiéj, jest głęboko przekonanym katolikiem. Ksiądz biskup diecezji Nimes, który w obelżywym niemal liście pasterskim powstał na mowę szanownego senatora, będzie musiał uznać w książce swego przeciwnika wzorowego chrześcijanina.

Rozbiegła się dziś wiadomość niezmiernéj wagi. Jen. de Goyon odwołany został z Rzymu. Niewiadomo jeszcze czy na czas, czy na zawsze. Najprawdopodobniéj, że hr. de Goyon przybędzie do Paryża i przy zachowaniu stopnia głównodowodzącego wojska francuzkiego w Rzymie, już tam nie wróci: margr. zaś de Lavalette obejmie znowu poselską swoją posadę.

Z tego powodu dziennik Mniemanie powszechne mówi: że ta wiadomość jest dobréj wróżby dla rozwiązania sprawy rzymskiéj, dziennik zaś Ojczyzna dodaje że jenerał d'Hugues naczelnik pierwszéj dywizji piechoty, obejmie tymczasowe dowództwo nad miejscowém wojskiem francuzkiém.

— Królowa Holenderska zwiedziła w towarzystwie pani baronowéj von Pabst, damy pałacowéj, hrabiego Raudwyck, ochmistrza swego domu i wice-hrabiego de Laferrière szambelana cesarskiego, gmach archiwów państwa, gdzie została przyjętą przez hrabiego de Laborde, członka instytutu i dyrektora tego zakładu. Z archiwów naj. pani udała się do drukarni cesarskiéj i zwiedzała ją z najżywszém zajęciem we wszystkich jéj gałęziach. Pod okiem królowéj odbito na prasie ręcznéj napis w ozdobnéj ramie po francuzku, niemiecku i hollendersku; tekst francuzki brzmi jak następuje: Dnia 29 kwietnia 1862 r., pod panowaniem cesarza Napoleona III-go; pod zarządem strażnika pieczęci, ministra sprawiedliwości pana Delangle; naj. królowa Niderlandzka, Zofja-Fryderyka Matylda, würtembergska, zaszczyciła odwiedzeniem drukarnię cesarską, szczęśliwą i wdzięczną za ten dowód najwyższego względu w panującéj, nietylko wielkiéj rodem i stopniem, ale nadewszystko znakomitéj rozumem, wzniosłością duszy, zacną i ujmującą szlachetnością serca. Królowa raczyła dozwolić Auzelmowi Petetin złożyć sobie z uszanowaniem tę kartę wydrukowaną pod jéj okiem po francuzku, po hollendersku i po niemiecku, jako słaby wyraz uczucia powszechnego.

— Broszura senatora Pietri: Polityka francuzka i sprawa włoska, wydana nakładem księgarza Dentu, jest prawdziwym wypadkiem. Prassy drukarskie niemogą nastarczyć jéj odbitków; skwapliwość kupujących przypomina najświetniejsze powodzenia tego rodzaju publikacij w naszych czasach. Nigdy żadna nieodpowiedziała żywiéj potrzebom mniemania powszechnego.

Ustęp z mowy pana Hénon o Anglji brzmi następnie:

„Istnieją dwie Anglje, jedna oligarchiczna, feodalna, arystokratyczna, Anglja Pitta, Castelreagha, Palmerstona, uzbrajająca sie ciągle przeciw Francji i pzagnąca tylko jéj upokorzenia; nienawiść ku Francji jest zręcznym orężem, którego używa, by utrzymać swe przywileje i swe jednokupstwo. Ale jest druga Anglja, Foxa, Gladstona, Cobdena, Brighta; Anglja większości wielkiego i szlachetnego ludu angielskiego; wie ona dobrze, że wojna między Francją i Anglją byłaby wojną domową i jakby zaćmieniem cywilizacji (liczne głosy: bardzo dobrze!) Ta Anglja wyżéj ceni rękodzieła od dział gwintowanych, a rzemieślników od ochotników. Ale czy wiecie na czém jéj zbywa, aby górę wzięła? Oto, że przez wasze uzbrojenia dajecie przeciw niéj oręż Anglji oligarchicznéj. Rozbrojcie nasze wojsko, a natychmiast owa Anglja wyzwolona zatryumfuje a z nią zatryumfują we Francji równie jak po tamtéj stronie ciaśniny, pokój, praca i wolność. Powiem więc to co już przyjaciele moi w rozprawie nad adresem powiedzieli, a co należałoby zastosować do wszystkich czynności naszéj polityki: usuńmy dwuznaczniki, miejmy pokój lub wojnę. Francja odłużona, zwichnięta w swym przemyśle, czuje się znękaną pozornym pokojem na który ją skazujecie. Pragnie ona pokoju prawdziwego,, a razem z pokojem swobody!

Za granicą wiedzą, że Francja niepotrzebuje długo trzymać synów swoich pod chorągwiami, aby ich zamienić na żołnierzy. Widzą jak i wy sami, że naród broniący swych praw i swojéj ziemi znajdzie w samym sobie nieobliczone zasoby. Nie wywołując sławnych wspomnień naszéj wielkiéj rewolucji, zwróćcie oczy na to, co się za dni naszych dzieje. Jeżeli kiedykolwiek naród był zaskoczony z nienacka, to nigdy niespodzianiéj jak rzeczpospolita Stanów Zjednoczonych. Ten kraj, którego przestrzeń przynajmniéj o 4 razy przewyższa powierzchnię Francji, ma wojsko prawidłowe, którego liczba nie dochodziła 40-tu tysięcy ludzi. W obec wojny zapalonéj przez stany Oderwańcze, to drobne wojsko było bezsilne. Odwołano się do obywateli; w kilka miesięcy stanęło więcéj pół miljona ochotników, znajdujących się dziś pod bronią.

Ta szlachetna skwapliwość ma źrzódło swoje w miłości ojczyzny Amerykanów północnych: przypisywać jéj nie można duchowi wojowniczemu kraju, bo wojsko prawidłowe zaledwie liczy 25 tysięcy żołnierzy.

Co do obrony wewnętrznéj, jeżeli nie macie zaufania w gwardji narodowéj i w całéj ludności, ubolewam nadwami. Ludzie trwożliwi lub udający trwogę nie przestają powtarzać, iż należy koniecznie tak postępować aby się nas lękano. Odrzućcie te niebespieczne rady i pamiętajcie, że ten kogo się lękają jest zwykle nienawidzianym. Bespieczeństwo takiego kraju jak nasz, polega na patryotyzmie mieszkańców, na ufności w tych, co nim rządzą. Wierzcie patryotyzmowi, starajcie się obudzić ufność i zmniejszcie wasze wojsko.“

Anglja.

Londyn 1 maja. Wystawa powszechna została dziś otwartą, według programmatu umieszczonego w przeszłym numerze Kurjera.

Upłynęło co do godziny prawie lat jedenaście, od zagajenia w roku 1851-m pierwszéj wielkiéj wystawy przez naj. panią. Żałoba rodzinna nie pozwoliła królowéj wziąć udziału w téj narodowéj uroczystości; ale łaskawa władczyni 3-ch królestw rozkazała przedstawić siebie przez największe imiona Anglji.

Z jakiemi radośnemi okrzykami witano owe wielkie turnieje przemysłowe 1851-go! Zdawało się wszystkim, że nowa era trwałego pokoju otwiera się dla ludzkości. A jednak ileż to krwi nie przelano od lat 10-ciu, w Krymie, w Azji, we Włoszech i w Stanach Zjednoczonych! Bogdajby zagajenie dzisiejsze odbyło się pod lepszą wróżbą. Jest coś w powietrzu, co zdaje się budzić te nadzieje. Dzień 1 maja 1851-go był ciemny, wilgotny i zimny, jednym z tych smutnych dni smutnego londyńskiego klimatu. Dziś niebo uśmiecha się i rozlewa strumienie światła.

Pogoda jest przepyszna, lud angielski wyciąga stąd dobrą wróżbę, zwykł on bowiem wierzyć we wpływ zmian powietrznych na wypadki ziemskie. Gdyby wieczorem 24 sierpnia 1572 roku lunęły potopowe deszcze, rzeź św. Bartłomieja nie miałaby miejsca. Możnaby do nieskończoności pomnożyć te przykłady.

Trudno przedstawić sobie, jakie tłumy tłoczyły się od samego poranku na ulicach. Powiedziałbyś, że wzburzone morze z każdą falą popycha naprzód ogromne kupy głów ludzkich, płynących w kierunku Southkensington. Liczyć je należało nie tysiącami ale mirjadami, śpieszącemi nie tylko ze wszystkich dzielnic londyńskich, ze wszystkich stron Anglji, ale ze 4-ch części świata, aby znajdować się na téj uroczystości pokoju.

Podwoje wystawy zostały otwarte o pół do 11-éj dla osob opatrzonych w bilety. Od Piccadilly pojazdy niezdolne przedrzeć się przez fale tłumu, zatrzymywały się i każdy już piechotą z mniejszą lub większą pracą starał się wejść do Hyde-Parku, gdzie wszelki krok naprzód stawał się rodzajem zdobyczy, odniesionéj wytężeniem łokci i pięści.

Policja z najchwalebniejszém usiłowaniem pracowała nad utrzymaniem porządku, torując nawet drogę halabardami, ale równie bezskutecznie jak Xerxes, który chłostał morze aby się uspokoiło.

Dostawszy się do Hyde-Parku już droga była łatwiejsza, podwójny szereg gwardji konnéj utrzymywał swobodną główną ulicę, ale dostać się do niéj było tak trudno, że lord John Russell chciał już wrócić do domu.

Fale ludzkie zdawały się zalewać z ulicy domy, skąd znowu z Piccadilly do Knightsbridge ukazywały się w ogromnych kupach w każdém oknie.

Cały ten tłum był świetny i strojny. Konie nawet przybrano w jaskrawe rozety i różnobarwne wieńce; a wpośród tego wszystkiego, zdobywszy niewiadomo jakim sposobem dla siebie przestrzenie, bandy cyganów, linoskoków, udanych Etiopjan, punchow, mrówiły się, miotały, przegrywały i skakały; słowem wszędzie dawała się widzieć ta plejada wędrowna znana tu pod nazwą Sweepsow. Widziałeś tam przedstawicieli wszystkich krajów, wszystkich plemion, krzyżujących się i spychających jedni drugich jak w porcie marsylskim. Nakoniec o kwadrans na 1-ą morze widzów zalało płaszczyznę przedpałacową. Lord-major z całym swoim orszakiem. wiezionym w 75-ciu pojazdach, przybył. Wnet za nim zdążyli kommissarze królowéj, książe Cambridge, arcy-biskup Canterbury, lord wielki kanclerz, hr. Derby, wice hrabia Sidney, lord Palmerston i prezes izby niższéj. W salach pałacowych wystawy nie stanęło jeszcze wszystko na właściwych miejscach; przedstawiają one dotąd prawdziwy zamęt; upłynie pewne 2 tygodnie nim wystawa będzie mogła być widzianą.

Kommisja królewska spełniła dane sobie poruczenie według programmatu. Skoro zasiadła swe miejsca, hr. Granville prezes kommisji wystawy następnie przemówił:

„Z przyzwolenia waszych królewskich wysokości i lordów kommisarzów królewskich, my kommisarze wystawy 1862, pokornie prosimy, abyśmy mogli zbliżyć się do jéj królewskiéj mości przez was, jéj dostojnych przedstawicieli, w obecnéj okoliczności z zapewnieniem naszego najgłębszego uszanowania dla tronu i królewskiéj osoby naj. pani.

A naprzód, jest to dla nas smutną powinnością wynurzyć głębokie współczucie w boleśném strapieniu, którém Bogu wszechmogącemu podobało się nawiedzić jéj majestat i narod tego królestwa, przez śmierć jéj królewskiego małżonka. Nie możemy zapomnieć, że dziś jest rocznica pierwszéj wielkiéj wystawy międzynarodowéj, otwartéj przed 11-ą laty przez naj. panią i że wówczas jego kr. wysokość, prezes kommisji wystawy, przemówił do naj. pani w wyrazach, które nigdy nie będą zapomniane.“

Lord Granville po wyliczeniu prac kommisji, podziękował książęciu Oskarowi szwedzkiemu i książęciu następcy pruskiemu, prezesom kommisji swych krajów, za przybycie do Anglji. „W obecności książęcia następcy pruskiego uznajemy serdeczną uległość życzeniom naszéj królowéj i hołd miłości złożony pamięci dostojnego i ukochanego jego teścia.“

W dalszym ciągu mowy lord Granville przebiegł dzieje przeszłych wystaw, dał obraz bogactwa dzisiejszéj i zakończył życzeniami. aby jak najszczęśliwsze przyniosła owoce.

Po odbyciu modłów, po odśpiewaniu hymnów, po tysiącznych okrzykach rozlegających się w powietrzu o zdrowie i pomyślność królowéj; gdy wszystko umilkło, powstał książe Cambridge i wielkim głosem zawołał: „W imię naj. pani oznajmuję otwarcie wystawy międzynarodowéj 1862 roku.“ Tak odbył się dzień 1-go maja, z tęsknotą oczekiwany przez całą Europę i wszystkie części świata, do których tylko dobrodziejstwa cywilizacji zawitały.

Austrja.

Wiedeń 26 kwietnia. Wczoraj rano komitet skarbowy zebrał się w pełnym składzie dla ustanowienia budżetu skarbowego, w którym po budżecie wydziału wojskowego, zdawało się komitetowi, że można zaprowadzić najznaczniejsze zmniejszenia. P. Plenner, przy pomocy pana Hoek, naczelnika oddziału, usilnie pracował nad ocaleniem cyfr swego budżetu, lecz niemógł obronić go od znacznych zmniejszeń. Załować przychodzi, że rozprawy z obu stron przybrały za nadto żwawości i odznaczyły się goryczą, która od pewnego czasu objawia się w stosunkach ministra z komitetem. Wieczorem sekcje znowu się zebrały. Ukończono rozbiór budżetu wojskowego. Wprowadzono wielką oszczędność i nie małe zmniejszenia. Trzecia sekcja zajmowała się sprawą bankową. Pan Brentano, kommisarz rządowy, jeszcze raz przekładał powody ministra skarbu, skłaniające go do zawarcia wiadoméj umowy. P. Plenner był obecny na tem posiedzeniu.

Czytamy w jednym z dzienników wiedeńskich:

P. Kwaternik dawniéj adwokat i poseł na ostatni sejm kroacki, gdzie odznaczał się gwałtownością swego radykalizmu, nagle zniknął. Zapewniają, że p. Kwaternik uroił sobie, iż posiada tajemnicę ogromnego panslawistowskiego spisku i że gdy nie udało mu się przedać jéj rządowi austryjackiemu, uznał za najwłaściwsze kraj opuścić. Przed spełnieniem czego, umieścił obwieszczenie bardzo napuszone i mogące wzbudzić wątpliwość o stanie jego władz umysłowych.

Peszt 27 kwietnia. Tylko dziennik Wschodnioniemiecka Poczta w Austrji umie przyjemnie zadziwiać swych czytelników znaczném zmniejszeniem wojska, równowagą budżetową, a nadewszystko pokojem. Komedja parlamentowa do tego stopnia zawróciła głowę redakcji rzeczonego dziennika, że przypuścić ona nie może, aby Austrja nie poradziwszy się jéj mogła toczyć wojnę. Nikomu nie jest tajném, że dom Habsburgski nic nieliczy na sześćdziesięciu kilku urzędnikach, których rząd wprowadził do rady cesarstwa, na zaufaniu i miłości ludów, lecz że cała jego nadzieja polega na wojsku. Rząd nie sprzeciwia się zmniejszeniu budżetu wychowania narodowego, dróg i mostów, ale nigdy nie pozwoli na rzeczywiste zmniejszenie wojska. Chociaż więc znaczne zmniejszenie budżetu téj gałęzi jest niepodobném do wiary, posłuchajmy przecięż dowodów, z jakiemi występuje Wschodnioniemiecka Poczta i pragnie wmówić, że zwinienie jego nastąpi.

Według tego dziennika, Anglja dobrze pojmuje, że w sprawie wschodniéj niema pewniejszéj rękojmi jak istnienie potężnego wojennego państwa nad Dunajem, t. j. Austrji; Wschodnio-niemiecka poczta wnosi stąd, że Austrja jeżeli nie do orędownictwa, to przynajmniéj do przymierza angielskiego ma prawo. Co do Włoch, Wiktor-Emmanuel wie, że przymierze francuzkie musiałby opłacić nowemi ustępstwami kraju, cesarz zaś Napoleon III jest przekonany, że nowe rozszerzenie granic sprowadziłoby europejską koalicję na Francję.

P. Kuranda zdaje się nie widzieć, że sam z sobą jest w sprzeczności, bo jeżeli Anglja łączy się z Austrją w widokach co do Wschodu i z przyczyny wojennéj potęgi wielkiego państwa dunajskiego, powołanego na straż najpewniejszą na Wschodzie, w jakiż sposób Austrja potrafiłaby spełnić to posłannictwo przestając być potężném państwem wojenném, co właśnie skłania rząd angielski do ściślejszych z nią związków. Po tak dziwném rozumowaniu na korzyść swych przepowiedni pokoju i zmniejszenia wojska, Wschodnio-niemiecka Poczta wyprowadza z niego wniosek, że Węgry powinny wyrzec się praw swoich. A więc, cała korzyść z pokoju pozwoliłaby odrzeć Magyarów z ich odwiecznych ustaw!

Komitat kroacki, waradyński, w ostatniém przedstawieniu do cesarza, odpowiedział z góry na twierdzenia pana Kurandy. Rząd uszczuplił i tak już nędzną płacę urzędników; komitat spólnie z komitatami sąsiedniemi protestował przeciw temu wtrącaniu się w sprawy samorządu municypalnego. Wymieniwszy niektóre gałęzie administracyjne, w których wartoby zaprowadzić oszczędności, bez nadwerężenia osób trzecich, komitat przypomina w słowach silnych i prostych, że nieszczęsny stan monarchji stąd pochodzi, że rząd zapoznał prawa i niezależność krajów węgierskich. „Rząd, mówi on, niepotrzebowałby ciągle pomnażać ciężarów, niepotrzebowałby opierać się na pół miljonie bagnetów, gdyby umiał szanować prawa krajów węgierskich,“

Dziennik Times wysłał korespondenta na pogranicze krajów słowiańsko-tureckich. Rzeczony korespondent jeszcze nie doniosł czy granicę przebył, poprzestaje na udzieleniu doznanych wrażeń z podróży po Kroacji i Dalmacji. „Miałem zręczność, pisze, rozmawiać z osobami pochodzenia słowiańskiego, które gorzko żaliły się na rząd cesarski, niedający nawet poparcia moralnego okrutnie uciemiężonym chrześcijanom. Ci ludzie nie objawili najmniejszéj niechęci dla plemienia węgierskiego, ale tém otwarciéj wyrazili ogromny wstręt przeciw austryjackim Niemcom, których oskarżają o ciemięztwo innych narodowości.“

Korespondent mówi jeszcze, że Słowianie południowi gotowi są do wspólnego działania z Serbją i Czarnogórzem przeciw Turcji.

Mówiąc o władzach austryjackich w Istrji i Dalmacji, korespondent zapewnia, że lękają się one co chwila wylądowania Garibaldiego. Każdy okręt obudza ich podejrzliwość. Kilka dni temu dowódca portu wojennego w Lissa kazał dwa razy dać ognia do statku Lloyda Italia, bo wbił sobie w głowę, że Garibaldi znajdował się na pokładzie i że dla tego tylko wywieszono flagę austryjacką, aby łatwiéj oszukać jego czujność.

Dziennik Praski Narodny listy, nietylko radzi posłom czeskim, polskim, rusińskim i słowackim wstrzymanie się od rozpraw w przedmiotach nienależących do rady cesarstwa, ale nawet zupełne opuszczenie izby. Pol urzędowy węgierski dziennik Surgoeny obejmuje bardzo ciekawe sprawozdanie z rozmowy mianéj między posłem czeskim a korespondentem węgierskim. Przedstawiciel czeski ubolewał, że arystokracja czeska usuwa się od ludu i że nie naśladuje wyzwolonego ducha arystokracji węgierskiéj; pociesza go jednak patryotyczne uczucie ludu, w którem budzi się siła dawnych Hussytów. Według niego Węgry myślą tylko o przywróceniu dualizmu, że mało ich obchodzi co będzie z Czechami ale nigdy, mówił tenże przedstawiciel, Czechy nie ścierpią przymusu ze strony ścieśnionéj rady cesarstwa.

Tym czasem jest rzeczą sprawdzoną, że Węgry o niczém inném dziś nie myślą tylko o przywróceniu swéj niepodległości; lecz wyzute ze wszelkich ustanowień konstytucyjnych, całą działalność swoję skupić musieli, wobec sądów wojskowych w oporze biernym ale niezłomnym. Ten opór jest bierny i niedostępny jak parostatek Monitor na morzu amerykańskiem. Byłoby czynić krzywdę Węgrom wymawiać im względem Czech obojętność. Prawie na wszystkich sejmach Węgrzy przemawiali za prawami Czechów, wówczas kiedy oni milczeli. Prócz tego w r. 1848-m któż walczył za utrzymaniem austryjackiego despotyzmu. Ci co się tego dopuścili nie mają prawa podejrzewać Węgier o ich postępowanie w przyszłości. Węgrzy szczerze radują się z obudzenia ducha narodowego w Czechach.

— Wiedeń, 27 kwietnia. Mniemanie powszechne najżywiéj zajęte jest oświadczeniem korony, że przyjmuje zasadę odpowiedzialności ministrów przed radą cesarstwa i że to oświadczenie ogłosi d. 1 maja. Wyjąwszy dziennik Prassa, który w téj mierze podał szczegóły stanowcze i według wszelkiego prawdopodobieństwa czerpane z dobrego źrzódła, inne organa wyzwolone wyrażają się z niejaką oględnością. Całe wszakże dziennikarstwo na to się zgadza, że jeżeli redakcja tego oświadczenia trafiła na przeszkody, te bynajmniéj nie pochodzą od cesarza ale wynurzyły się na łonie gabinetu. Wschodnio niemiecka Poczta rozumié nawet, że ta ważna sprawa w chwili obecnéj, daleką jest jeszcze od załatwienia. Doradza największą oględność i skromność, aby jéj nie popsuć. Gazeta austryjacka zapewnia, że arcyksiąże Raynery, prezes rady i hr. Degenfeld, minister wojny,

są najgorliwszymi zwolennikami konstytucyjnéj zasady odpowiedzialności ministrów. Co do jéj przeciwników sądzi i słusznie, że wymienić ich nie powinna. Podobnież, większa lub mniejsza zapowiedziana liczba zmniejszenia wojska jest przedmiotem rozmaitych domysłów. Dziennik Prassa mówi o 20-tu tysiącach ludzi i 8-miu tysiącach koni; chybaby objęto w niéj konie juczne, niedawno kupione w Dalmacji. Z drugiéj strony, zapewniają, że nie idzie wcale o określenie pewnéj liczby, do któréj zmniejszenie ma się rozciągnąć, ale tylko o udzielenie na wielką rękę uwolnień żołnierzom wojska stającego zewnątrz krajów weneckich. Ranna Poczta twierdzi, że prócz stanu polityki sprzyjającéj takiemu zmniejszeniu, wiele wpłyną na przyjęcie tego środka względy parlamentowe. Należy przypomnieć sobie, że posłowie rusińscy ze stanu wieśniaczego opuścili stolicę, podczas przerwy wielkonocnéj i postanowili usunąć się od rozpraw nad pomnożeniem podatków zamierzaném przez ministra skarbu. To postanowienie zwichnęłoby nie tylko obróty skarbowe, ale nawet istnienie saméj izby, która mogłaby znaleźć się tak uszczuploną, że liczba członków okazałaby się niedostateczną do działań prawomocnych. Dla odwrócenia tego niebezpieczeństwa, zdaje się, że komitet skarbowy odrzuci powiększenie podatku gruntowego, który z tak blizka obchodzi naszych posłów wieśniaków i że nawet cena soli nie będzie podwyższoną. Samo z siebie, że wobec tego zmniejszenia dochodu, największa oszczędność w wydatkach stała się nieuchronną.

— Pod napisem Rozdział o wierności, Gazeta Dunajska umieściła dziś pełne znaczenia uwagi nad przeciwkonstytucyjnem wichrzeniem biskupów. Wypisujemy z nich wybitniejsze miejsca:

„Rząd nie może pozostać obojętnym na napaści, które pod pozorem wierności, wymierzone są przeciw zasadom konstytucyjnym położonym przez cesarza; nie może pozwolić, aby je wystawiano za ustępstwa wymuszone wówczas, kiedy cesarz udzielił je samorzutnie swym ludom. Podobne postępowanie poniża majestat korony, odziera go w oczach ludności ze wszelkiego moralnego wpływu i służy tylko za zachętę stronnictwu rewolucyjnemu. Stoimy tu w obec dziwnie znaczącego objawu. Naj. pan wyraził wielokrotnie w sposób nieobojętny, zamiary swoje względem nowego rządu konstytucyjnego w Austrji. Ludzie zaś, którzy lubią przystrajać się w płaszcz wierności i występować jak zapaśnicy dynastji, śmieją jeżeli nie otwarcie twierdzić, to przynajmniéj bardzo jasno pozwalać domyślać się, że zasady tak często i tak uroczyście ogłaszane przez cesarza nie wyrażają prawdziwego przekonania i szczeréj woli monarchy! Jest powinnością rządu opierać się tym dążeniom, przedstawiającym prawo zasadnicze państwa za chwilowy i przechodni tylko środek. Rząd nie może cierpieć, aby pod płaszczem wierności, dopuszczano się największéj niewierności. Jest to konieczność niezbędna, usunąć wszystkie przeszkody tamujące urzeczywistnienie konstytucji; mniejsza o to czy te przeszkody wypływają z osób czy z systematu.

— Wiedeń 27 kwietnia. Cesarz wrócił ze swéj wycieczki do Styrji odbytéj razem z wielkim książęciem Toskańskim. Naj. pan przenosi się jutro do Laxenburga. Hr. Karolyi minister austryjacki w Berlinie, wezwany do Wiednia, miał wczoraj naradę z ministrem spraw zagranicznych.

Arcy-książe Ferdynand-Maksymiljan przybędzie w tych dniach do Wiednia, dla znajdowania się na konferencji o marynarce zwołanéj pod przewodnictwem cesarza.

Arcy-biskup Salzburgski, ksiądz Tarnocky stanął na czele ruchu przeciw projektowi edyktu religijnego.

Ksiądz Strossmayer, biskup dyakowarski, złożył urząd naderspana kommitatu słowackiego. Zdaje się, że upatrywano niejaki związek między tym krokiem, a tajemniczemi wyznaniami pana Kwaternika; dla tego organ panslowiański Wschód i Zachód znalazł się zniewolonym do oświadczenia, że złożenie urzędu przez księdza Strossmayer pochodzi z przekonania tego biskupa, że porządek municypalny w Kroacji, którego był najgorliwszym obrońcą, ocalić się nie da.

Cesarz, jak mówią upoważnił ministra spraw zagranicznych do oświadczenia gabinetowi turyńskiemu, że w razie dopomnienia się przez Austrję o wydanie jakiego zbrodniarza, osoba wydana w ten sposób nie będzie ani więziona ani sądownie ścigana za dawniejsze polityczne postępowanie, pod warunkiem wszakże, że i rząd sardyński podobnież postępować będzie z osobami, których wydania zażąda.

Oszczędność wynikła ze zmniejszenia wydatków na wojsko, wyniesie 5 do 6-ciu miljonów zł. r. ale przyniesie spółcześnie inną prawie równą oszczędność, a mianowicie przez zmniejszenie rozchodu brzęczących pieniędzy we Włoszech. Uwolnienia bardzo liczne udzielane są po pułkach węgierskich, co dowodzi, że rząd, stan Węgier poczytuje za normalny.

Wojska królestwa Lombardzo-Weneckiego, zostaną zmniejszone w pierwszych dniach maja; wymieniają 4 brygady, które przejdą do prowincij ościennych. Flotylla na rzece Pad i na jeziorze Gorda zostanie zasiloną. Z drugiéj strony brygada esteńska ma być rozpuszczona i książe modeński pojedzie do Bassano dla ostatecznego pożegnania wojsk swoich.

W Peszcie stawiono przed sądem wojennym redaktora dziennika literackiego, którego sama nazwa Nowillag (świat płci pięknéj) zapowiada pismo dość niewinne.

— Peszt 28 kwietnia. Rozbiegła się tu wiadomość bardzo ważna, trudno ręczyć za jéj prawdziwość. Nie jest to ani plotka uliczna, ani wieść krążąca pod płaszczem tajemnych zwierzeń, bo dziennikarstwo kroackie pochwyciło ją i odbiła się ona we wszystkich czasopismach węgierskich. Rzecz idzie o odkrycie rozległego spisku kroackiego, odkrytego rządowi austryjackiemu przez pana Kwaternika.

Wszystkich zdziwiło złożenie dostojności naderspana komitatu słowackiego wirotowickiego, przez księdza Strossmayera, biskupa dyakowarskiego, dawniejszego spowiednika i kapelana matki cesarskiéj, arcy-księżnéj Zofji. Dzienniki kroackie następnie krok ten objaśniają:

P. Kwaternik miał przesłać wiele poufnych listów hrabiemu Rechberg. W nich podał w podejrzenie wysokich urzędników kroackich uznawanych za dobrych patryotów, i oświadczył gotowość odkrycia ich zamiarów i planów tajemnych rządów obcych. Na uczynione tego rodzaju oskarżenia p. Kwaternik nie odpowiada; poprzestał tylko na zaprotestowaniu w dzienniku kroackim Sbassonossa przeciw obwiniającym go wieściom.

Z temi pogłoskami tajemniczych odkryć pana Kwaternika wiąże się inne dziwne zdarzenie. Kroaci podobnie jak Serbowie, nie ukrywają swego spółczucia dla mieszkańców Czarnogóra i Hercegowiny, jednoplemiennych i spółwyznawców. Z drugiéj strony Austrja, zazdroszcząc Turkom posiadania krajów słowiańskich, nie tai, że lęka się wojny czarnogórskiéj, i wolała by ją nawet własnem wdaniem się przytłumić. Kroaci w sercu są przeciwni zamiarom austryjacko-tureckim, słusznie więc ich zdziwiło przybycie do Zagrzebia muzułmanów Bośniaków opatrzonych austryacko-tureckiemi pasportami i wchodzących w stosunki z panem Kwaternikiem.

Może kto zapyta, kto jest p. Kwaternik, czyniący tajemne odkrycia hrabiemu Rechberg, wdający się w porozumienia z naczelnikami tureckimi pod okiem rządu austryjackiego i który nawet spowodował usunięcie się od urzędu jednego z mężów najlepiéj widzianych przez rodzinę cesarską? P. Kwaternik nie jest Kroatem ale Słowakiem; wszakże to mu nie przeszkodziło do okazywania się w Zagrzebiu najgorliwszym patryotą kroackim; jako poseł na ostatni sejm udawał się za naczelnika stronnictwa najdaléj posuniętego. Powinien był obudzić nieufność, bo wszystkie jego mowy do tego zmierzały, aby zerwać między Kroacją a Węgrami odwieczne konstytucyjne ogniwa. Przed zwołaniem sejmu przebywał czas niejaki w Paryżu i skłonił tam pana Leonzon Ledue do wydania broszury Kroacja i związek Włoski. Twierdzenia jego mało obudziły ufności w Paryżu, ale na nieszczęście, przez opowiadanie swych powodzeń zawrócił głowy w Zagrzebiu. Udało mu się wcisnąć do wielu rodzin i zapalić pewne głowy urojeniami państwa kroackiego od Bałkanów do Adryatyku. Taki był jego początek, czas nauczy, jakie to są zamiary rządów obcych, które odkrył. Bez wątpienia p. Kwaternik nie jest ich powiernikiem; trudno, aby hr. Rechberg przyznał mu nagrodę jakiéj się domagał; skarb nie jest w możności zrobić pana Kwaternika magnatem kroackim; mógłby może mieć do izby panów rady cesarstwa, jeśliby Kroacja należeć do niéj chciała.

Telegraf medjolański donosi o przybyciu do tego miasta zbiegłych żołnierzy węgierskich; nowiniarze więc wiedeńscy, mówiąc o domniemanéj oszczędności w wydatkach wojennych dodają, że liczne uwolnienia są właśnie udzielane w pułkach węgierskich, co dowodzi, że rząd uważa stan Węgier za normalny. Dziwne rozumowania! żołnierze uciekają z bronią z Wenecji; wiadomo z drugiéj strony, że żołnierz węgierski nie chce walczyć przeciw swemu krajowi, lecz przeciwnie stanowiłby jego siłę; jeśli go więc rozbrajają, to nie dowodzi normalnego stanu kraju, ale nieufności w żołnierzach. Jeżeli zaś rząd poczytuje położenie Węgier za tak normalne, za jakie nowiniarze je mają, dla czegoż utrzymuje sądy wojenne i rozporządzenia wyjątkowe?

— Piszą z Wiednia 30 kwietnia: Trzecia sekcja komitetu skarbowego postanowiła przedłużyć przywiléj banku do r. 1876, mimo ponawiane usiłowanie pana Plenner o przedłużenie aż do roku 1890-go na pierwotnie przezeń przekładanych zasadach. Opowiadają, że na przedwczorajszem posiedzeniu, na którem to postanowienie zapadło, p. Plenner dał do zrozumienia, że bank odrzuci wszelką umowę z rządem ograniczającą trwanie przywileju mającego się przedłużyć mniéj jak na lat 20-cia; wszakże mimo to oświadczenie komitet zgodził się tylko na 10-cioletnie przedłużenie.

Co do przejść parlamentowych, umowy z bankiem, mówią, że tryb przepisany przez konstytucję na wszystkie czynności prawodawcze ma być do téj umowy zastosowany. Nowa więc umowa nie będzie udzieloną bankowi aż dopiero po jéj przejściu przez obie izby; a wówczas bank będzie mógł wyrzec czy przyjmuje, albo odrzuca zakreślone warunki.

Chociaż projekt wypuszczenia pieniędzy papierowych państwa jest widocznie uchylony przez ostatnie uchwały komitetu skarbowego, dziennik Prassa, który ten projekt wprowadził, nie poczytuje się za pobity i daléj ciągnie swą polemikę z przeciwnikami składającymi niezmierną większość, aby nie powiedzieć całość organów mniemania powszechnego.

— Gazeta Wiedeńska ogłosiła następny rozkaz namiestnika węgierskiego do wszystkich władz komitatowych i powiatowych:

„Ponieważ rozbiorowi zadań politycznych musiano na niejaki czas nakazać milczenie, rząd pragnął, aby stowarzyszenia, mające na celu dobroczynność, rozwój i postęp umysłowy i materjalny, bez przeszkody przedłużały swe prace.

Z tego powodu nie stawiono trudności ani stowarzyszeniom istniejącym, ani tworzeniu nowych i reskrypt dnia 26 grudnia 1861 r. zapowiedział, że pod względem zgromadzeń ogólnych, władza wdawać się nie będzie w ich działania przez pośrednictwo swych komisarzy, chyba w razie potrzeby.

Wszakże dowiedziałem się z wielkim moim żalem, że wiele osób zamiast pozostania wiernemi celowi stowarzyszeń, zamiast zamknięcia się w obrębach zakreślonych przez statuta, miały zamiar zamienić te zgromadzenia na pole rozpraw politycznych, na któremby mogły korzystać z każdéj zręczności do objawu swych uczuć nieprzyjaznych rządowi i że inni członkowie stowarzyszeń nie kładli przeszkody tym dążeniom.

Rozkazuję zatem, aby na przyszłość żadne zgromadzenie, lub konferencja wstępna nie miały miejsca bez uprzedniego zawiadomienia władzy i bez obecności komissarza rządowego.

Polecam więc do wszystkich stowarzyszeń istniejących w komitacie lub obwodzie raz na zawsze delegować komissarzy mających moc rozwiązać natychmiast każde zgromadzenie przekraczające obręb działania zakreślony przez statuta, albo używające jakiegokolwiek powodu do objawów rządowi nieprzychylnych.

Zalecam przytem, aby na zgromadzenia stowarzyszeń rozciągających swe działanie na kilka komitatów, władza tego komitatu, w którym towarzystwo odbywa swe posiedzenia, mianowała komisarza. Żądam, aby ten rozkaz był najściśléj spełniony, oraz uprzedzam, że nie jest moim zamiarem tamować przez to działań towarzystw, lecz że chcę jedynie wdrożyć je w granice służących im statutów i dopomódz do tem pewniejszego osiągnienia celu.

Co się ściąga do wykonania niniejszego rozkazu, zmieniam reskrypt d. 26 grudnia w ten sposób, że stowarzyszenia powinny na przyszłość donosić o swych zgromadzeniach, nie radzie rządowéj, ale władzy municypalnéj, która wyszle komissarza królewskiego na zgromadzenie stowarzyszeń kraj cały obejmujących, wówczas należy wprzódy przesłać raport w tym względzie.“

Buda 23 kwietnia 1862 roku, podpisano feldmarszałek-porucznik Palffy.

Wiedeń, 30 kwietnia. Zaczęło się już uwolnienie części rezerwy klassy 1853; uwolnienie klassy 1854-go nastąpi z kolei; tym sposobem, 30 do 40-tu ludzi z każdéj roty wróci do domów. Ważność tego rozporządzenia jest oczywista, kraj powszechnie cieszy się z niego, tak pod względem oszczędności, jak pod względem politycznym.

Gazeta Austryjacka, zapisując to zmniejszenie i znaczne wypływające z niego oszczędności, czyni jednak uwagę, iż to nie wystarczy do zapełnienia niedoboru; i nastaje na konieczność powrótu do administracji wojskowéj, jaka istniała przed rokiem 1858-m, a nadewszystko na potrzebę oparcia polityki zewnętrznéj na nowéj zasadzie. Przystępując stanowczo do załatwienia toczących się zadań i stosując do niego zasady ostatecznie przyjęte, okaże się możność ich rozwiązania.

— Podług listu pisanego d. 28 kwietnia do Gazety Narodowéj, rokowania o traktat handlowy zostały zagajone między Austrją i Francją. Za staraniem książęcia Metternicha, gabinet Tuilerijski chętnie zgodził się na przesłanie wprost swych przełożeń, które w Wiedniu otrzymały stanowczą osnowę na kilkogodzinnéj konferencji, d. 27-go między hr. Rechberg z książęciem de Gramont.

Korespondencja Scharfa twierdzi, że brygada modeńska nie będzie rozwiązaną, lecz że utrzymanie jéj nie będzie też obciążać budżetu austryjackiego, ale opędzi się procentem od 1,350,000 zł. r. pożyczonych przez książęcia modeńskiego rządowi austryjackiemu. Na pierwszy rzut oka łatwo spostrzedz niedorzeczność tego twierdzenia; bo brygada składa się od 2,500 do 3,000 ludzi, procent zaś od wyżéj wymienionego kapitału czyni 60,000 zł. r. utrzymanie więc przez rok jednego żołnierza miałoby tylko kosztować od 20 do 22½ zł. r.

Prusy.

Berlin, 29 kwietnia. Odniesione powodzenie na wyborach berlińskich przez stronictwo postępowe wszystkich zdziwiło. Z liczby 1,700 wyborców 2-go stopnia mianowanych przez stolicę, zachowawcy mają tylko 160-ciu.

Ukaziciel rządowy ogłosił mianowanie hrabiego Oriela na posadę ministra pełnomocnego w Hadze.

Jeden z dzienników berlińskich oznajmuje, że rząd przedstawi izbom projekt pożyczki przeznaczonéj na urządzenie wojennéj marynarki i przy nim stosowne objaśnienie.

Komissja złożona z członków admiralicji i budowniczych okrętowych, udała się do Anglji dla zbadania nowych udoskonaleń marynarki pancernéj; komissja potem zwiedzi porty francuzkie.

— Czytamy w korespondencji Sterna:

„Obiecują nam powtórne wydanie konferencij ministerjalnych odbywanych w Wiedniu od 25 listopada 1819 do d. 20 maja 1820 r., których owocem był rozgłośny akt ostateczny wiedeński. Wówczas chodziło o układ w sprawach ogólnych wskazanych przez postanowienie sejmowe 20 września 1820 i przez protokół karlsbadzki. Dziś ma być na stół wytoczona reforma konstytucji związkowéj.

Zapewniają w Wiedniu, że rząd austryjacki ma zamiar wezwać wszystkie państwa związkowe, a w ich liczbie i Prusy na konferencje i chodzi tylko o wiadomość czy przybędą ministrowie spraw zagranicznych państw niemieckich, lub czy umocowani zostaną posłowie tychże państw przy dworze wiedeńskim, lub czy nakoniec rządy wyznaczą osóbnych na to komissarzów. Nie wiemy czy rząd pruski przychyli się do tego projektu.

Również nie jest nam wiadomo czy reforma organizacji wojskowéj związkowéj, o któréj sejm frankfurcki posiada liczne projekta, będzie przedmiotem rozbioru tych konferencij. Co do prac komissji obrony morskiéj zasiadającéj w Hamburgu, te do niczego nie doprowadzą, ponieważ wiele rządów oświadczyło, że ten przedmiot nie należy do sejmu. Tyle więc tylko na tém zyskano, że przeszkodzono Prusom porozumieć się wprost w téj mierze z państwami nadmorskiemi.

Hr. Eulenburg, który przebył 2 lata w Chinach w urzędzie naczelnika handlowéj i politycznéj pruskiéj misji, przyjechał do Wiednia w powrócie swym do Berlina. Mówią, że ma w gabinecie pruskim objąć wydział handlu.

Berlin, 28 kwietnia. Gazeta krzyżowa oznajmuje, że królowa wyjedzie z Berlina dnia pierwszego maja naprzód do Koblenz a następnie do Baden.

Piszą z Wejmaru, że stany Turyngskie oświadczyły zupełne przystąpienie do traktatu hadlowego, między Francją i Prusami i że minister wejmarski został upoważniony do ratyfikowania go w ich imieniu.

Donoszą z Trewiru gazecie Kolońskiéj, że chęć wychodztwa objawiła się na nowo w tym obwodzie, zwłaszcza między ludnością wiejską. Rząd pragnąc zbadać powody wychodztwa rozkazał, aby każdemu żądającemu pozwolenia na opuszczenie ojczyzny czyniono zapytania na piśmie: jakie pobudki skłaniają go do tego kroku. Odpowiedzi mają być wpisane w osóbnym protokole.

Berlin, 29 kwietnia. Wybory odbyły się wszędzie w najlepszym porządku, chociaż napływ wyborców był niż kiedykolwiek liczniejszy. Dzienniki uważają, że od czasu zaprowadzenia powszechnych wyborów w Prusiech, nie widziano nigdy wyborców, zbierających się w tak wielkiéj liczbie. Nigdzie nie zaszedł najmniejszy nieład, wyjąwszy tylko w Muhlhausen w powiecie Hollandji pruskiéj pod Elblągiem. Depesza wzmiankuje o tem w następnych wyrazach:

„Zachowawcy odnieśli zwycięstwo przez groźbę. Zlupiono potem domy siedmiu obywateli wyzwolonych; burmistrz okazał się nieczynnym. Wyzwoleni zażądali pomocy wojskowéj. Porządek został przywrócony.“

W Berlinie wybór kandydatów stronnictwa postępowego jest zapewniony; pokazuje się to oczywiście ze sprawozdania zgromadzeń wyborczych 2-go stopia. Co do pana Kuehne, który aż dotąd był przedstawicielem stolicy, wybranym on będzie w Elberfeld i w Barmen, podobnież jak p. Auerswald; tymczasem p. von der Heydt, który od lat 14-tu był przedstawicielem tych powiatów, niema najmniejszéj nadziei zostania znowu posłem.

W kraju Nadreńskim, w którym aż dotąd katolicy mieli przewagę, wzięli górę ich przeciwnicy; w miastach zaś, a mianowicie w Kolonji, w Barmen, w Dortmund, w Elberfeld, w Trewirze, w Koblenz, w Düsseldorf i t. d. postępowi zyskali ogromną większość.

Piszą z Berlina 29 kwietnia do Gazety Kolońskiéj: podana wiadomość przez Gazetę Gdańską, że hr. Schwerin wezwany został przez telegraf, aby wstrzymał przedsięwziętą podróż do Włoch, jest tém ważniejszą, że Gazeta Wrocławska oznajmuje spółcześnie pełen znaczenia szczegół, iż książe Ujest wezwaz został na konferencję do Berlina, tyczącą się zmiany gabinetu. Należy zauważyć, że te wiadomości podane są jako zupełnie pewne. Ze zbioru faktów niepodobna jeszcze wyrzec nic stanowczego i czekać należy na wypadki. Rzeczą jest oczywistą, że dopóki wybory nie ukończą się, gabinet musi wobec władz prowincjonalnych zachować postawę taką, jakby był pewnym swéj przyszłości. Całe pytanie zależy na odgadnieniu tego co nastąpi po wyborach. Wówczas dopiero okaże się, jakie odmiany są dziś w robocie.

— Piszą z Berlina do Gazety Augsburgskiéj i do Dziennika drezdeńskiego, że pan von der Heydt już towarzyszom swoim dla zasięgnienia ich zdania udzielił projekt nowego podatku od wypędu wyskoku i od tabaki. Podwyższenie podatku tabacznego będzie dość znaczne, a mianowicie o 2 talary od tytuniu zagranicznego, od którego płacić się będzie 6 talarów, zamiast 4-ch dotąd pobieranych. Co do tytuniu krajowego, dotychczasowy systemat stopniowania według dobroci gruntu, ma być zmieniony, sam zaś podatek powiększy się o 6-ć razy.

— Wiadomo, że hr. Schwerin, będąc ministrem spraw wewnętrznych i chcąc osłonić wybory od wszelkiego wpływu, tudzież zachować głosowi kraju jego prawdziwe znaczenie uznał za rzecz właściwą ogłosić okolnik, którym wzbroniono każdemu wyborcy, występującemu jak kandydat lub przedstawionemu jawnie przez innych na posła, mięszać się w jakikolwiek sposób do działań wyborczych. Podług gazety Vossa ten okolnik cofnięty został przez reskrypt 31 marca. Radcy więc prowincjonalni pełniący obowiązek komisarzów przy wyborach i ubiegający się sami o poselstwo w izbie, znowu zostali upoważnionymi do zapytywania wyborców czy będą, za, lub przeciw nim głosowali.

Piszą z Leszna 28 kwietnia do Gazety poznańskiéj. „Dziś 22 rodziny polskie, składające się z 60-ciu osób wyjechały ztąd przez Wrocław do Krymu, gdzie osiądą jak osadnicy na ziemi książęcia Worończowa.“

Depesze Telegraficzne.

NEAPOL, piątek 2 maja. Na przyjęciu władz król Wiktor-Emmanuel powiedział: „Bezpieczeństwo powszechne nie zostało jeszcze przywrócone; przyczyna tego jest w Rzymie, ognisku spisków. Ale wierzcie! o ile Włosi pragną odzyskać swą stolicę, o tyle Francuzi pragną ujrzeć cofnienie wojsk swoich z Rzymu.“

BRUKSELLA, sobota 3 maja. Dziennik Niepodległość belgijska ogłasza list z Paryża, dający przeczuwać blizkie rozwiązanie sprawy rzymskiéj w duchu włoskim. Podług korespondenta, papież ma czynić przygotowania do opuszczenia Rzymu.

LONDYN, sobota 3 maja. Zakład Reutera udziela następne wiadomości z New-Yorku z dnia 21 kwietnia:

Jenerał związkowy Banks posuwa się w kierunku Richmondu. Jenerał Beauregard zgromadził 100,000 ludzi w Koryncie.

Przejęta depesza jenerała Beauregard naucza, że oderwańcy mogli stracić Savannah i Charlestown, pod warunkiem pobicia jenerała Buell; lecz gdyby zostali zwyciężeni w Koryncie, straciliby dolinę Mississipi i według wszelkiego podobieństwa do prawdy swoją sprawę.

LONDYN, sobota 3 maja. Ranna Poczta ogłosiła artykuł, w którym mówi, że bezpośrednie działanie sprzymierzonych jest koniecznie potrzebne w Meksyku: 1) ponieważ są powody do wierzenia, że minister amerykański uczynił w Meksyku prezydentowi Juarez przełożenia, iż rząd Stanów Zjednoczonych dostarczy Meksykowi posiłki w ludziach i wsparcie w pieniądzach w zamian za ustępstwo Stanom Zjednoczonym ziemi Sonora (*) i prowincji Chihuahua (**); 2) ponieważ siły sprzymierzonych są już przez klimat zdziesiątkowane, i 3) nakoniec ponieważ nie należy poświęcać więcéj ludzi nieszczerości Meksykanów.

NEAPOL, sobota 3 maja. Z powodu przybycia floty francuzkiéj, król Wiktor-Emmanuel napisał list do Napoleona III, dziękując cesarzowi Francuzów za ten dowód przyjaźni dla jego osoby i spółczucia dla sprawy włoskiéj: „Oddawna już, pisze w tym liście król Wiktor-Emmanuel, nie doznałem takiego jak dziś wzruszenia. Porządek panuje w krajach południowych; dowody gorącego przywiązania, jakie zewsząd otrzymuję, zwycięzko zbijają potwarze naszych wrogów i przekonają Europę, że idea jedności włoskiéj spoczywa na trwałéj podstawie i głęboko jest wyryta w sercu wszystkich Włochów.“

LONDYN, niedziela 4 maja. Dziennik Observer uwiadamia, że sir Henry Elliot, były pełnomocny minister angielski w Neapolu, wyjechał przeszłego poniedziałku (28 kwietnia) ze szczególnem poruczeniem do Grecji, któréj stan zawichrzony wymaga obecności posła, mającego czuwać nad dogodnościami Anglji. Towarzyszą sir Henrykowi Elliot pp. Antrobus i Coningham, urzędnicy, pierwszy poselstwa angielskiego w Konstantynopolu, drugi poselstwa w Hadze.

PARYŻ, poniedziałek 5 maja. Donoszą z Madrytu, że Hiszpanja przygotowuje wyprawę posiłków do Meksyku.

Donoszą z Rzymu pod dniem wczorajszym, że papież wrócił z Porto d'Anzio do swéj stolicy.

Oznajmują z Genui, że rocznica wylądowania Garibaldiego w Marsala, obchodzoną była okrzykami: Rzym! Wenecja!

LONDYN, poniedziałek 8 maja. Zakład Reutera donosi co następuje z New-Yorku z d. 23 kwietnia:

Wiadomość o przejętéj depeszy jenerała Beauregard była czystym wymysłem.

Dziennik „Richmond Examiner“ mówi, że nic jeszcze nie wynurzyło się o przedmiocie podróży pana Mercier, lecz że okazał on chęć dowiedzenia się, jakie traktaty handlowe rząd oderwańców byłby skłonnym zawrzeć z Francją.

Dziennik „Richmond Despatch“ zapewnia, że p. Mercier zagaił rokowania z ministrami oderwańców, tudzież że kongres południowy postanowił nie rozjeżdżać się, dopóki posłannictwo pana Mercier nie zostanie ukończone. Rzeczony dziennik przypuszcza, że owocem tego posłannictwa będzie uznanie przez Francję zupełnéj niepodległości Stanów południowych.

Przeciwnie korespondent dziennika waszyngtońskiego World sądzi, że p. Mercier radzić będzie Stanom południowym bezwarunkowe poddanie się rządowi związkowemu.

BRUKSELLA, wtorek 6 maja. Monitor belgijski uwiadamia, że król Leopold wytrzymał w niedzielę nową operację i że nazajutrz stan zdrowia jego kr. m. był gorszy niż dni poprzednich.

(*) Sonora, składająca część Stanów Zjednoczonych meksykańskich, liczy około 125,000 mieszkańców na powierzchni około 300,000 kilometrów kwadratowych. Leży między Chihuahua, Stanem Cinalaia i zatoką kalifornijską. Ziemia jest żyzna, ale tylko wzdłuż rzek przygotowana do rolnictwa. Główniejsze płody są: złoto, srebro i drzewo. Sonora obejmuje dzikie miejscowe plemiona,

(**) Prowincja Chihuahua przerznięta jest przez Kordyljerę meksykańską, która okrywa ją swojém rozgałęzieniem. Liczy 200,000 mieszkańców i posiada liczne kopalnie srebra, bogate i sławne, między któremi El Paral, Batopilas, Parras i Jezus-Maria.

Σ Tylko co w jednym z bliższych numerów Kurjera dotknięto kwestji germanizmu i jego rozsiedlenia się wszędzie, a zwłaszcza tam, gdzie słowiańskie mieszkają plemiona. Kwestję tę podjęto z powodu przyjazdu i ogłoszenia niemieckiego agenta, upoważnionego od niemieckich kapitalistów do kupowania, brania w dzierżawy i t. p. majątków ziemskich na Litwie. Czas wybrali Niemcy najstosowniejszy, bo czas kontraktów, czas przejścia, brak kapitałów i kredytu, jedném słowem dopatrzyli pory, w któréj wędkę najłatwiéj zarzucić. W uprzednim artykule, powtarzam, dotknięto téj kwestji, rzucono parę uwag, jedném słowem, ostrzeżono ogół; dziś już tego za mało, dziś, gdy operacje agentów zaczynają być widocznemi, musimy jawniej i głośniéj wystąpić.

Czytelnicy nasi raczą sobie przypomnieć, gdy ogół domagał się przetłómaczenia z pism rossyjskich artykułu p. Kierbedzia o sprowadzeniu robotników zagranicznych, dając to tłómaczenie cośmy powiedzieli; czyśmy nie przewidzieli tego, że ci, co teraz w postaci sług przybywają, sprowadzą drugich, którzy panować nam zechcą?

Gdyśmy w tym samym roku byli świadkami piérwszego przyjścia pociągu kolei żelaznéj do Wilna, gdy Litwa klaskała radośnie w dłonie, witając nowego przybysza, który jéj tyle przyniósł nowości, który ją zbraci i wplecie w ogólne koło postępu, nam choć rozum nakazywał, serce nie dozwalało dzielić ogólnéj radości: jakieś smutne, złowrogie, możecie go nawet nazwać przesądne uczucie miotało piersią, sam świst chrapliwy lokomotywy niemiłe zrobił wrażenie, a cóż gdy dym z komina kłębami zaczął się toczyć po polu, rozciągnął się chmurą po ziemi i gdzieś daleko na widnokręgu zawisnął. Może to było pięknie, nowo, oryginalnie, lecz mi się zdało, że dym ten piérwszy raz i już na zawsze czysty dotąd nasz obrazek ziemi naszéj okopcił, że już za nim nigdy staréj naszéj Litwy nie ujrzę.

Ha! sprawdziło się przeczucie: po téj saméj drodze przybyli do nas nieproszeni goście, lecz już nie uludni grzecznością, ale z całą butą stawią nam worki talarów przed oczy, wołając: wiémy, żeście goli, że się pracować wam niechce, żeście niezdatni pracą, nauką i wytrwaniem utrzymać puścizny praojców waszych,—oto środek, który was zbawi wszelkich kłopotów, za nędzny szmat ziemi tyle pieniędzy, za życie w pracy i mozole, raj rozkoszy i próżniactwa na dziś wam wystarczy; a gdy komu przyszłoby na chwilę do głowy pomyśleć o przyszłości, o obowiązkach, to jeszcze możemy porękawicznego ofiarować książkę filozofa niemieckiego, która go z tych wszystkich zastarzałych przesądów uleczy, sprowadzi każdą indywidualność do zera i humor na zawsze naprawi.

Lecz może kto zapyta; że oprócz złotodajnéj Kalifornji, gdy Ameryka z całą swą dziewiczą ziemią tylko oczekuje rąk i kapitałów i tak sowicie pracę i kapitał opłaca, tam właśnie otwiera się pole do robienia interesów dla całego świata kapitalistów i przemysłowców,—co wabi Niemców do ubogiéj naszéj Litwy? jaki mają dla nich urok nasze piaszczyste polanki, ubogie chaty i błota?

Oto na nich świeże krople potu, pracy i krwi słowiańskiéj, a to dla Niemca zbyt żądny kęsek, aby się na niego z całym zapałem nie rzucił.

Och! bo to walka dwóch plemion, odwieczna, zajadła, walka na śmierć lub życie, walka dwóch idei rozdzielonych niezmierzoną przestrzenią. Idea germanizmu to materja i egoizm, idea słowiańska, to duch, ofiara, poświęcenie i miłość. Idee te przeciwstawione wiecznie ścierać się muszą. Germanizm dla tego straszny dla innych narodowości, że człowiek każdy złożony z dwóch części: ujemnéj i dodatniéj, siłą ducha może tylko panować nad materją, chwila słabości a materja górę bierze, z nią zapanowywa egoizm, a z nim i każda cnota pojedyńcza czy zbiorowa upada, wygasa każde uczucie, i człowiek czy naród do moralnego nicestwa przychodzi. Germanizm to wróg tém straszniejszy, że on nie wyzywa do otwartéj walki, owszem leży na pozór bezwładnie, lecz już tém samém celu dosięga.

Dość mamy smutnych przykładów dziejowych, na wiele każdy z nas sam patrzał, lecz jeśliby i to dla kogo było niedostatecznem, jeśliby (o czém wątpimy) znalazł się taki, co ceniąc wyżéj rubla jak inne pobudki, spuściznę swoją Niemcom zaprzeda, niech pomni, że stanie za to przed sądem potomności i dziś go opinja publiczna potępi.

Przegląd miejscowy.

WILNO.

(Dokończenie, ob. N. 30).

Ulicą Rudnicką i ś.Stefańską, czynimy dosyć daleką pielgrzymkę do kościoła PP.Marjawitek, p.w. 5) Ś. Stefana. Dla nas ten kościołek z będącym przy nim klasztorkiem i zakładem do kształcenia w wierze neofitek, tém ważniejszą jest pamiątką, że to jest jedyny zakon, który wziął swój początek na ziemi polskiéj. Fundowany w r. 1744 wespół ze zgromadzeniem Panien zakonnych, przez ks. Stefana Turczynowicza, dziekana Zdzięciolskiego, proboszcza ś.-Jańskiego w Wilnie, otrzymał bullę Klemensa XIV błogosławiącą dziewice i niewiasty chrześcijańskie do oświecania swoich siostr innego wyznania, do trudu i bojowania na tak ciężkiém i nieraz niebezpiecznem stanowisku. Nieugięcie dotrwały już one górą sto lat na swojéj ewangelicznéj służbie przed Panem; a jakkolwiek gorący prozelityzm nie należy do zadań naszego wieku, zawsze jednak niepodobna odjąć się uczuciu najwyższego uwielbienia dla zacnych zakonnic, które same żarliwie nieapostolując, biorą pod macierzyńską opiekę, dając chleb i naukę tym, które w imię Chrystusa o nią poproszą. Nadzwyczaj szczupłe dochody tych sióstr zakonnych, każą nam zwrócić na nie uwagę miłosiernych Litwinek.

Jeżeli wyborne a pełne smaku urządzenie może zastąpić niepojęcie głównéj myśli, jaką budowa takich miejsc kierować się powinna, to grób jaki ubierają panny Marjawitki należy do najgustowniejszych, jakie ubierają się w Wilnie. Ale czyż tak się ubiera miejsce gdzie chrześcijanie przychodzą krwią oblewać rany swojego Zbawcy? Po co to nieuszanowanie w mieszczeniu grobu naprzeciw ołtarza, a tém samém zmuszenie modlącego się ludu tyłem stać do tegoż ołtarza? co mówią do duszy te piękne wprawdzie i symetrycznie rozstawione ale zbyt już rażące jaskrawością kwiaty, kobierce, kryształy i złoto w kandelabrach, rzęsiste z lamp i świec oświetlenie? Dla czego duszę ciężarem ziemskich myśli przytłoczoną, która już się wzbiła ku Niebu gdzie tak nieczęsto bywa, ściągać znowu na ziemię, na padoł świetnéj błyszczącéj nędzy, to rzecz niepojęta dla zwiedzających tutejszą świątynię podczas grobów. Ta sama błyskotkowość, tylko z mniejszym smakiem, odznacza

6. Kościoł ś. Teresy PP. Karmelitanek, który wróciwszy do miasta po drodze zwiedzamy.

7. W kościele ś-go Józefa (po-karmelitańskim) grób po lewém ręku w bocznéj kaplicy ubrany, dopełnia zarazem religijnego uczucia wzniesienia ducha i odpowiada wymaganiom estetyki. Niema tu ani zwierciadeł ani świecideł, tylko grota skalista, mająca niewiadomo wiele już planów. W ostatnim, najgłębszym, prześwieca się przenajświętszy Sakrament. Nie rośnie tam żaden kwiatek, żadne widoczne nie prześwieca się światełko; bo wszystko się skupia u źródła światła, u chleba żywota, ku czci ludzkiéj wystawionego. Pierwszy plan silniéj oblany jest mdłym i niepewnym blaskiem, aby uwydatnić wypukłość ciała w obrazie leżącego w grobie Chrysusa.

8. Tąż prostotą i zarazem wdziękiem odznacza się grób ubrany u PP. Wizytek, położony także w odległéj części miasta. Dobrze namalowany starożytny portyk, w głębi którego ciemne pieczary, dowodzi wykształconego smaku układającego.

9. Pominąwszy przez niewiadomość grób w kościołku szpitalnym przy ulicy Sawicz, pielgrzymujemy daléj wespół z ludem, na którego twarzach niewidać próżnéj jak innych lat bywało ciekawości, ale powagę i skruchę odpowiednią chwili. Stroje gdyby i chciały niemogły by się dziś rozwinąć, bo przez oba dni grobowe było chłodno i dżdżysto. Stąpać po zabłoconym bruku, przebywając niemałe odległości, schodzić na dół, to wzbierać się na górę, jest to pielgrzymka dosyć pracowita, znój nużący lecz miły, który się osładza ludowi myślą, że obchodzi krzytowe drogi Zbawiciela.

Idźmy z nim daléj.

10. W kościele Ś. Michała (idąc na Zarzecz), należącym do PP. Bernardynek, grób Pański uśmiechnięty. Co tu kwiatów, co tu drzew pełnych jakiegoś owocu nakształt cytryny czy jabłka, co zwierciadeł, lamp kolorowych, piramid, aniołów! Czyżby już w sposób inny nie można było wykazać swego żalu nad umarłym Chrystusem, w sposób stosowniejszy do poważnéj reguły zakonnic.

11. U Księży Bernardynów grób Pański, po prawéj ręce kościoła, odznacza się uroczystą powagą. Grota dawno już snadź malowana, planuje się perspektywą odłamów swoich kamieni; dobrze ją zdobią prawdziwe jodły i wielkie u góry płótno, na którem odmalowany widok Jeruzalem. Są i tu udane kwiaty, lecz obrzucone jakimś uroczystym a smutnym kolorytem— podnoszą jeszcze ogólne wrażenie, świętego grobowiska.

12) W kościele Ś-téj Katarzyny, PP. Benedyktynek (przy ulicy Wileńskiéj) grób nieodpowiada wspaniałości saméj świątyni. Przy progu, w miejscu wyłącznie na to poświęconém, wśród nieuniknionych kwiatów, w jakiéjś fantastycznéj grocie, spoczywa Zbawca, wcale nieartystycznego starego pędzla.

13) Skromny kościołek po-Bonifraterski (przy domu obłąkanych), dla szczupłości snadź miejsca, ubrał grob swój w wielkim ołtarzu. Mało co przyczyniono do zwykłych ołtarzowych ozdob. Prezbiterjum ocieniono z lasu wyciętemi jodłami, zwierciadełko dla lepszego odbijania światła, trochę kwiatów—oto wszystko co przybyło do ozdob skromnego domku Bożego.

W końcu Wileńskiéj ulicy wiodącym ku Wilji, na tak zwanym Ś-o Jerskim placu, znajduje się będący przy Seminarium katolickiém 14) kościoł Ś-go Jerzego i do tegoż Seminarjum przynależny. Grób w nim urządzony po prawéj ręce, pomiędzy bocznym a wielkim ołtarzem. Nad grobem wypisane są wyrazy „Crucifixus, mortuus et sepultus“ (ukrzyżowan, umarł i pogrzebion). Całe ubranie skromne, tylko żołnierze pilnujący grobu z deski czy tektury zbyt są żołnierzami dawnego autoramentu.

Wyjdźmy na przedmieścia. Przebywszy Wilję Zielonym mostem, przed wsławioną łaskami jesteśmy kolumną krzyż dzwigającego Chrystusa i przed kościołem niegdyś po-jezuickim, potem po-pijarskim 15) św. Rafała na przedmieściu Snipiszkach. Podaniowa powaga i dzisiejsza zamożność téj świątyni, spodziewać by się kazały wspanialszéj budowy grobu. Zbyt jest ubogą, zbytlichą opona co po lewéj ręce przy progu grób od kościoła oddziela,—zbyt spowszedniałe ozdoby z kwiatów co zastawiają przód jaskini. Ładne tylko i stosownie oświetlone przezrocze, pięknie osłania przenajśw. Sakrament, za niem ukryty.

Z powrótem do miasta, przebywszy most zielony, pięknem niedawno odarnionem i przyozdobionem wybrzeżem Wilji udajemy się na prawo, na drugie przedmieście zwane Łukiszki, gdzie jest stary po-dominikański kościół, pod wezwaniem 16) Ś-o Jakuba. Prostota a razem wzniosłość, z jaką tam grob u drzwi na lewą rękę ubrano, silnie przemawiają do żałośnego nastroju naszéj duszy. Wyobraźcie pieczarę smutną, ciemną, głęboką, bez malowanych kulis, gęsto ostawioną jodłami, na które pada gdzie niegdzie rzucone swiatełko lampki. Światła te najsilniéj się skupiają tam, gdzie słońce wszystkich światłości Bóg w Sakramencie utajony, widomie gromadce pobożnéj swéj dziatwy przyświeca.

Z Łukiszek zwiedzmy trzecie przedmieście Antokol gdzie są dwie Pańskie swiątynie. Zawsze pilnując się wybrzeża Wilji, mimo Zielonego mostu, potem arsenału, dawnego pałacu Służków, (dziś koszar), przybywamy do ślicznéj bazyliki 17) S-go Piotra, fundowanéj przez Paców a należącéj do ks. kanoników Lateraneńskich. Grob musi być ubrany gdzieś w zakrystji, jak wskazują drzwi uwieńczbne jodłowemi gałęźmi. Ale w chwili naszego zwiedzania wielka Msza się odprawiała; niepodobna więc było cisnąć się do prezbiterjum, pomiędzy duchowieństwo. Lud pobożny a mniéj od nas ciekawy, klęczał modląc się u kratek.

Na Antokolu w dosyć szczupłéj świątyni Pana Jezusa u ks. Trynitarzy, ubrany skromnie ale gustownie grob, w bocznym na lewo ołtarzu, patrzy wesoło promieniem otuchy, pewnością jutrzejszego Zmartwychwstania. Promień, jaki ztąd wynosimy na twarzy, nie jest promieniem ziemskiéj radości, lecz duchowego uweselenia.

Otośmy obeszli wszystkie świątynie wileńskie w chwili, kiedy obchodziły swoją wielką chwilę religijnéj boleści.

Niemogąc być wszędzie zarazem, niemożemy wam opisywać wszystkich wielko tygodniowych obrzędów, jak poświęcenie Olejów ś. w Katedrze, wyświęcanie kleryków, ani przelać w dusze wasze tego świętego uczucia, którém dusze nasze napełniała muzyka, kiedy w wielki piątek i sobotę po południu, orkiestra wileńska i amatorowie pod kierunkiem p. Ludwika Nowickiego w kościołach Katedralnym i ś-to Jańskim, dali nam Oratorium D. J. Haydna, Siedm słów konającego Chrystusa. I łzy i dreszcz nas przebiegał, serce się rozdzierało razem z rozdartą Golgotą. Powtarzamy, takie uczucia nieprzelewają się na papier, ani zrozumie opisu, kto tych wrażeń na sobie niedoznał.

U drzwi niektórych kościołów zacne damy zbierały składkę na prawdziwie niedostatnią orkiestrę wileńską. Trud szlachetny, nad którego całą chrześcijańską ważnością i stosownością wkrótce będziemy mieli zręczność obszerniéj się rozpisać.

W mieście, zwłaszcza około kościołów ruch się zwiększa; po domach ustaje krzątanina. Wszystko milczy i czeka. Nakoniec o godz. 8 wieczorem dzwon katedralny woła na rezurekcję; o dziewiątéj, już ogłasza radośną wieść o Pańskiem Zmartwychwstaniu. Słodkie Alleluja brzmi już w chmurach, dzwon nieprzestaje głosić go po mieście, zaczem rezurekcyjna processja trzy razy obejdzie wnętrze kościoła. Dzwony innych świątyń jeszcze milczą; ale na hasło swéj metropolitalnéj matki rozlegają się dzwony u ś. Jana, kolejno u ś. Ducha, w innych kościołach i święte echo obiega cały widnokrąg Jagiellońskiéj stolicy.

Wszystko milknie, ulice dosyć późno oświetlono, mało kto się przewija, bo każdy śpieszy w rodzinnem kole powitać się ze swojemi i podzielić się gościńcem, który przyniosł z kościoła—wesołem pozdrowieniem Alleluja.

Wł. Syrokomla.

Przegląd rolniczy.

Otoż i Ś-ty Jerzy a z nim jarmark i wyścigi. O jarmarku ze względu rolniczego niema co pisać, bo to jarmark na konfekta i mantylki, o wyścigach już tyle napisano, dysputowano, że i to przedmiot nieświeży, a zresztą to zabawka. Ważniejszem daleko dla nas zadaniem jest prawdziwa gospodarska hodowla, koni w każdem choćby najmniejszem gospodarstwie dająca się zaprowadzić, a któraby nam dostarczyła silnych i zdrowych koni roboczych, kształtnych do zaprzęgu i pod siodło. Zaniedbanie zupełne téj gałęzi gospodarskiéj, a w ogóle i całego chowu zwierząt domowych doprowadziło nas do tego, że dziś za obce kaleki na targach nam stawione przepłacać musimy; że dziś koń roboczy fornalski 75 do 80 rs. kosztuje, para wołów bardzo średnich od 50 do 60 płaconą bywa, a cóż to będzie na rok przyszły, kiedy każde gospodarstwo samoistnie stanąć musi?.

Jedną z najważniejszych przeszkód w hodowli koni, którą najprzód usunąć by należało, jest zupełny brak u nas reproduktorów to jest samców rozpłodowych; klaczy odpowiednich do rozpłodu, osadnych, głębokich, z szerokiemi krzyżami dość by się znalazło, lecz nie mamy ogierów jakiejkolwiekbądź rassy, z jakiémkolwiek ustaleniem rodowém, któreby dawało rękojmię przelewania przymiotów na potomstwo i poprawy rassy. Mamy niby stację ogierów rozpłodowych, lecz dość rzucić na nich okiem, aby się przekonać o ile one odpowiadają celowi: są to prawdziwe kollekcje karykatur końskich, bez żadnéj rassy, w których retrogradacja wyraźnie się objawia, bo jeszcze w starych można dojrzeć jakąś słabą cząstkę krwi szlachetnéj, lecz proszę zobaczyć ogiery młode już na miejscu zhodowane, te już do konia wcale nie podobne, w końcu każden z nich ma tyle wad organicznych, że każda z nich już do użytku konia niezdatnym czyni. Szczęście jeszcze, że te bastardy do rozpłodu zupełnie są niezdatne, bo na stu klaczach dopuszczonych zaledwie jedna się odchowa, bo inaczéj nieświadomi na ogromny zawód i straty narażeniby byli. Dotykamy tego przedmiotu z całą ścisłością dla tego, że konie te kosztem obywateli bo z summ ziemskich utrzymywane, bez żadnéj korzyści dla prowincji, ogromnie kosztują, a gdyby obywatele summę rocznego kosztu utrzymania tych koni obrócili na zakupienie corocznie jednego lub dwóch koni czystéj rassy, zwłaszcza orjentalnéj, przyszliby z czasem do posiadania własnych reproduktorów i hodowli koni krajowych, a przez to ogromną zrobiliby przysługę.

Z prawdziwą pociechą widzieć nam przychodzi nadsyłane koleją żelazną machiny i narzędzia rolnicze, a między różnemi pługami obsypnikami spotkaliśmy się z drapaczami i z broną wirującą. Co do drapaczy, będąc największymi zwolennikami ich użycia, jako narzędzia dla tutejszéj uprawy najpotrzebniejszego, winniśmy to tylko nadmienić że wyrób zagraniczny daleko ustępuje tak w saméj konstrukcji jak trwałości i wykończeniu wyrobowi p. Lilpopa z Warszawy. Co do bron wirujących, to najprzód powiemy że sprowadzanie ich jest jeszcze zawczesne, że należałoby zacząć od wprowadzenia brony drewnianéj z żelaznemi zębami a potém już o ulepszeniach pomyśleć. Dla chcących zaś koniecznie używać bron wirujących, których działanie w saméj rzeczy jest dobre, musimy zrobić tę uwagę że brony wirującéj pojedyńczéj, jaką właśnie sprowadzoną oglądaliśmy, już nigdzie nie używają a to z tego powodu że ona w działaniu okazała się niepraktyczną, bo skacząc ustawicznie po roli, ani ruchu wirowego odbywać ani brył rozbijać nie mogła.

Otoż wyrabiają teraz nieco mniejsze, ale podwójne brony wirujące, to jest dwie przez środek sztabą żelazną złączone, tak więc wszelkie skakanie po roli jest już niemożliwe i działanie brony z całą dokładnością następować może.

Z zasiewami jarzynnemi dotychczas nieszczególnie słychać: ciągłe chłody wiele usiewów spóźniły, wiele zasianych z tego powodu jeszcze nie obeszło, kilka dni gorących ale przy ciągłych zimnych podmuchach wiatru nie wiele wegetacji sprzyjało, czekamy choćby jednego ciepłego wiosennego deszczu, któryby wszystko do życia pobudził, a któregośmy jeszcze nie mieli.

Z nowin gospodarskich zagranicznych notujemy, że Bouthier de Latour wynalazł pług proszkujący wyoraną skibę, bardzo przydatny na grunta ciężkie. Zamiast zwyczajnego kroju, dodane tu jest półkuliste ostrze wprost do odkładnicy, która w drugim swym końcu zaopatrzona jest w trzy niewielkie lecz silne noże, które przerzynają skibę w różnych kierunkach, przyczyniając się do jéj najdokładniejszego rozdrobnienia. Pierwszy jednak pomysł takiego pługa dali już Anglicy przed kilkunastu latami.

Czytamy w Gazecie Rolniczéj podany za pewny środek wygubienia kretów, które corocznie w ogrodach i łąkach góspodarzowi dają się we znaki. Środek ten dosłównie podajemy. Chociaż w nówszych czasach stanęło wielu gospodarzy w obronie kretów, twierdząc, iż więcéj korzyści niż szkody przynoszą, to jednakże zdarzają się przypadki, gdzie pozbycie się ich jest koniecznem. Dla tego podajemy niniejszy bardzo skuteczny środek, który w tajemnicy długo trzymano.

Bierze się 13¼ funta mąki pszennéj, 6 łótów wapna niegaszonego, 12 raków i ¼ funta oleju i uciera się to wszystko jak najdokładniéj. Dodawszy odpowiednią ilość wody, wyrabia się z téj massy kuleczki wielkości laskowego orzecha i rozkłada po kretowinach, 24 godzin czasu wystarczają do pozbycia się kretów i myszy polnych.

Piszą z Galicji, że składki na mieszkańców Nadwiśla szczególniéj w okolicy Szczucina tegorocznym wylewem zupełnie zrujnowanych na ręce komitetu ciągle wpływają. Na utworzenie tego komitetu rząd tameczny początkowo zezwolić niechciał, z tych jedynie względów, ażeby poszkodowani włościanie nie nabyli przekonania o bratniéj przychylności ku nim obywateli ziemskich i dla tego zbieranie składek za pośrednictwem urzędów uskutecznić zamyślał, lecz wkrótce się przekonał, że wtenczas do składki niktby się nie przyłożył, a świeży fakt objawiający pojęcia włościan najlepiéj rzecz tę wyświetlił. Władza obwodowa około Szczucina dość znaczną summę na wsparcie poszkodowanych ofiarowała, otoż ogół włościan zapomogi z rąk przełożonego obwodu nieprzyjął i objawił tylko życzenie, aby summa takowa na wzmocnienie tam i wałów użytą została,—wszak tu fakt sam za siebie mówi.

Kassa oszczędności pod protekcją Władysława księcia Sanguszki od niedawna istniejąca w Tarnowie i z łatwością wypożyczająca ziemianom pieniądze na weksle, przyczynia się poniekąd do poskromienia niemających granic i miary wymagań lichwiarzy. Brak tylko odpowiednich potrzebie zasobów nie dozwala téj instytucji zadać śmiertelnego ciosu lichwiarstwu, téj pladze tamującéj rozwój przemysłowy, który w obec niéj w żaden sposób rozwinąć się nie może. Nie wątpimy jednak, że niedługo zamożniejsi obywatele i księża Galicyjscy pojąwszy i uznawszy zbawienność instytucji, wesprą zaoszczędzonemi kapitałami nasze krajowe kassy oszczędności, a ułatwiając kredyt publiczny, zachęcą dobrym przykładem, do udziału około dobra powszechnego i włościan, którzy posiadają niemało summy zaoszczędzonéj i gotowizny: częścią zakopanéj, częścią ukrytéj po strzechach, stragarzach i t. p. kątach.

T. S.

Przegląd

Pism czasowych.

Gazeta Warszawska (do N. 98).

— Na zebraniu Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, dnia 26 kwietnia, głosowało osób 224 na radców do dyrekcji szczególowéj: Juljan Komirowski otrzymał kresek 171; Jakób Piotrowski 141; Żymirski Józef 133; Trębicki Antoni 122; i ciż ogłoszeni zostali radcami, w miejsce wychodzących od 1 sierpnia r. b. Piotra hr. Łubieńskiego, który miał kresek 97; Antoniego Krosnowskiego 51; Józefa Zielińskiego 47. Następnie głosowało na prezesa przyszłego zebrania wyborców 73; otrzymali kresek: Piotr Lelewel, dziedzic dóbr Cygowa w Stanisławowskiém 62; Piotr hr. Łubieński kresek 23. Piérwszy więc ogłoszony został prezesem a drugi vice-prezesem, poczém radca dyrekcji szczegółowéj, Ewaryst Mejer, odczytał sprawozdanie z czynności dyrekcji w upłynionem dwuleciu od ostatnich wyborów, i na tém posiedzenie zakończone zostało.

— Piszą z Krakowa: Ziemie Wielkiego księstwa Poznańskiego, dawniéj Wielkopolski, najstarszéj prowincji rzeczypospolitéj, przedstawiają najwięcéj śladów pierwotnych osiedleń tubylców. Gdzie się tylko skibę odrzuci, wszędzie groby, popielnice i pogańskiéj przeszłości zabytki napotkać można. Między innemi Dobieszowo i Lennogóra, celują bogactwem i wartością wykopalisk, których zbadanie naukowe korzystném być może. Zwróciło też poznańskie Towarzystwo przyjaciół i nauk baczną uwagę na te miejsca i zawezwało Towarzystwo naukowe krakowskie do udziału w pracy. Rezultatem narad i korespondencji jest zakreślenie planu badania i wybór komissji, która się w połowie maja ma zjechać na miejsce i rozpocząć poszukiwania. Towarzystwo Poznańskie delegowało do tego członków swoich pp. Emiljana Kierskiego i d-ra Kazimierza Szulca, krakowskie zaś ks. Jerzego Lubomirskiego, pana Józefa Łepkowskiego i p. Karola Rogawskiego. Towarzystwo naukowe krakowskie wysłało także doktora Teofila Żebrawskiego ak o delegata do komissji lwowskiéj, naradzającéj się nad restauracją kościoła i pomników w Żółkwi.

— Komitet Towarzystwa zachęty sztuk pięknych w Królestwie Polskiém postanowił udzielić w roku bieżącym pomoc pieniężną w kwocie rs. 250 młodemu artyście, któryby pragnął kształcić się za granicą w sztycharstwie i drzeworytnictwie. Tenże komitet podaje do wiadomości artystów, że postanowił uskutecznić w początku miesiąca lipca b. r. piérwszy zakup dzieł do losowania między członków Towarzystwa. Artyści więc, którzy pragną mieć udział w tym zakupie, zechcą nadesłać prace swoje na wystawę Towarzystwa najdaléj do 1 czerwca r. b.

— Z prawdziwą radością, pisze G. W. witamy zapowiedź nowego pisma zeszytowego, wyższéj doniosłości i znaczenia. Pan J. I. Kraszewski z dniem 1-ym lipca rozpocznie wydawać: „Przegląd europejski, naukowy, literacki i artystyczny,“ w którym za główne zadanie położył sobie obeznawać kraj ze wszystkiem czego narody przodkujące cywilizacji dokonywają, wskazywać ich prace i drogi, któremi doszły do dzisiejszego stanowiska, oraz środki ich wyrobienia się i postępu. Oddziały tego pisma składać będą: Kronika naukowego rozwoju krajowego, kronika miesięczna wypadków i korespondencje z zagranicy o piśmiennictwie i sztukach pięknych. Program szczegółowy wskaże bliższe szczegóły.

— Hr. Włodzimierz Stanisław de Broel Plater zebrał bogate materjały do „Historji rodziny Wiśniowieckich,“ którą zamierza wydać. W skład tych materjałów weszły listy, djarjusze, dyplomata i różne inne dokumenta, już to z własnéj bibljoteki hrabiego w Wiśniowcu, już z archiwum i bibljotek w Petersburgu, Nieświéżu, Łucku, Kijowie i t. d.

— Jeden z księgarzy warszawskich zamierza wydać dość obszerną rozprawę, pod tytułem: „Rys postępowania karnego przed sądem przysięgłych,“ w Anglji według znakomitego dzieła Mittermajera. Oznajomienie publiczności z tą nową instytucją bardzo jest na czasie.

— Pożyteczna niezmiernie książeczka p. Adama Goltza, pod tytułem: „Rady Gospodarskie w pytaniach i odpowiedziach dla użytku wieśniaków ziemi naszéj,“ spotkała należne jéj uznanie w kraju. Wydanie bowiem piérwsze całkiem już wyczerpane zostało. Zabierając się zaś do nowéj edycji, szanowny autor uznał za stosowne porobić niektóre dodatki, myśl jego uzupełniające, a istotną miłością ludu naszego wskazane. Cześć mu za ten trud poczciwy.

— Pan Zdzisław Korzybski, kandydat praw, przygotował do druku dziełko, pod tytułem: „Kilka słów o kredycie i bankach emissyjnych, z zastosowaniem do potrzeb kraju naszego.“

— „Warschauer Zeitung“ podaje, że hrabia Michał Tyszkiewicz ofiarował do muzeum w Luwrze bogaty zbiór starożytności, zebranych i nabytych za drogie pieniądze w Egipcie. Według „Monitora,“ który o tém donosi, godne uwagi są mianowicie bronzowe wyroby w liczbie 140 sztuk i arcypięknych 76 figurek, wyobrażających rozmaite bożyszcza egipskie. Zawsze więc u nas ta sama manja! Czyż nie lepiéj, nie właściwiéj było (powiada G. W.,) dać te starożytności ubogiemu muzeum wileńskiemu, jak pomnażać skarby Luwru. Próżność, zawsze próżność!

— „Kubuś sierotka," powiastka ludowa przez Franka z Wielkopolski (Fr. Staszica) wyszła u Aleksandra Lewińskiego. Historyjka to niezmiernie prosta, prosto i zgrabnie opowiedziana. Małego Kubusia odumiera pijak ojciec i kłótnica matka, a sierota przechodzi na łaskę złych sąsiadów. Bity, głodzony, ucieka Kubuś do miasta, do Poznania a w drodze wspiera go stara żebraczka. W mieście Kubuś dostaje się w opiekę zacnemu Karolowi Marcinkowskiemu, i dzięki temu dobroczyńcy ludzkości, przechodzi szkoły, seminarjum i jako proboszcz we wsi rodzinnéj wpływa na jéj moralną i materjalną przemianę do dobrego—co po latach pracy szczęśliwie mu się udaje. Zdaje się, iż cała ta historyjka z prawdziwego faktu jest wzięta; szkoda tylko, że autor nie wykazał jakiemi środkami postępował ksiądz proboszcz w odmianie swych parafjan, dobraby to było nauka dla wszystkich. Przedmiot ten może stanowić treść osóbnéj powiastki. Co do wydania, zaleca się ono wyraźnym drukiem i mocnym grubym papierem, a zatém nie tak prędko ulegnie zniszczeniu w rękach ludu, dla którego jest przeznaczone.

— Wkrótce nakładem Roczników Gospodarstwa Krajowego wyjdą: Notatki z podróży agronomicznych po Europie, przez Franciszka Lutosławskiego.

— Zapowiadany od dawna przekład Chemji Cahoursa, dokonany przez professora Karola Jurkiewicza, już jest w druku i niezawodnie wkrótce ukaże się na widok publiczny.

— W tych dniach wyszedł za miesiąc grudzień poszyt Roczników Gospodarskich. Opóźnienie tego poszytu ostatniego, jaki funduszami b. Towarzystwa rolniczego był drukowanym, i który ostatni bezpłatnie byli jego członkowie otrzymują—stąd jedynie pochodzi, iż jednocześnie sporządzono i dołączono przy nim treść wszystkich Roczników za cztery ostatnie lata, która to praca, 17 arkuszy druku petitem obejmująca, prędzéj wykończoną być nie mogła. Opóźnienie to zresztą bynajmniéj nie wpłynęło na wydawnictwo bieżących z r. b. poszytów rocznikowych, które w swoim czasie, to jest, około 15 każdego miesiąca wychodzą.—Na mocy otrzymanego w tych dniach upoważnienia rządowego, główną redakcję Roczników Gospodarstwa krajowego objął członek rady stanu, p. Edmund Stawiski, znany autor znakomitego dzieła p. t. „Poszukiwania do historji rolnictwa krajowego." Nie potrzebujemy dowodzić, jak wiele „Roczniki" na przejściu redakcji w ręce tak znakomitego publicysty zyskać muszą.

— Po sympatycznem przyjęciu i szybkiém rozejściu się „Gawęd Warsztatowych dla rzemieślników i robotników polskich" opowiedzianych przez terminatora, autor tychże przygotował do druku część drugą, która obejmować będzie pięć gawęd; rzecz wstępna o gawędach warsztatowych; towarzystwo budowy domów dla rzemieślników w Mulhouse; o szkodliwych skutkach nadużycia bawarskiego piwa i ostatnia o współce Tellus w Poznańskiém. Do rozejścia się szybkiego piérwszéj części przyczynili się najwięcéj robotnicy niektórych naszych fabryk, jak warsztatów żeglugi parowéj, Evansa i Lilpop, papierni w Jeziornéj, chętnie spieszący z wdowim groszem dla własnego pożytku i oświaty.

— „Jutrzenka" w korespondencji z Lublina donosi, iż Towarzystwo dobroczynności w tém mieście, postanowiło wypuścić marki za pewną summę złożoną w depozycie, a to w celu zaradzenia brakowi drobnych pieniędzy. Zyski jakie mogą być otrzymane z podobnéj operacji (głównie odsetki od złożonych w depozycie listów zastawnych i niewycofane marki uległe zniszczeniu) w połowie pomnożą fundusze towarzystwa, w drugiéj zaś połowie przeznaczone zostaną dla utworzenia jakiejkolwiek instytucji pożytecznéj dla izraelitów lubelskich.

Gazeta Polska (do N. 98).

— Piszą z Poznania, 23 kwietnia: Ważny wielorako dzień 28 kwietnia, to jest dzień powszechnych wyborów piérwszego stopnia, czyli jak u nas mówią: prawyborów, zbliża się wielkiemi krokami. Widać to bardzo z tutejszych gazet niemieckich; nasze natomiast nader są trzeźwe i milczące, bo czują nad wyraz dla siebie ostre wędzidło, którego niemieckie koleżanki wcale nie czują. Gdyby kto chciał zadać sobie pracę zestawienia próbek niemieckiéj tutejszéj polemiki wyborczéj, ciekawe rzuciłby tą kompilacją światło na tyle sławioną niemiecką wyrozumiałość i tolerancję. Znalazłbyś w tych niesfornych a przez nikogo nieturbowanych elukubracjach, wszystko co tylko najwyuzdańsza namiętność stronnicza, najgorsza zła wiara albo najzupełniejsze zaślepienie wymyśleć mogą. Niech mi jeden chociaż, komiczny raczéj niźli poważny szczególik przytoczyć będzie wolno. Przywódzca nowożytnych krzyżaków, znany już wam pan Tempelhoff z Dąbrówki, ogłosił temi dniami drugą swoją tyrteuszowską odezwę do wiernych swoich towarzyszy „Związku ku popieraniu niemieckich interessów w prowincjach poznańskich," a zarazem do wszystkich którzy chcą go czytać i słuchać. Rozwinąwszy po raz dziesiąty ulubiony swój temat, że u nas Niemców tylko wybierać należy i można, i że każdy Niemiec, któryby dał głos na Polaka lub wszedł z nim w jaki kompromis, dopuściłby się splamienia honoru niemieckiego, występuje on z całkiem nowym argumentem, obrachowanym na sparaliżowanie udziału Polaków w wyborach. Zgadujcie z jakim? Oto stara się dowieść, że Polacy łamią właściwie prawa honoru, dając się posłami na sejm pruski wybierać; każdy honorowy Polak, powinien, zdaniem p. Tempelhoffa, samym tylko Niemcom pozostawiać missję reprezentowania prowincji na sejmie!!

Z jawnych manewrów wyborczych strony nam przeciwnéj, wspomnę jeszcze o powtórnéj odezwie do Kaszubów nadbałtyckich, ogłoszonéj przez owego ex-posła kaszubskiego, Frydrycha, o którym w ostatnim liście mówiłem. Jestto najniesforniejsze zbiorowisko wszystkiego, co ten politykujący i pobożnie oczy przewracający wieśniak kaszubsko-niemiecki miał sam wymyśleć. Barbarzyńska polszczyzna odezwy w wybornéj jest harmonji z treścią. Anibym wspomniał o téj ramocie, gdyby nie okoliczność, że ci co z p. Frydrycha robią swoje narzędzie, sprowadzili tu do W. księstwa setne egzemplarze téj odezwy i szerzą ją pomiędzy tutejszym wiejskim ludem. O tajnych natomiast manewrach, wyznaczonych pod adresem tegoż ludu, wolę przemilczeć, ale nie dla tego, iżby ich brakowało, lub żeby niemiały być nader ciekawe i charakterystyczne. Patrzącemu z blizka na to wszystko, co się dzieje z powodu wyborów ku ogłupieniu prostych ludzi i wywołaniu powszechnego zamętu wyobrażeń, mogą zaiste wszelkie wybory na całe życie zbrzydnąć. Jeżeli nasz lud wiejski wyjdzie z tych wszystkich prób, pokus i bałamuctw, ze zdrowém jak dotąd zdaniem i ze zdrowém uczuciem, będzie mu można śmiało wydać patent, że kuty już jest na wszystkie cztery nogi. Co do mnie przyznam się, że nie jestem bez obawy, aby na tak niezwykłe wprowadzony gołoledzie, nie pośliznął się na której.

W naszym obozie wyborczym dosyć skrzętnie idzie, ale cicho i skromnie. Nie bezkorzystna lubo twarda to szkoła dla Wielkopolan, którzy, jak wiécie nie uchodzili nigdy za ostatnich na świecie w szermierce językowéj. Nic nie szkodzi, że się trochę nauczą trzymać język za zębami; zyskają za to na skoncentrowanéj krzepkości ducha.

Wędrówka narodów na małą skalę, nieustaje w Poznańskiém. Od zachodnich granic przybywają ciągle kolejami żelaznemi, powózkami i pieszo, roje najrozmaitszéj ludności roboczéj z głębi Niemiec, sprowadzanéj tu przez polityczne agentury niemieckie; przez wschodnią natomiast granicę, mianowicie przez komorę Strzałków, wychodzą ciągle setki chłopów wielkopolskich z familjami, wyprowadzane przez wasze gospodarskie agentury warszawskie. Niech im Pan Bóg takiego ich gospodarstwa niepamięta!

Ksiądz arcybiskup poznański i gnieźnieński opuszcza za parę tygodni Poznań, by się udać do Rzymu na wielką uroczystość kanonizacji męczenników japońskich.

Z tutejszych wiadomości bibljograficznych donoszę o broszurze pana Ludwika Żychlińskiego, która wyszła temi dniami na widok publiczny w księgarni Żupańskiego pod tytułem: „Rzut oka na kwestję narodowości." Jest to raczéj historjozoficzny niźli polityczny traktat o téj ostatniemi czasy tak wielorako poruszanéj kwestji. Pan Żychliński już się dał dawniéj poznać z kilku broszur treści publicystycznéj, np. „Słowo o jezuitach," potém „O polityce Machjawella," oraz z paro-tomowego romansu „Zawiedzione nadzieje."

— Piszą z Częstochowskiego d. 28 kwietnia: W dniu wczorajszym o godzinie 4 popołudniu, przy wietrze zachodnim z początku, a późniéj zmieniającym co kilka minut swój kierunek, powstała tu gwałtowna burza jakiéj najstarsi ludzie niepamiętają. Przy grzmotach i kilku piorunach padał grad nadzwyczaj silny przeszło dwie godziny—wszystkie okna w téj stronie powybijanie—miejscami jeszcze dziś leży grad, a w nizinach na łokieć i dwa grubo (prawda sumienna). Potoki ulewy płynąc jak Wisła szeroko z gór, zasypały najurodzajniejsze grunta w nizinach piaskiem na łokieć przeszło. Widziałem na własne oczy jak pod miastem Mstowem (wiorst 8 od Częstochowy) rzeka Warta w czasie téj burzy o godzinie 5 wstecz płynąć zaczęła i płynęła tak do godziny 10 wieczorem, unosząc massy gradu na swéj powierzchni. Ulewa ta także porywała wszelkie posadzone kartofle, które zmięszane z gradem popłynęły Wartą; powymulała obsiewy, zabrała nawozy i niesłychane poczyniła szkody na pasie powiatu Wieluńskiego od Częstochowy do Olsztyna, a co się z nią daléj stało w Olkuskiem i Piotrkowskiém, nie wiémy dotąd.

— Osiecki redaktor „Postępu" skazany jak wiadomo na 6 miesięcy więzienia zaostrzonego postem, na utratę szlachectwa, utratę prawa prowadzenia odpowiedzialnego redaktorstwa i 50 złr. kary, zaniósł był przeciw temu wyrokowi rekurs do sądu wyższego. Sąd wyższy w Wiedniu potwierdził wyrok piérwszéj instancji w całéj osnowie.

— „Gazeta Narodowa," z powodu dwóch artykułów, zamieszczonych w n-rach z dnia 31 marca i z d. 10 kwietnia r. b., otrzymała zawiadomienie, iż c. kr. sąd krajowy w sprawach karnych, poczytując artykuły te za mające na celu zamieszanie publicznéj spokojności, śledztwo sądowe przeciw redaktorom wspomnionych artykułów zarządzić postanowił.

— Z Bukowiny donoszą, że zaród szarańczy złożony z jesienią w ziemi, z ociepleniem powietrza zaczął się przeistaczać w poczwarki. Rząd krajowy bukowiński wydał w celu niszczenia tego owadu stosowne rozporządzenia.

KORESPONDENCJA KURJERA WILEŃSKIEGO.

Wiedeń, dnia 27 kwietnia

Austrja zdaje się być skazaną na karę Syzyfa, z tą jednak różnicą, że zamiast jednéj trudności, ma ich kilka do przezwyciężenia. Nim jedna zniknie, następują drugie, końca jednak téj pracy żmudnéj przewidzieć trudno. Pomijając mniejsze trudności i kłopoty jest teraz na porządku dziennym: „zagrożenie interessów materjalnych Austrji, przez traktat handlowy, zawarty między Francją i Prusami."

Teraz dopiero okazują się w zupełném świetle zgubne następstwa wojny włoskiéj roku 1859. W krótkości je streszczę:

Ku końcowi roku 1858 udało się ministrowi skarbu, z wielkiemi ofiarami wprawdzie, uregulować walutę tak dalece, że różnicy między banknotami a srebrem żadnéj nie było, Dewiza: Londyn była wówczas 10 guldenów za 1 funt szterling—t. j. stan normalny.

Austrja miała wejść z całością swych posiadłości do związku celnego obejmującego całe niemal Niemcy. Za główny warunek zniesienia „granic celnych" była wszechstronnie uznana potrzeba jednéj monety, jedną i tąż samą wewnętrzną wartość przedstawiającéj. Ten warunek, jak wyżéj powiedziano, był w przeddniu spełnienia. Z drugiéj strony z uregulowaniem waluty, zabezpieczyła sobie Austrja już była współudział w stosunku handlowym—ze strony małych państw włoskich: Toskanji, Modeny, Parmy—a Neapol byłby prawdopodobnie późniéj do ligi przystąpił.

Wróżby więc były nie lada: monarchja austryjacka z całym zasobem surowych swych płodów i przemysłem na taniości tychże opartą; Niemcy z ludnością gęstą i przemysłową i stosunkowo dużo konsumującą; większa część Włoch, kraj od natury w płody strefy południowéj, hojnie zaopatrzony, stanowić miały w środku Europy—jedno państwo celne, którego części składowe uzupełniałyby wzajemne potrzeby swoje bez żadnéj kontroli i bez żadnych przeszkód. Dodać należy, że ludność na tém całém terrytorjum zamieszkała, wynosiłaby przeszło 90 miljonów mieszkańców—i do tego wolnych, (bo od r. 1848 i w Austrji stosunki poddańcze były zniesione). Tymczasem ten ideał ekonomiczny: wolnéj zamiany (libre échange) ruchomych wartości na wielką skalę, został zniszczony przez jeden nierozważny, niepolityczny krok przejścia wojsk austryjackich przez rzekę Ticino. Wszczęła się wojna, pod względem militarnym skutek wiadomy, ale następstwa złowrogie dotąd trwają. Agio poszło tu w górę, o paryfikacji banknotów z monetą srebrną już mowy nie było, a tém samém Austrja, choć z traktatem handlowym w ręku, nie mogła wejść do związku celnego niemieckiego, bo jéj „środków obiegowych" niktby nie przyjmował poza domem. A Włochy? Zmiana radykalna stosunków tamtejszych kazała się obawiać zerwania dotychczasowych stosunków handlowych, a nie pozwalała już myśleć o stworzeniu nowych, rozleglejszych. Prusy korzystając z okoliczności, zawarły z Piemontem umowę częściową, która obu stronom znaczne ułatwienia handlowe zapewnia. O jednym artykule wspomnę, o spirytusie. Pruski spirytus, choć transport droższy, opanował targi włoskie, a austryjacki do r. 1859 ważny artykuł wywozu do Włoch stanowiący, daleko wyżéj teraz tam oclony, niemoże konkurencji wytrzymać z pruskim.

A cóż dopiero mówić o wynikłościach traktatu handlowego z Francją. Na pierwszy rzut oka widać, że do okręgu celnego należeć będą z małemi stosunkowo odmianami: Niemcy, przynajmniéj większa ich część, Francja, Włochy, a pośrednio Anglja w skutek traktatu handlowego z Francją w r. 1860 zawartego. Dokąd więc mają pójść wyroby austryjackie? Dużo jest artykułów, które tu daleko taniéj i trwaléj się fabrykują, jak w całych Niemczech; te artykuły i w związku celnym niemieckim a nawet we Francji znajdowały odbyt—np. sukna, szkła kryształowe, lnianne wyroby etc.; teraz cła na korzyść tych, którzy ligę tworzą, czynią niepodobną konkurencją tutejszych wyrobów z niemieckiemi, a odwrótnie wina węgierskie prawdopodobnie i z niemieckich i angielskich targów znikną, bo francuzkie wina największéj ochrony doznały w taryfie celnéj, powyższego traktatu. Cóż teraz robi Austrja?

Jak zawsze tak i teraz chwyta się półśrodków, oto całe jéj usiłowania skupiają się w tém, żeby państwa południowe Niemiec namawiać i nakłaniać do... oporu. Tym sposobem część Niemiec byłaby komercjalnie odosobnioną, tak samo jak Austrja. Trudno doniosłość téj polityki zrozumieć, chyba, że ludziom u steru rządu stojącym idzie o to, żeby powiedzieć „Dulce est socios habuisse doloris." Podług mego zdania, ta porażka na polu ekonomiczném jest najdotkliwszą ze wszystkich, jakich dotąd Austrja doznała.

Wydział finansowy rady państwa, chociaż się składa z samych zwolenników ministerjalnych, rozpatrując się w budżecie spraw zewnętrznych państwa, zauważał, że mimo znacznych wydatków na konsulaty, opieka udzielana poddanym austryjackim jest niedostateczną, hr. Rechberg obiecał co można w téj mierze poprawić. Łatwo to gadać i stawić pytanie, dla czego interesa Anglików i Francuzów lepiéj są przestrzegane, ale trudniéj jest stać się potęgą morską, by módz reklamacje od razu i skutecznie poprzeć. Wydział powyższy z gruntownością, ale razem drobnostkowością niemiecką, chciał koniecznie w czémkolwiek bądź budżet tego ministerstwa zmodyfikować, proponuje zmniejszenie dodatku do płacy ambasadora w Rzymie, o 20,000 guldenów rocznie, a natomiast płacę reprezentanta nominalnego przy dworze neapolitańskim veteris styli, zostawił nienaruszoną.

Jeśli rząd swych idei centralistycznych się nie zrzeknie i polityki swéj wewnętrznéj nie oprze na podstawie autonomji prowincjonalnéj, o zmniejszeniu deficytu i uporządkowaniu finansów myśleć nie można.

Że dawny systemat z niepotrzebną pisaniną, a przytém brakiem porządnéj kontroli istnieje, jak za czasów „wszechmocności biurokracji" mamy dowód na defraudacji Kallaba, urzędnika pocztowego. Przez dwa lata, jeśli nie więcéj, urzędnik ten pocztowy był w stanie, codziennie znaczną ilość listów, które mu się zdawały mieścić wewnątrz pieniądze (w ogólności grubsze pakiety) w torbę skórzaną pakować i zanosić do domu. Tam się regularnie odbywała ta sama operacja, najprzód zręcznie odlepienie znaku pocztowego tak zwanéj „marki" i schowanie, potém rewizja treści i schowanie listu czy ten był próżny, czy mieścił w sobie jakąś wartość. Na tak wielką skalę prowadził tę manipulacją, że po jego aresztowaniu i odbytéj rewizji znaleziono przeszło 60 tysięcy listów uszkodzonych. Marki pocztowe sprzedawał i składał tak te pieniądze jak i znalezione w listach na stronę, jak dobry i oszczędny gospodarz. Kupił sobie w okolicy Wiednia miejscu Hietzing, (w którem leży i zamek cesarski Schoenbrunn) dwa domy z powyższéj spoliacji. Nie potrzebuję dodawać, że szkody poczynione nie dadzą się powetować; bo ileż to strat liczebnie nawet określić się nie dających, ponieśli ludzie różnych klass towarzyskich przez tę kolossalną malwersację. Kallab posiadał nieograniczone zaufanie u swych przełożonych dla tego, że był uległym aż do natręctwa, grzecznym aż do znudzenia, a oprócz tego pilniejszym od innych urzędnikiem. Sens ztąd moralny ten, że uległość, upakarzająca godność człowieka, nie daje rękojmi prawości charakteru, a na ten, choćby był szorstki, głównie zważać i poważać go należy.

W nowém zaś państwie Włoskiém widzimy odwrótnie, że ludzie wyżsi, mimo kłopotów domowych, starają się podnosić stronę moralną ludności i przyczyniać się różnemi sposobami, czynem i słowem do gojenia ran socjalnych, które głównie się potworzyły z podrzędnéj i zawisłéj od obczyzny roli tego pięknego kraju. Hr. Cavour przeznaczył w swym testamencie 50 tysięcy franków, jako małą ofiarę na pobudowanie domu przytułku i nauki dla dzieci opuszczonych i zaniedbanych. Jego spadkobierca i synowiec, dodał 40,000 franków na ten sam fundusz i przeznaczył prócz tego rentę roczną kilka tysięcy franków.

Garibaldi podczas swego pobytu w Kremonie przemawiał do deputacji młodzieży różnych instytutów naukowych w tych słowach: „Młodzieży nie wolno się oddawać złym nałogom, bo te są gangreną duszy. Młodzież powinna się czegoś koniecznie uczyć i myśli skupiać; bo kto się niczego nie nauczył, podobny jest do małpy. Kto sobie potrafi zaskarbić wiele wiadomości, ten zbliży się najbardziéj do Twórcy, od którego jego dusza pochodzi. Nauka musi spoczywać na twardym gruncie cnotliwego wychowania, bo tylko na takiéj podstawie budowa socjalna przetrwać może wszelkie burze.

„Jeżeli honor u każdego tak wiele znaczy, oto powiem wam, że niemożna dostąpić prawdziwego honoru, bez wykształcenia, bez nauki i bez cnoty. Gdzie tych nie było, lub znikły, tam ludzie, czy pojedyńczy czy zbiorowi, stali się celem szyderstwa drugich i utracili swą niezawisłość. Ludzi honorowych przybywa, gdzie wiedza się rozprzestrzenia; bo wiadomości naukowe są chlebem i niezależnością, im to zawdzięczam, żem na obcéj ziemi niedostatku nie cierpiał i zachował mą osobistą godność. Starajcie się, błagam was, czegokolwiek się nauczyć byle wytrwale i gruntownie. Brak nauki gruntownéj wyradza półgłówków, nieumiejących sobie dać rady, ten brak nie dozwolił nam zlania się w jedną familję. Gdyby Włochy były otrzymały lepsze wychowanie (nie powierzchowne, salonowe, którego mamy dość, ale które nie wiele warte) bylibyśmy dawno wiedzieli, że nie pal graniczny, nie mury miasta, lub płot ogrodowy, stanowią granicę Włoch, tylko, że dokąd mowa włoska sięga, pokąd serce włoskie bije, aż po morze i po Alpy, jesteśmy jedną i tą samą „della bella Italia" familją."

Trudno zaprzeczyć, że wiele w tém prawdy, i wiele głębokiego uczucia.

Tutaj między przemysłowcami wielki panuje ruch z powodu wystawy Londyńskiéj. Utworzyło się tutaj Towarzystwo prywatne (porobiwszy ugody z różnymi przedsiębierstwami dróg żelaznych) w celu ułatwienia mniéj możnym podróży do Londynu. Skoro się zapisze 500 osób, oznaczone będą dni wyjazdu z Wiednia;—za drogę tam i na powrót, pobyt w Paryżu 3, a w Londynie 5 dni (t. j. umieszczenie, przywiezienie, odwiezienie do hotelu i z hot.) zapłaci jedna osoba, nie więcéj, jak 200 guld. banknotami. Wystawa Londyńska spowodowała Brockhausa w Lipsku do spekulacji literackiéj, która się zapewnie dobrze opłaci. Dzieło to będzie miało tytuł „Illustirter Catalog der Londoner Industrie - Ausstellung v. 1862." Nakładca w obwieszczeniu powiada, że celem przedsiębierstwa tego jest: takie utwory, sztuki i rękodzielnictwa przez opisy i obrazy wyszczególniać, które na polu odpowiedniém ważny postęp stanowią; albo się przez oryginalność formy i dobroć wewnętrzną od drugich odznaczają. Kto zna skrzętność przedsiębierców przemysłowych, ten nie będąc prorokiem odgadnie, że dużo będzie w tym względzie reklamacij, ale że nakładca dobry zrobi interes.

Z Węgier nic nie słychać; wszędzie cicho i spokojnie. Rządowi zdaje się ten stan tymczasowości nie przypadać do smaku, bo w organach półurzędowych zaczynają uwydatniać potrzebę dla obu stron, kompromissu i zgody. Stan ten w wielu względach podobny do tego, o którym jeszcze Tacyt powiedział: Ubi solitudinem faciunt, pacem appellant. W Kroacji także ludność oświeceńsza nie musi być z tymczasowości zadowolnioną; przynajmniéj słyszymy, że biskup Strossmayer naderspan Zagrzebski, złożył swój urząd, a przecie to ów jeden ze znakomitszych przewodników ruchu narodowego, a przytém człowiek prawy, bez skazy charakteru.

W komitacie Marmaros mieszkają po większéj części Rusini; nie słychać było o nich, czy sprzyjają Węgrom bardziéj, czy rządowi centralnemu w Wiedniu, teraz w dziennikach węgierskich czytamy adres podany przez Rusinów z Marmaros, do barona Eötvos, który był prezydentem na sejmie r. 1861 komissji „do ułożenia prawa o narodowościach" wysadzonéj. W tym adresie dziękują jemu jako prezesowi i innym członkom rzeczonéj komissji za postawienie zasady narodowości i racjonalne jéj przeprowadzenie, dodając, że to prawo zaspokoi zupełnie wszystkie wymagalności Rusinów węgierskich. Na dowód wdzięczności posyłają mu co mogą i co mają np. skórę niedźwiedzią z gór Marmaros, przystrojoną w barwy narodowe Węgierskie, i proszą go o przyjęcie tego biednego datku, ale pochodzącego z szczerego serca.— Wiadomo, że w naszych czasach ruchliwych, okazuje się dążność do zespolenia sił i formowania stowarzyszeń w różnych celach; to industryjnych, to gospodarskich, to naukowych. Nie wspominam tu o associacjach różnorodnych w celach czysto materjalnych, ale donoszę o skupieniu sił literackich, mianowicie poetów niemieckich nowéj szkoły, którzy wydawać będą w Monachium rodzaj Almanachu muz pod tytułem „Münchener Dichterbuch." Wydawnictwa podjął się Emannel Geibel. Do tego stowarzyszenia należą Heyse, Lingg, Bodenstedt, Melchior Meyer i inni. W prospekcie powiedziano, że te tylko umieszczane będą utwory, które jeszcze nigdzie nie były ogłoszone drukiem. Ten punkt zdaje mi się jest najważniejszym, i zabezpiecza przedsiębierstwu powodzenie bo chociaż czasy teraźniejsze nie szczególnie sprzyjają zbieraniu w jedno choć najlepszych ale znanych rzeczy: w Niemczech jednak dużo jest bardzo ludzi, którzy każdym nowym utworem chcą się oznajomić. Taka praca ma tę dobrą stronę, że daje sposobność młodym talentom wyjść na wierzch, coby na innéj drodze dla wielu z pomiędzy nich było niemożliwém. Czyby u nas podobne przedsiębierstwo nie dało się przeprowadzić? Nakładca tylko musiałby jak tu mieć wolną rękę w wyborze materjałów. (d. n.)

Z Rzeczycy,

W jednym z listopadowych 1860 r. numerów dawniejszej Gazety Codziennéj (dzisiejszéj Polskiéj), podaną była wiadomość, że rząd we wszystkich gubernjalnych i powiatowych miastach cesarstwa zamierza urządzić czytelnie, czyli bibljoteki publiczne, a przy nich mieć światłych bibljotekarzy, którzyby, prócz utrzymywania w porządku tych zakładów i podawania do wiadomości publicznéj o ich stanie i rozwoju, służyli także za organa korrespondencij dziennikarskich z każdéj miejscowości kraju.

Nie ukrywamy trudności, jakie ta błoga myśl na drodze urzeczywistnienia napotkać może; będą one o tyle większe, o ile współczucie ogółu mniéj wspierać ją będzie. Możeby nawet zaprowadzenie takich czytelni po całym kraju, jedynie rządowemi środkami było zupełnem niepodobieństwem; — lecz któż tu nie przyzna, jak zbawiennie instytucja podobna oddziaływałaby na kraj cały, by ją nie wesprzeć czynną pomocą? Z tego powodu rozpowszechnienie téj myśli zdaje się nam być bardzo na dobie, aby w razie inicjatywy ze strony rządu, nie była nowością do urzeczywistnienia wydającą się niepodobieństwem. Wreszcie dziś już i wątpić nie można, że, nie czekając nadania z góry ogólnego ruchu całemu krajowi, znajdą się miejscowości, w których o własnych siłach, proprio motu, dałoby się co zrobić. Na dowód, prócz dawniejszéj bibljoteki w Połocku, przytoczymy świeżo założoną staraniem miejscowego marszałka bibljotekę publiczną w Nowogródku i takąż czytelnię w Kaniowie, o czém podały już do wiadomości powszechnéj pisma publiczne.

Że dwa miasteczka te na nową drogę życia umysłowego wstąpiły pierwsze, nie idzie zatém, aby miały na niéj być ostatnie; może nie jedno jeszcze o własnych siłach w ślad za niemi pójść będzie mogło.

Gdyby chodziło o przykłady, jak łatwo z drobnych składek powstają tego rodzaju zakłady, dość byłoby wskazać na bibljoteki studenckie po uniwersytetach staraniem studentów urządzane, a bywa ich czasem w jednym uniwersytecie i po kilka, stosownie do narodowości młodzieży, naukę i światło we wszechnicy czerpiącéj. Podobnym sposobem i po różnych wydziałach siły zbrojnéj urządzają się bibljoteki ze składkowych ofiar oficerów. Gdy więc te i tym podobne korporacje, często nawet przy braku stałego miejsca pobytu, ciągiem czasu i wspólnych zabiegów przychodzą do posiadania mniejszych lub większych księgozbiorów, nieraz w dobre dzieła zaopatrzonych, to jakże zaprzeczyć, nie mówimy już o miastach gubernjalnych, większe zasoby mających, że powiatowe miasteczka nasze we własnych siłach znajdą środki do utworzenia u siebie bibljotek i czytelni publicznych?

Wreszcie pobieżny wykaz członków w powiatowych miasteczkach towarzystwo składających, z oznaczeniem mniéj więcéj środków każdego, dostatecznie nas o tém przekona.

Etat urzędników i mieszkańców każdego powiatowego miasteczka, prócz większych, da się prawie w ten sposób określić:

1)	Powiatowy marszałek, środki jego nieograniczone, wszakże do opodatkowania na korzyść ogółu, niech np. znaczą tyle, ile w przecięciu potrójna pensja urzędnika, zatém około rsr.	—	—	—	1775
2)	Sędzia powiatowy	—	—	—	600
3)	Podsędek od korony	—	—	—	450
4)	Dwóch młódszych podsędków	—	—	—	400
5)	W przecięciu 4-ch sędziów pokoju (w Rzeczyckim jest ich 6-ciu)	—	—	—	6000
6)	Sprawnik	—	—	—	300
7)	Dwóch assesorów sądu ziemskiego	—	—	—	400
8)	Horodniczy	—	—	—	300
9)	Urzędnik indagacyjnego wydziału	—	—	—	800
10)	Strapczy	—	—	—	250
11)	Urzędnik od akcyzy	—	—	—	500
12)	Skarbnik	—	—	—	500
13)	Doktorowie: powiatowy i miastowy	—	—	—	500
14)	Pocztmistrz	—	—	—	250
15)	Pięciu sekretarzy znaczniejszych juryzdykcj	—	—	—	1000
16)	Prócz tego należy liczyć jeszcze z pięciu urzędników mniejszych, z których każdego środki można byłoby obliczyć skromnie na 120 rsr. zatém	—	—	—	600
17)	Też z pięciu kancellistów, po 80 rs. pensji	—	—	—	400
18)	Nadto w najlichszem miasteczku znajdzie się jeszcze innych kilku mieszkańców, jako to: ksiądz, lekarz wolno-praktykujący, aptekarz, emeryt i t. p., którychby środki przecięciowo mogły być obliczone po rs. 300, zatém	—	—	—	900
	A więc nie przesadzając ogół summy do opodatkowania na dobro ogółu wyniesie rs.	—	—	—	15,925

(W rzeczywistości środki wielu z wyżéj wykazanych urzędników znacznie większe będą; rzecz ta na miejscu najlepiéj dałaby się uregulować: „wiedzą sąsiedzi jak kto siedzi.“ Co zaś kierowało nami w określeniu tych środków, daléj będzie powiedziano). Gdyby więc z téj tylko summy uzyskać podpisy na opłatę roczną 2% proc. uiszczalnych jednorazowie lub częściami, to otrzymane stąd 318 r. 50 k. sr. rocznie na pierwszy raz wystarczyłyby na zaprenumerowanie kilku gazet i pism perjodycznych, zakupienie kilku dzieł lepszych, najęcie i wyporządzenie tymczasowe jakich kilku pokoików na pomieszczenie bibljoteki i czytelni, i t. p. potrzeb.

Zresztą w każdém prawie miasteczku powiatowém, na pierwsze dwa lub trzy lata, znajdzie się na ten użytek jakiś bezpłatny lokal, czy to w domu marszałkowskim, lub należącym do obywatelstwa, czy przy jakiéj juryzdykcji, czy na probóstwie, jak np. w Rzeczycy, czy to z pokolejnéj ofiary kilku zamożniejszych właścicieli obszerniejszych domów w mieście i t. p. W ten sposób, póki nie wystarczają środki na utrzymanie osobnego bibljotekarza-korespondenta, wyłącznie obowiązkom instytucji poświęconego, równie też i na pokrycie innych wydatków, bibljoteki mieszcząc się w częściach domów zamieszkałych, uniknęłyby ponoszenia znacznych kosztów wyłącznego dozoru nad budynkiem i osobnéj usługi przy nim. Pożądaną wszakże byłoby rzeczą pomieszczać te zakłady nie koniecznie w domach marszałkowskich, do których wstęp może by się komu wydał za trudnym. Chodzi tu głównie o to, aby te intellektualne ogniska życia publicznego od razu łatwo były dostępne każdemu; o tyle bowiem więcéj zakłady te korzyści przyniosą, o ile więcéj uczęszczane będą.

Na tych więc podstawach mogą się utworzyć po miastach literackie stowarzyszenia. Ich zarząd i zbiorowe działania dałyby się uorganizować na mocy powszechnego głosowania, do którego za podstawę mogłoby służyć pewne roczne censum, tak jednolitą całość stanowiące, jako też i z drobnych opłat powstałe z wyboru umocowanego do głosowania. Na ogólném posiedzeniu członków stowarzyszenia pod stałem przewodnictwem powiatowego marszałka, wybierałby się na rok lub dwa komitet złożony z kilku członków, w liczbie których byłby podskarbi i bibljotekarz-sekretarz. Do pierwszego z tych urzędów, pod ścisłym nadzorem prezesa komitetu i jego członków, należałoby utrzymanie w porządku komitetowych summ, ksiąg przychodu i rozchodu, wszelka rachunkowość, roczne sprawozdania z niéj i t. p. Do ostatniego należałoby utrzymanie w porządku bibljoteki, sporządzenie i prowadzenie katalogów, korespondencje z polecenia komitetu z księgarzami, wydawcami, redaktorami pism publicznych, sprawozdanie publiczne o postępie i rozwoju zakładu, słowem wszelkie piśmiennictwo w interesach stowarzyszenia. W taki sposób komitet rządząc i kierując wszelkiemi jego sprawami, w razach nadzwyczajnych, mógłby powoływać wszystkich wyborców do ogólnego stanowienia. Na to wszystko sankcja rządu dałaby się z łatwością uzyskać za pośrednictwem miejscowego marszałka.

Tak tedy w 7-miu gubernjach zachodnich i 2-ch białoruskich, zaliczając tu miasta gubernjalne, mielibyśmy 93 bibljoteki publiczne z czytelniami. O tę cyfrę powiększyłaby się ilość prenumerujących pisma publiczne i kupujących książki; a o wiele potężniejsza liczba korzystających z tych skarbów; z czasem utworzyłoby się tyleż posad bibljotekarzy dla kończącéj wyższe nauki młodzieży, która nietylko że niema gdzie w początkach nawet rozwinąć swoich zdności, lecz nadto, przy braku środków do życia, dla zdobycia ich częstokroć musi walczyć z największemi trudnościami, z zupełnem zaniechaniem dalszego kształcenia się. Mielibyśmy tyleż ognisk życia umysłowego, któreby z czasem, pod umiejętnie nadanym kierunkiem i zakres działań swoich rozprzestrzenić i na kraj korzystnie wpłynąćby mogły. Mielibyśmy tyluż korespondentów do pism czasowych, każdą pulsację życia publicznego całemu organizmowi komunikujących: jednem słowem, w porę byśmy o sobie wiedzieli i radzili.

W wyrachowaniu materjalnych środków każdego z urzędników kierowaliśmy się ich pensją rządową. Przeto ogólna cyfra o wiele niższą jest od téj, od któréj na opłatę procentów podpisy dałyby się uzyskać. W wyliczeniu zaś przeciętnowéj pensji urzędnika mieliśmy na względzie etaty od 2 do 14 n-ru włącznie; a potrojeniem jéj oznaczyliśmy środki marszałka, niejako normę jak tu tak i tam do opłaty procentów na korzyść dobra publicznego; bo ta zawsze i wszędzie, jako ofiara, od dobréj chęci każdego, możności i miary poczucia w sobie obowiązków względem społeczeństwa, zależeć będzie. Chodziło nam tylko o możebnie ścisły wykaz summy, jaką w najlichszém naszém miasteczku powiatowem, na rzecz publicznych czytelni utworzyć można będzie, jeśli nam nie braknie pewnéj dojrzałości społecznéj, która na ten raz uwydatni się zbliżeniem się różnych klass społecznych ku sobie, bliższem poznaniem się, zapomnieniem wzajemnéj niechęci, wreszcie podaniem sobie bratniej dłoni i zespoleniem sił dla przedsięwzięcia, które rzucając po całym kraju nasiona życia publicznego, nie jeden owoc w przyszłości rokuje.

Skreślając mniéj więcéj w wydatnych zarysach ten szkic pobieżny przyszłéj organizacji literackich stowarzyszeń i bibljotek publicznych po miasteczkach powiatowych, nie mieliśmy pretensji pisania dla nich ustaw; te z poczucia potrzeby wynikną i do miejscowości zastosować się dadzą; a wzory dla nich łatwo znajdą się tam, gdzie już podobne instytucje w życie publiczne weszły, jak np. po niektórych miastach Król. Polskiego. Zadaniem naszem było dowieść, że, przy dobréj chęci i zrozumieniu własnego interesu, możemy własnemi środkami utworzyć jakieś ognisko życia publicznego, gdzieby się zgromadzano już nie w imieniu zielonego stolika, ale w imieniu jakiéj poczciwéj myśli. Któż nie przyzna, że dotychczasowe zgromadzenia po naszych miasteczkach powiatowych, czy to w prywatnéj, czy też w publicznéj zabawie od kart się poczynając, na nich też się kończyły, — nie mówimy, już ze szkodą materjalną, lecz największą nawet moralną. Tego rodzaju rozrywki tamowały wszelki rozwój ducha, wszelką wymianę myśli i zdań, wreszcie niszczyły w zawiązku wszelką niemal rozmowę. Ileż to razy nawet przy roztrząsaniu spraw ważniejszych, skoro zajrzano karty, żywe z początku dowodzenia i spory różniących się w opinjach zapaśników, stopniowie wolniały, umilkały, aż w końcu pozostał na polu walki ten tylko, co to i drugich nie miał czasu jeszcze przekonać i sam od nich przekonanym nie był, wyłącznie nienależeniem do gry plac boju utrzymawszy. Sama zaś sprawa na czas dalszy odłożoną została.

Z takiego tedy stanu rzeczy, nie tylko życie miasteczek naszych cechującego, koniecznie wybrnąć nam potrzeba. A cokolwiek umysł rozwija, życie potęguje, słowem reformę w odrodzenie się ducha znamionuje, jako środek do wyjścia z otrętwienia skwapliwie chwytanem być powinno. Wszakże to częstem obcowaniem z ludźmi w życiu publicznem, wszelkie cnoty i towarzyskie i publiczne rozwijają się, wzrastają; gdy przeciwnie w odosobnieniu rdzawieją i giną, a miejsce ich egoizm, a nieraz i występek zamieniają. A więc zbliżyć się wzajemnie ku sobie, wyrabiać w sobie pojęcie o obowiązkach publicznych, z każdego stanowiska na korzyść ogółu podatkować, skupiać ducha pracy i czynu, — wreszcie żyć nie tylko dla siebie i w obecnéj chwili, lecz pojmować siebie równie w związku z przeszłością, jak i w stosunku do przyszłości, to powinno być dzisiaj naszem zadaniem! A ktokolwiek zdrowo rzeczy pojmując na téj drodze przewodniczyć nam będzie umiał, cześć mu niech będzie, pożytek niesie krajowi!

W takim składzie rzeczy od marszałków, prócz inicjatywy u rządu na korzyść literackich stowarzyszeń i bibljotek publicznych, najwięcéj zależeć będzie skierowanie do jednego celu wszystkich sił społecznych. Przykład marszałków zachęci jednych, pociągnie drugich, pojedna obozy zwaśnionych, rozszerzy zakres działalności stowarzyszeń po za granice miasteczek; a skoro zapomniawszy dawnych uraz, zechcemy względnie stanowiska nasze zbadać, siebie wyrozumieć, wzajemnie ręce sobie podać i ku powszechnemu dobru wspólnie pracować, poznamy samych siebie, poczujemy godność własną i wyprobujemy siły nasze. Zmuszać do uczęstniczenia w takiém przedsięwzięciu pod żadnym względem nikogo nie należy. Wzięcie w niem udziału wypłynie z poczucia w sobie obowiązków publicznych i pojęcia o koniecznéj potrzebie solidarności społecznéj. Kto zaś nie czuje czém jest, czém być powinien — mało na co komu się przyda.

Ł. B.

Odessa, *19 kwietnia.*

Niepomyślne wiadomości z rynków zagranicznych mocno i bez przerwy oddziaływają na handel naszego miasta. Jeżeli nie całkiem jeszcze ustały obróty, to dla tego, że przybyłe okręta potrzeba przecię czémkolwiek naładować. Ceny w obecnéj chwili są u nas następujące: żyto za czetwiert 5 rub. 25 k.; pszenica od 8 rub. 70 k. do 9 rub.; kukuruza 5 rub.; siemię lniane najlepsze 12 rub.; łój za pud 4 rub. Czas mamy chłodny.

RYGA, *20 kwietnia.*

Z powodu szybkiego podniesienia się kursów, żądanie towarów za granicę znacznie się zmniejszyło. Pieńkę sprzedają po 110 rub. na zadatek 10%; lecz najwięksi kupcy znikli zupełnie, a kantory niemieckie nabywają tylko tyle, ile niezbędnie potrzeba. Oléj konopny nominalnie 39 rub. 50 k.; len 41, 37 i 32 rub.; konopie 4½ r. na gotówkę; dobre siemię lniane 6½ m. 6 rub. 50 kop. na gotówkę; owies 83 r. na zadatek 10%; żyto także z zadatkiem 10%, 116 rub.

ROZMAITOŚCI.

— We wsi Starikow, niedaleko Neusalz, w Banacie, jedna młoda dziewczyna, z niewiadomych przyczyn, dostała pomięszania zmysłów i jednocześnie oniemiała zupełnie. Ludność wsi przypisywała to czarom, i chcąc wyexorcyzmować djabła, rozniecili ogień i nad żarzącemi się węglami kazała czas jakiś trzymać biedną dziewczynę,— która, rozumie się, od czadu i gorąca, wyzionęła ducha. To już daleko gorzéj niż auto-da-fé książek w ostatnich czasach w Hiszpanji.

— Gmach wystawy powszechnéj w Londynie, który od 1-go maja już mieści w sobie nagromadzone dziwy z całego świata, zajmuje ogromną przestrzeń półtora miljona stóp kwadratowych, o półmiljona więcéj niż dawniejszy pałac kryształowy. Wysokość głównéj nawy wynosi 100 stóp, szerokość 85 stóp. Koszta budowy dochodzą do 300,000 f. szterl. Dwie kopuły, które się piętrzą nad gmachem, mają każda po 160 stóp średnicy, o 20 zatém stóp więcéj niż kopuła św. Piotra w Rzymie. Okna wysokie są na 25 stóp, główne wejście 60 stóp, przy szerokości 50 stóp. Wewnątrz rozmaite płody i wyroby mieszczą się w 40 oddziałach. Za materjał do budowy służył kamień, drzewo, żelazo i wojłok. Dach pokryty jest wojłokiem maczanym w smole, przez co ma się zapobiedz zmianom temperatury wewnątrz gmachu.

— Jak ogromna ilość listów krąży w połączonych królestwach Wielkiéj Brytanji, można powziąść wyobrażenie stąd, iż zarząd poczt opłacił w przeszłym roku rozmaitym kolejom żelaznym 558,891 f. szterl. za listy przesyłane tylko wewnątrz kraju, i to za opłatą 5 groszy od listu. Przesyłka zagranicznéj korrespondencji kosztuje zarząd poczt 900,000 f. szterl.

—Liczba narodzin w Wielkiéj Brytanji wynosiła w1861 roku 802,598, liczba śmierci 427,624, naturalny więc przyrost ludności w upłynionym roku wynosił 304,974. Wedle statystycznych obliczeń rodzi się w Anglji w przeciętnie 2,200 dzieci dziennie, a 91 na godzinę, umiera zaś 1,363 osób na dzień, czyli jedna prawie na minutę. Wychodźtwo w skutek zatargi Amerykańskiéj zmniejszyło się znacznie, gdyż wynosiło w upłynionym roku 91,770 głów, po większéj części Irlandczyków.

— Wieści dochodzące z rozmaitych stron Francji głoszą, że ruń pszenicy ucierpiała znacznie od wiosennych mrozów. Smutna to wróżba po szczupłych zbiorach upłynionego roku.

— W stanie Ohio w Ameryce, umarł niedawno murzyn Micajah Philipps, liczący 125 lat wieku. Rzecz niezwyczajna między ludźmi czarnego plemienia.

— Podpisy na pomnik dla hr. Kamilla Cavoura wynoszą obecnie 276,127 franków.

— Niedawno na parostatku Etna przybyła z New-Yorku do Liverpool murzynka, urodzona w Haiti, licząca 65 lat wieku, któréj włosy spadają z głowy w olbrzymim, 17 stóp długości warkoczu, mającym pozór owczego runa. Zdaje się, że to będzie naiwiększa osobliwość między produktami wysłanemi z wyspy Haiti na powszechną wystawę londyńską.

— Pod tytułem: „Essays in History and Art by R. H. Patterson,“ wyszła niedawno w Londynie książka, która wśród nawału dzieł historyczno-estetycznych, bez żadnéj wartości, jaśnieje jak zielona oaza śród pustyni dla spragnionego ducha. Ustępy o Indjach wschodnich i Chinach, ze stanowiska historyczno-etnologicznego mogą się tylko porównać chyba z życiorysami Macaulay'a lorda Clive i Hastingsa, pod względem świetności stylu i głębokiéj znajomości ducha ludzkiego.

— Wiadomo już z dzienników, iż arystokracja austryjacka straciła swego Welligtona, gdyż marszałek Windischgrätz sam siebie za takiego uważał. Różnica jednak jest tak wielka, że nawet porównaniu miejsca nie zostawuje. Wellington, jako żołnierz, dyplomata i polityk, był znakomitą osobistością, nietylko w Anglji ale i w Europie, Windischgrätz dopiéro w roku 1848 i to chwilowo wystąpił na widownię publiczną. Wellington wygrał bitwę pod Waterloo, reprezentował świetnie Anglję na kongresie wiedeńskim, potém w parlamencie; lubo naczelnik ultra-torysów, przeprowadził bill o emancypacji katolików i połączył się z reformą Roberta Peel. Windischgrätz wziął w r. 1848 Wiedeń, przyśpieszył powrót porządku, ale monarchji, jak mu przyznawano, nie zbawił, gdyż rewolucja, pobita w całéj Europie, sama przez się upaśćby musiała w Austrji. Cesarz teraźniejszy dał mu wszakże za tę usługę 400,000 złr. W wojnie z Węgrami Windischgrätz chciał być politykiem; obstawał za układami na podstawie dawnéj konstytucji węgierskiéj, za co został odwołanym. W gruncie zasad konstytucyjnych nie rozumiał i nie uznawał. Jeżeli działał w tym duchu dla Węgier, to jako człowiek stronnictwa, jako arystokrata. Jak pojmował ten wyraz, sam to najlepiéj pokazał, nazywając księcia Feliksa Schwarzenberga, który wtedy był prezesem rady ministrów głową systemu biurokratyczno-demokratycznego, „księciem proletarjuszów“ i powtarzając publicznie, że dla niego człowiek zaczynał się dopiéro od barona. Miał charakter uczciwy, niepodległy, godny, ale zdolności umysłowe bardzo słabe i uczucia wyobrażeniami kasty spaczone. Od roku, jako członek dziedziczny izby wyższéj, chciał Windischgrätz być naczelnikiem stronnictwa feodalno-federacyjnego. Ale nie był w stanie zdobyć go ani talentem, ani wymową. W ostatnich chwilach życia chciał go zdobyć powagą swego rodu i imienia. Przywoływał do siebie ministrów, członków izby wyższéj i niższéj, hrabiego Rechberg, hrabiego de Thun, hrabiego Clam-Martinitz i pragnął im przekazać jakoby swój system polityczny. Umarł w tém zaspokojeniu miłości własnéj, ale dla średniowiecznych, feodalnych swych wyobrażeń, żadnego obrońcy nie zostawił.

— Członkowie rodziny Mastai, z któréj pochodzi teraźniejszy papież Pius IX, odznaczali się dotąd długowiecznością. Ojciec św. ma dwóch braci i siostrę, którzy po kilka lat są od niego starsi: hr. Gabrjel ma obecnie lat około 83, celuje giętkością umysłu i stałością charakteru; młodszy hr. Gaetano ma lat 78; siostra zaś hr. Izabella liczy obecnie 75 lat wieku. Ojciec Piusa IX hr. Hieronim umarł w wieku lat 84; matka Katarzyna żyła lat 82, a dziad jego świątobliwości Herkules doczekał zgrzybiałości i umarł w 96 roku życia.

WIADOMOŚCI BIEŻĄCE.

— Otrzymujemy jakkolwiek spóźnioną wiadomość o jeszcze jednéj klęsce spowodowanéj wiosennym wylewem. W skutek wezbrania Niemna i wpadającéj doń Mitawy i Imstery, dnia 20 przeszłego miesiąca całe niemal miasteczko Jurborg (w gubernji kowieńskiej) było zalane przez dwie doby. Niektóre domy zostały zupełnie zwalone, wielu mieszkańców straciło mienie. Straty w zbożu, towarach i sprzętach obliczają na 12,450 rub.

— Pani *Ingeborg Stark de Bronsard*, znana pjanistka, o któréj pięknéj i wzorowéj grze tyle czytaliśmy w pismach zagranicznych i Petersburgskich, w powrócie za granicę, w następną niedzielę przyjedzie do Wilna i da się słyszeć w koncercie.

KURSA GIEŁDOWE.

PETERSBURG, 23 kwietnia (5 maja).

Sześcioprocentowe rossyjskie srebrem . . . 1
,, 2-éj ,, ... 96%
,, 3-éj ,, ... 96 %
,, 4-éj ,, ... 96 %
,, 5-éj ,, ... 99 %
,, 6-éj ,, ... 108, 107 %.
Pięcioproc. bilety banku państwa — 95½ %.
Czteroprocentowe, 2-éj, 3-éj i 4-éj pożyczki . . 88%.
,, 5-éj poż. . . . . 87½ %.
Akcje głównego Tow. kolei żel. 113.
Obligacje 4½ proc. tegoż Towarz. 89 %.
Akcje ryzko-dynab. kolei żelaznéj 100 r.
Półimperjały 5 rub. 70 k.
Weksle (na 3 mies.): na Londyn ½ 35⅝ p.
— — na Amsterdam 171, 173 c.
— — na Hamburg 31½ 31 sz. b.
— — na Paryż 310½ 366 c.

WARSZAWA, 3 maja (21 kwietnia).

Listy zastawne oprócz kuponu 15 r. 4 k.
Obligi skarbowe, — — 90 — 67 —
Akcje drogi żel. warsz.-wiedeńskiéj 70 — 33 —
— — warsz.-bydgoskiéj 83 — 25 —
Weksle: na Berlin (2 mies.) za 100 tal. 102 r. 60 k.
— na Hamburg (2 mies.) za 300 m. 156 — ,, —
— na Paryż (2 mies.) za 300 fr. 82 — 50 —
— na Wiedeń (2 mies.) za 150 złr. 79 — 20 —
— na Londyn (3 mies.) za 1 fst. 6 — 21 —
— na Petersburg (1 m.) za 100 r. 100 — ,, —
— na Moskwę (1 m.) za 100 r. 99 — 57 —

RYGA, 23 kwietnia (3 maja).

Pięcioproc. 5-éj pożycz.. . . . . 96 %.
Pięcioproc. bilety banku państwa . . . . 96 %
Weksle: na Londyn. . . . . 35 p.
— na Amsterdam . . . . . 170½ c.
— na Hamburg. . . . . 31⅛ sz. b.
— na Paryż . . . . . 366 c.

ODESSA, 21 kwietnia (3 maja).

Weksle: na Londyn za 1 fs. . . . . 6 r. 83½ k.
— na Paryż za 1 r. . . . . 366½ c.
— na Marsylję za 1 r. . . . . 369¼ c.
— na Genuę za 1 r. . . . . 369 c.

BERLIN, 2 maja (20 kwietnia).

Rossyjskie 5-procentowe 5-éj poż. . . . 86¼ %.
— — 6-éj poż. . . . 96½ %.
Czteroproc. metall. bankowe bil. za 100 r. 97½ t.
Bilety kredytowe ross. za 90 rub. . . 87 tal.
Polskie obligacje skarbowe oprócz kup. . . 80½
— listy zastawne . . . . . 86¼.
— bilety bankowe. . . . . 87.

Złote czyste 458¾ talarów za funt 1.
Weksle: na Petersburg (3 mies.) za 100 rub. 96½ tal.
— na Warszawę (krótki term.). . . . 87 r.

HAMBURG, 5 maja (23 kwietnia).

Rossyjskie 5-proc. 5-éj pożyczki . . . . 81¾ %.
— — 6-éj pożyczki . . . . 93 %
Weksle na Petersburg (3 mies.) za 1 r. . . 97 t.
— na 1 m. kol. 425 ½ m. b.
Disconto 4 %.

AMSTERDAM, 5 maja (23 kwietnia).

Rossyjskie pięcioproc. 5-éj pożyczki. . . 83 ¼ %
— — 6-éj pożyczki. . . 91 ½ %.
Weksle na Petersburg (3 mies.) za 1 r. 167 c.

LONDYN, 5 maja (23 kwietnia).

3-procentowe ang. konsolidy. 93¾, 94, 93⅞
Rossyjskie 5-proc. 2-éj poż. . . . . 95½ %.
Srebro w sztabach. . . . . 5¼ sz.
Weksle na Petersburg (3 mies.). . . . 34½ p.

PARYŻ, 5 maja (23 kwietnia).

Renta 3-proc. . . . . 70 fr. 20 c., 70 fr.
Akcje kredytu ruchomego. . . . . 837 fr.
Akcje głównego Tow. kol. żel. w Rossji 421 fr.
Weksle na Petersburg za 1 r. . . . 360 c.
Disconto 2½ %

CENY TARGOWE W WILNIE.

od 23 do 26 kwietnia.

Żyta beczka 16 r., pszenicy beczka 24 r., jęczmienia beczka 12 rub., owsa beczka 7 rub. 50 kop., grochu beczka 16 rub., gryki beczka 10 rub., siana pud 04 kop., słomy pud 20 kop., kartofli beczka 7 rub. 50 kop., masła pud 12 rub.

TEATR. W niedzielę 29 kwietnia: Podróżomanja, Norma (wyjątek).

Oceniając rady i zaufanie tutejszych obywateli ziemskich, którzy jeszcze w roku zeszłym zgłaszać się do mnie raczyli, żądając odemnie urządzenia ich gospodarstw; pragnąc pracę swą o ile można dla ogółu poświęcać, urządziłem się obecnie tak, że wszelkim żądaniom Ziemian naszych, dotyczącym krajowego rolnictwa odpowiedzieć jestem w stanie a mianowicie: zająć się mogę urządzaniem gospodarstwa to jest opracowaniem planów gospodarczych, z miejscowością każdego majątku, gatunkiem gruntu i środkami rozporządzalnemi przez właściciela posiadanemi zgodnych.

Uformowaniem instrukcij przejścia do nowego przepisanego systematu, którego to przejścia w razie potrzeby będę mógł w chwili uskuteczniania posiewów i sam dopilnować.

Zaprowadzać ulepszenia łąk, stosownie do ich natury i położenia. Nareszcie w zakresie prac moich pomieszczam urządzenie gospodarstwa leśnego na odpowiednim systemacie opartego.

Wiosna i lato są to chwile najwłaściwsze do podobnego rodzaju pracy, bo tu gatunek gruntu siła jego odżywna, stan pognojów, najlepiéj się w wegetacji objawia, również gatunek łąk i pastwisk, co wszystko stanowi bardzo ważne dane, do utworzenia odpowiedniego planu gospodarczego.

Życzący raczą się zgłaszać osobiście lub listownie wprost pod moim adresem, w Wilnie, ulica Wileńska w gmachu Towarzystwa Dobroczynności.

T. SNARSKI.

Od 10 Maja b. r. rozpocznie się **w Instytucie sztucznych mineralnych wód** w ogrodzie Malinowskiego, na Pohulance w Wilnie, przedaż wód butelkami czyli też z kranów dla pijących na miejscu. Nie będziemy się rozwodzić o skuteczności takiego zakładu, dosyć przypomnieć, że tylke w źródeł wody naturalne mają właściwe swoje przymioty, a sprowadzone przestają być naturalnemi. Natura jest swobodna, ona nie cierpi niewolnictwa, nie daje się więc uwięzić w kamiennych blaczkach, nie daje się skrępować korkiem i drutem, ale chętnie pozwala siebie naśladować, w dziedzinie nieorganicznéj do któréj właśnie wody mineralne należą. Cena za wodę ciepłą 3 r. a za zimną 2 r. 40 kop. tygodniowie. Gatunek wody, którą kto pić życzy powinien być objawiany na 3 dni pierwiéj w Kantorze Instytutu w ogrodzie można żądane otrzymać bilety. O wszelkie wygody i uprzyjemnienie spacerów w ogrodzie i na krytéj galerij starano się ile na to możność dozwoliła. Polecamy więc ten nasz zakład opiece światłéj publiczności.

H. SZAPIR Aptekarz w Kownie i spółka. 1—285

LICYTACJA.

Pierwszych dni maja w gmachu Klubu szlacheckiego odbędzie się licytacja Obrazów olejnych pozostałych po ś. p. WINCENTYM DMOCHOWSKIM, jak jego pędzla, tak również i innych dawnych sławnych mistrzów. Nadto licytować się będą rozmaite sztychy w ramach i bez ram. Obejrzeć można codziennie w wyż pomienionym gmachu.

MIESZKANIE DO NAJĘCIA

na ulicy Wileńskiéj, na rogu przy remizie, naprzeciw domu p. Sniadeckiego, na piętrze, z meblami, stajnią i wozownią, za cenę umiarkowaną. 1—281

Od dnia 3 maja t. r. w Wilnie będą do przedania dwa KONIE wałachy gniade, rosłe karecianne, dwie KLACZE gniade też bardzo rosłe i OGIER wiszniowo gniady zupełnie pod wierzch wyjeżdżony, rassowy zdatny do stada. Wszystkie te konie są młode. Widzieć one można będzie od dnia wyżéj wskazanego przy ulicy Dominikańskiéj, obok Staréj Poczty, w domu pod N. 424. 2—251

ВИЛЕНСКІЙ ДНЕВНИКЪ.

Пріѣхавшіе въ Вильно, съ 23-го по 26-ое апрѣля.

Военный губернаторъ г. Ковно и ковенскій гражданскій губернаторъ, Свиты Е. И. В. контръ-адмиралъ Т. А. Кригеръ.

ГОСТИННИЦА НИШКОВСКИ. Пом. Коп. Балиньски.—Франц. Гэмбицки.—Конст. Швыковски.—Алек. Ванькович.—Французовичъ.—Графъ Луціанъ Морикони.—Люціанъ Длужневски.—Карлъ Янковски.—Г-жа Эмилія Муйшель.—Гродненскій вице-губернаторъ князь Оболенски.—Поруч. князь Трубецки.—Шт. кап. князь Долгоруки.—Надв. сов. Сухомлиновъ.—Инж. кап. Клачковски.—Губ. секр. Якубовичъ.—Купцы: Гиттерманъ.—Авербахъ.—Людв. Гейеръ.—Мануилъ Гиршъ.—Чин. жел. дор.: Энгельманъ.—Людв. Брюль.—Отст. полк. Кованскій.—Надв. сов. Гурьевичъ—Ласточкинъ.—Полк. Бо.—Гр. Ник. Тышкевичъ.—Полк. Делизгаузенъ.

Выѣхавшіе изъ Вильна, съ 23-го по 26-ое апрѣля.

Военный губернаторъ г. Ковно и ковенскій гражданскій губернаторъ Свиты Е. И. В. контръ-адмиралъ Т. А. Кригеръ.

Бакка.—Ятовтъ.—Энгельманъ.—Рущицъ.—Макаровъ.—Верещиньски.—Шервиньски.—Стацевичъ.—Графъ Ник. О'Рукъ.—Бениславски.—Клачковски.—Пом. М. Вейсенгофъ.—Полк. Сорокинъ.—Вилейскій исправ. Черегини.

DZIENNIK WILEŃSKI.

Przyjechali do Wilna od 23-go do 26-go kwietnia.

Wojenny gubernator m. Kowna i kowieński cywilny gubernator, z Orszaku J. C. M. kontr-admirał Krüger.

HOTEL NISZKOWSKI. Ob. Konst. Baliński.—Fran. Gelickl.—Konst. Szwykowski.—Alek. Wańkowicz.—Francuzowicz.—Lucjan hr. Morykoui.—Lucjan Dłużniewski.—Karol Jankowski.—Pani Emilja Mujschel.—Wice-gubernator grodzieński książę Oboleńskij.—Poruc.-książę Trubeckij.—Szt. kap. książę Dołhorukij.—Radca dworu Suchomłynow.—Kap. inż. Klaczkowski.—Sekr. gub. Jakubowicz.—Kupcy: Gutterman.—Averbach.—Ludwik Geyer.—Manuel Hirsch.—Urzęd. kol. żel. Engelman.—Ludwik Bruhl.—Dym. półk. Kowański.—Radca dw. Gurjewicz—Łastowski.—Półk. H. Bo.—Mikoł. hr. Tyszkiewicz. Półk. Delizhauzen.

Wyjechali z Wilna, od 23-go do 26-go kwietnia.

Wojenny gubernator m. Kowna i kowieński cywilny gubernator, z Orszaku J. C. M. kontr-admirał Krüger.

Bakka.—Jatoft.—Engelman.—Ruszczyc.—Makarow.—Wereszczyński.—Szerwiński.—Stecewicz.—Mik. hr. O'Rurk.—Benisławski.—Klaczkowski.—Ob. M. Wejsenhoff.—Półk. Sorokin.—Sprawnik Wilejski Czeregini.

Печатать позволяется. Вильно, 26 Апрѣля 1862 г. — Цензоръ статскій совѣтникъ и кавалеръ А. *Мухинъ.*

W drukarni A. H. Kirkora.

КАЗЕННЫЯ ОБЪЯВЛЕНІЯ.

Въ послѣднихъ числахъ августа мѣсяца 1861 года, сынъ помѣщицы Кобринскаго уѣзда, Адамъ Викентіевъ Радовицкій, принимавшій дѣятельное участіе въ противузаконныхъ демонстраціяхъ, бросилъ жену и дѣтей, тайно отлучился за границу; изъ полученнаго отъ него въ сентябрѣ мцѣ письмо изъ заграницы на имя матери его помѣщицы Радовицкой видно, что онъ находится въ Парижѣ. Въ слѣдствіе сего и согласно предложенію г-на начальника Гродненской губерніи, основанному на таковомъ же г. Виленскаго военнаго, Гродненскаго и Ковенскаго генералъ губернатора, а также на основаніи приложенія къ 1850 ст. X т. св. зак. граж. ч. 2-й изд. 1857 года, Гродненское губернское правленіе вызываетъ его Радовицкаго къ возврату въ отечество, въ опредѣленный симъ закономъ шести мѣсячный срокъ. Февраля 27 дня 1862 года.

Совѣтникъ *Мрайскій*. 1—192

Свенцянскій Городничій объявляетъ, что Свенцянская еврейка Фрума Гинзбергъ намѣрена отправиться за границу въ Пруссію и Австрію для излеченія болѣзни. 1—241

OGŁOSZENIA SKARBOWE.

W ostatnich dniach sierpnia 1861 roku, syn obywatela powiatu Kobryńskiego, Adam syn Wincentego Radowicki, przyjąwszy czynny udział w objawach przeciwnych prawu, opuścił żonę i dzieci i tajemnie wyniosł się za granicę. Z otrzymanego odeń we wrześniu listu z zagranicy do matki swojéj obywatelki Radowickiéj pisanego widać, że się znajduje w Paryżu. W skutek tego, i stosownie do zalecenia p. naczelnika gubernji Grodzieńskiéj, opartego na przedpisaniu p. Wileńskiego wojennego, Grodzieńskiego i Kowieńskiego jenerał-gubernatora, tudzież na zasadzie załączenia do 1850 art. X. T. Zb. Pr. cyw. cz. 2 wyd. 1857 r., Grodzieński rząd gubernjalny wzywa rzeczonego Radowickiego do powrotu do ojczyzny, w ciągu zakreślonego tym prawem terminu sześciomiesięcznego. Dnia 27 lutego 1862 roku.

Radca *Mrajski*. 1—192

Horodniczy Święciański ogłasza, iż żydówka święciańska Fruma Ginzberg, ma zamiar wyjechać za granicę do Pruss i Austrji dla poratowania zdrowia. 1—241

OGŁOSZENIA PRYWATNE.

Cieniom
Adama Mickiewicza.

Koncert nad koncertami
JANKIELA
Polonez z poematu
PAN TADEUSZ
na Fortepian, przez
LUDWIKA NOWICKIEGO.

Cena 60 kop., z przesyłką pocztą 90 kop.

POLONEZY tegoż kompozytora **JAN ZAMOJSKI** i **KASPER KARLINSKI**, każdy po 45 kop., z przesyłką pocztą po 75 kop. Sprowadzający pocztę wszystkie 3 Polonezy, płacą tylko rsr. 2. Powyższe kompozycje wyszły nakładem **MAURYCEGO ORGELBRANDA** w Wilnie. 1—278

W księgarni M. ORGELBRANDA są do nabycia: książki do nabożeństwa na m. Maj *Feliński Ks. S.*, Majowa nowenna czyli 9-cio dniowe nabożeństwo do Najświętszéj Panny Maryi, 50 k. Gwiazdka dzieciom Maryi na m. Maj, 12½ k. *Hołowiński*, m. Maj poświęcony Najśw. Maryi Panie 25 k. *Kłoczkowski*, Ks., Nowy M. Maryi, 45 k. *Miesiąc Maryi* poprzedzony modlitwami porannemi i wieczornemi, 60 k. M. Maryi, Rozmyślania na każdy dzień Maja, 35 k. M. Maryi, czyli rozmyślania na każdy dzień miesiąca o Jéj życiu, chwale i opiece, rsr. 1 k. 20. *Prokop*, Ks., M. Maryi czyli m. Maj, 25. *Przykłady* na każdy dzień micsięca Maja czyli łaski odebrane od Przenajświęszéj Dziewicy Maryi w różnych miejscach i czasach, 20 k. 1—276

HENRYK OCZAPOWSKI
FABRYKANT POWOZÓW Z WARSZAWY

ma zaszczyt donieść szanownéj publiczności, że przybył na Jarmark tutejszy z pojazdami, z kompletnemi do nich potrzebnemi przyborami. O wykończeniu i o fassonach raczy szanowna publiczność sama się przekonać.

Skład w Hotelu Michela.

Niemniéj przyjmuje wszelkie obstalunki. 1—282

WARSZAWSKI MAGAZYN
Mòd,

(dotychczas w domu Lejboszczyca przy ulicy Niemieckiéj na 3-ciem piętrze exystujący).

Obecnie na większą rozwinięty skalę, przeniesiony został do domu Wróblewskiego przy ulicy ś-to Jańskiéj, jak szyld wskazuje.

Dostać w nim można: Kapeluszy, Kapturów, Girland ślubnych, Stroików, Czepków, Siatek damskich i t. d. w najświeższych fasonach za umiarkowane ceny.—Niemniéj przyjmują się tam wszelkie stroje do odświeżania i przerabiania, oraz piorą się, farbują i fasonują kapelusze słomkowe. 1—275

Na Zarzeczu w domu proff. Zdanowicza, sprzedaje się KOCZ Warszawski nowy, na stojących ressorach, z waszą i 4 paczkami za 300 rsr. i stary FORTEPIAN za 50 rsr. Pytać się u stróża. 1—274

Na Pohulance w domach RENIERA niedaleko Zakładu wód mineralnych wyporządzono kilka lokalów na cenę od 30 do 140 rub. sr. do najęcia na letnie mieszkanie. 2—258

W składzie Maszyn i narzędzi Rolniczych F. K. Helbinga

są do nabycia **Młocarnie** przenośne, większe i mniejsze, **Grabie** konne i ręczne Howarda, **Sieczkarnie** rozmaitéj konstrukcji i t. p. również rozmaitego rodzaju **Ekwipaże** zagraniczne i Warszawskie po cenach nader umiarkowanych. 1—277

ZNAJDUJĄCY SIĘ PRZY KSIĘGARNI p. f.:
JÓZEFA ZAWADZKIEGO
W WILNIE.
SKŁAD FORTEPJANÓW ZAGRANICZNYCH

zaopatrzony został obecnie w znaczny wybór doskonałych Fórtepianów wielkich koncertowych, oraz mniejszych salonowych z mechaniką Angielską jako też i Angielsko-Niemiecką (Repetitions-Mechanik). Palisandrowych lub też z orzecha Hiszpańskiego, bardzo wykwintnego i sumiennego wykończenia a pochodzących z najlepszych fabryk Niemieckich jako: ROSENKRANZA w Dreźnie (którego wyborne instrumenta od lat kilku są tu już znane). I. G. IRMLERA w Lipsku (najdawniejszéj i najsłynniejszéj tego nazwiska w Niemczech) a wreszcie Jul. BLUTHNERA w Lipsku, którego wyroby patentowane ogromną wziętość w ostatnich czasach za granicą zyskały. Ceny od rsr. 420—600.

Tamże znajdują się Pianina Palisandrowe z mechaniką Angielską na ceny rsr. 300—350, oraz Fortepiany Wiedeńskie Orzechowe, lub Palisandrowe z plattą żelazną i bez, na ceny rsr. 325—365.

Fabryki wyżéj pomienione tak powszechną sławę za granicą posiadają, że wyroby ich we wszystkich znaczniejszych składach fortepianowych po miastach stołecznych znaleźć można. Firma też nasza oddawna z fachem muzycznym blizko oznajomiona, tylko takie instrumenta wypisuje, które wszelką rękojmię trwałości i dobroci mają. Zresztą publiczność muzykalna, mając każdego czasu kilkanaście fortepianów z rozmaitych fabryk do wyboru, sama zapewne najlepiéj przez porównanie wartość ich ocenić potrafi.

Prócz fortepianów w powyższym składzie znajdują się:

1) ORGMELDIONY Paryzkie z fabryki Aleksandra et Fils, dębowe o 4-ch oktawach na rs. 70 i mahoniowe o 5-ciu oktawach na rsr. 125.
2) SKRZYPCE i ALTÓWKI z fabryki Vuillaume w Paryżu od rsr. 8—22.
3) WIOLONCZELLE z tejże fabryki ze smyczkiem i futerałem na rs. 90.
4) SMYCZKI do Wiolonczelli, skrzypiec od 1 r. 25 k. do 8 rs. 1—237

RZĄDCA Dóbr ukwalifikowany zarządzający znacznemi gospodarstwami w Królestwie Polskiem. Posiadający chlubne na to świadectwa, życzyłby sobie podobnego obowiązku w gubernji Wileńskiéj lub dalszych. Wiadomość w Hotelu Hana przy ulicy Wielkiéj przeciw Remizy N. 9. 1—279

F. TOŁOCZKO
Nauczyciel

tańców mieszka w Wace skarbowéj. Wiadomości o nim udzieli p. Zeligier właściciel domu N. 720 ulica Wileńska. 1—283

OGŁOSZENIE.

Mam honor zawiadomić szanowną publiczność, iż w m. Wilnie przy wielkiéj Remizie dnia 23-go kwietnia otwieram HOTEL HANA i Restauracją, gdzie będą numera ze wszelkiemi wygodami i usługą na rozmaite ceny od rsr. 3 do kop. 40, w wymienionym zakładzie wszelką akuratnością będę starał się zasłużyć na uwagę łaskawéj publiczności. E. SŁAWICKI. 1—232

U Antonowiczów osóbny Domek do najęcia ze wszelkiemi wygodami, idąc na cmentarz Bernardyński wraz za rogatką przy samym gościńcu Połockim w lewo na wzgórku. 1—230

PERSKIE JEDWABNE WYROBY,

w budzie pod

№ 5.

W linji galanteryjnéj idąc od ulicy Zamkowéj.

Po dwuletniéj niebytności mojéj na Wileńskim jarmarku, obecnie przybyłem ze znacznym zapasem najświeższych wzorów w rozmaitych a wyłącznie ciemnych, czarnych i popielatych kolorach *Kanausów*, *Kuliszmama*, *Sułtan-chara*, *Czerkaskich-Pudesoa*, *Rypsów*, *Tirmałama* na szlafroki i kapotki, takoż znajdują się gotowe jedwabne męzkie szlafroki, rozmaite Perskie dziecinne koszulki, baszłyki uniformowe dla wojskowych i wiele innych wyrobów. Przytem znajduje się znaczny zapas rozmaitych gatunków HERBATY wprost otrzymanéj z Niżegrodzkiego jarmarku, odznaczającéj przyjemnym aromatem i dobrocią.

Mam pełną nadzieję, że prześwietna publiczność i dziś mnie raczy udarować temiż względami jakich doznawałem podczas wieloletniéj bytności na tutejszym jarmarku.

JAN SUSANOW. 1—261

K. KULIKOWSKIEGO

buda na jarmarku pod

№ 6.

w linji galanteryjnéj od strony ulicy Zamkowéj.

Obwieszczczam Prześwietnéj Publiczności i osobom stale kupującym u mnie, że zaopatrzyłem się na jarmark Wileński w znaczny zapas HERBATY rozmaitych gatunków i cen, w CUKIER fabryki Warszawskiej i innych w suche prawdziwe *Kijowskie konfekta*, *konfitury*, *pierniki*, *rozmaite bakalje*, *czekoladę*, *kawę* i inne w tém rodzaju towary. Takoż otrzymać można gatunkową *Oliwę*, rozmaitych krajowych i zagranicznych fabryk *Sery*, *kléj rybi*, *groszek zielony*, *makaron*, rozmaitych fabryk *stearynowe*, *palmowe świece* i *mydło do bielizny i twarzy*, słowem wszystkie kuchenne towary i rozmaite leguminy, rozmaite *Dziecinne zabawki* i MUSCABAT biały (Mąka cukrowa z Hamburga, przewyższający słodyczą każdy cukier rafinat krajowéj fabryki, służy do smażenia konfitur, soków i do kuchennego użycia.

Niniejszem obwieszczeniem nie zalecam mych towarów w dobranych słowach, bo byłoby to, stosować się do znanego przysłowia, że kupiec swój towar chwali, lecz przypominam się pamięci osób tych, które mnie swemi względami zaszczyciły jak również i prześwietnéj publiczności, która spodziewam się że żądane towary otrzyma świeże i dobre po przystępnéj cenie. Magazyn stały w m. Wilnie znajduje się w domu Koziełły naprzeciw Ratuszowego placu.

Kupiec Wileński KAZIMIERZ KULIKOWSKI. 1—262

WODY MINERALNE PRAWDZIWE tegorocznego ze źródeł czerpania jako to: Oberzalcbrun, Emskie, Kissingen, Rakoczy, Pyrmonckie, Karlsbadzkie, Selcerskie i gorzka (Bitter-Wasser) nadeszły do handlu HENRYKA WENKA, inne zaś wkrótce nadejdą a takoż otrzymano świece nowo patentowane parafinowe przezroczyste. 1—255

Niżéj podpisany mam honor zawiadomić łaskawych moich Panów, że mam różnego gatunku posadzki do sprzedania po cenie umiarkowanéj. Mieszkam przy ulicy Trockiéj w domie księży Franciszkanów.

LEOPOLD KORKUĆ. 2—250

OBWIESZCZENIE.

Mam honor uwiadomić Szanowną Publiczność Wileńską, iż zamierzam powtórnie przybyć na tegoroczny Jarmark odbyć się mający w miesiącu kwietniu z wielkiemi zapasami instrumentów OPTYCZNYCH, FIZYCZNYCH i MATEMATYCZNYCH. Dziękując za okazane mi zaufanie w roku zeszłym, mam nadzieję, iż i tegoż roku szanowna publiczność Wileńska mnie swemi względami obdarzyć raczy.

KONSTANTYN SALZFISCH.

Zajmie swe stanowisko na placu jarmarcznym. 2—235

Posiadający Rossyjski, Polski i Niemiecki języki życzy sobie zająć miejsce zarzadzającego i mechanika Browaru, wiadomość o tém można powziąć na Strumiłowskim Zaułku w domie Zarnowskich.

Mieszkaniec z gubernij Kurlandzkiéj.

ERNEST FREYBERG. 2—259

ОТЪ КОНТОРЫ
МОСКОВСКИХЪ ЧАЙНЫХЪ МАГАЗИНОВЪ
КУПЦА МИХАЙЛА ГАВРИЛОВА
КЛИМУШИНА
БЪ МОСКВѢ,
УВѢДОМЛЕНІЕ.

Большое полученіе изъ Кяхты чаевъ въ половинѣ Февраля въ Москвѣ съ пониженною пошлиною отъ Правительства, даетъ возможность конторѣ предложить потребителямъ эти выгоды въ видѣ СБАВКИ 20 коп. съ фунта съ каждаго сорта чая. На этомъ основаніи, всѣ требованія, полученныя въ конторѣ съ 15-го Февраля по 15-е мая, будутъ выполняться по прейсъ-куранту, извѣстному гг. потребителямъ чая нашей фирмы съ декабря мѣсяца прошлаго года съ вышеозначенною сбавкою.

Большая дешевизна чая не даетъ еще особенной гарантіи въ томъ, что потребитель дѣйствительно можетъ выгадать.

Напротивъ, безъ фактическаго доказательства коммерческой добросовѣстности, она можетъ вовлечь въ заблужденіе незнакомыхъ съ дѣломъ и потребитель можетъ разочароваться въ тѣхъ обѣщаніяхъ выгодъ, которыми такъ богато наше время.

УСЛОВІЯ ПЕРЕСЫЛКИ ЧАЕВЪ ЧРЕЗЪ ПОЧТУ ВО ВСѢ ГОРОДА.

1. Контора пересылаетъ ЧАИ въ особенно прочной укупоркѣ и всегда съ первою отходящею почтою.

2. Укупорку и пересылку ЧАЕВЪ чрезъ почту контора принимаетъ на свой счетъ.

3. Развѣску ЧАЕВЪ контора назначаетъ согласно требованію въ фунты, полуфунты и четверти, обвертываемые свинцомъ и пломбируемые штемпелемъ.

4. Требованія должны быть не менѣе какъ на 15 р., адресъ долженъ быть четко написанъ.

5. Гг. выписывающіе не менѣе какъ на 25 р. въ одинъ ящикъ, пользуются скидкою 5 процентовъ.

6. Гг. выписывающіе на 100 р. въ одинъ разъ, пользуются скидкою 10 процентовъ.

7. Корреспонденція можетъ быть, кромѣ русскаго, и на всѣхъ иностранныхъ языкахъ.

Адресъ: въ Москву, въ Главную Контору Московскихъ чайныхъ магазиновъ.

Купцу Михаилу Гаврилову
КЛИМУШИНУ.

Жители города Минска и его окрестностей могутъ получать чаи моей фирмы У. Л. В. *Дельпаце, въ Минскѣ.* М. КЛИМУШИНЪ.

KANTORU
MOSKIEWSKICH MAGAZYNOW HERBATNICH
KUPCA MICHAŁA GABRYLOWICZA
KLIMUSZYNA
W MOSKWIE,
OBWIESZCZENIE.

Znaczne otrzymanie z Kiachty herbaty w połowie lutego w Moskwie za zniżone cło od rządu, podaje Kantorowi możność ofiarowania kupującym tych korzyści w kształcie USTĘSTWA 20 kop. od funta każdego gatunku herbaty. Na téj zasadzie, wszystkie żądania otrzymane w Kantorze od 15 lutego do 15 maja, będą się uskuteczniały według cennika, znanego kupującym herbatę naszéj firmy, w grudniu zeszłego roku ogłoszonego, z wymienioném wyżéj ustępstwem.

Wielka taniość herbaty bynajmniéj nie jest jeszcze pewną rękojmią, że kupujący zadowolonym będzie.

Przeciwnie, bez faktycznego dowodu sumienności kommercyjnéj, taniość ta może wprowadzić w błąd nieświadomego rzeczy, i konsument może zostać odczarowanym co do obiecanek korzyści, w które nasze czasy tak obfitują.

WARUNKI WYSYŁANIA HERBATY PRZEZ POCZTĘ DO WSZYSTKICH MIAST.

1. Kantor przesyła HERBATĘ w osóbném upakowaniu i zawsze przez najpierwszą pocztę.

2. Upakowanie i przesłanie HERBATY przez pocztę, kantor uskutecznia własnym kosztem.

3. Kantor rozważa HERBATĘ stosownie do życzenia wypisującego, na funty, pół funty, i ćwierć funty, obwijane w papier ołowiany i plombowane stemplem.

4. Żądać należy niemniéj jak na 15 r., i adres trzeba pisać wyraźnie.

5. Wypisującym nie mniéj jak na 25 r. w jednym pudełku, ustępuje się 5 procentów.

6. Wypisującym na 100 rubli jednocześnie, ustępuje się 10 procentów.

7. Korrespondować można w języku tak rossyjskim, jako i w każdym cudzoziemskim.

Adres do Moskwy, do Głównego Kantoru Moskiewskich Magazynów Herbatnich.

Kupcowi Michałou i Gabryelowiczowi
KLIMUSZYNOWI.

Mieszkańcy miasta Mińska i jego okolic mogą otrzymać herbatę mojéj firmy u L. W. *Delpaca w Mińsku.* M. KLIMUSZYN.

ПРЕЙСЪ-КУРАНТЪ

ВНОВЬ ПОЛУЧЕННЫМЪ ЧАЯМЪ ИЗЪ КЯХТЫ

ВЪ МАГАЗИНАХЪ

ВЪ МОСКВѢ.

CENNIK

nowo-otrzymanéj herbaty z Kiachty

W MAGAZYNACH

W MOSKWIE.

Адресъ магаз. { *1-й, на Мясницкой улицѣ, въ домѣ Черткова.* / *2-й, близь Опекунскаго Совѣта, въ домѣ Волкова.*

Adres magazynów { *1-y na ulicy Miasnickiéj, w domu Czertkowa.* / *2-gi blizko Rady Opiekuńczéj w domu Wołkowa.*

	Цѣна за ф. Серебр. Р.	Коп.	Со сбавкою 20 к. Руб.	Коп.
ЧЕРНЫЕ ЧАИ.				
1. Терпкій	1	60	1	40
2. Букетно-терпкій	1	80	1	60
3. Букетно-терпкій первый сортъ	2	—	1	80
4. БУКЕТНЫЙ	2	20	2	—
5. Тоже съ цвѣткомъ	2	30	2	10
ЦВѢТОЧНЫЕ ЧАИ.				
6. Терпко-букетно-колоритный	2	50	2	30
7. Мягкій терпко-букетный.	2	80	2	60
8. Тоже первый сортъ	3	—	2	80
9. Мягко-терпко - букетно-розанистый	3	25	3	5
10. Тоже первый сортъ	3	50	3	30
ЛЯНСИНЫ.				
11. Остро-букетно - розанистый	4	—	3	80
12. Тоже первый сортъ	5	—	4	80
13. Остро-букетно-затхлый	6	—	5	80
14. Остро-букетно медвяный	7	—	6	80
ЖЕЛТЫЕ ЧАИ.				
15. Желтый средній	4	—	3	80
16. Пхянь	6	—	5	80
17. Высокій сортъ	8	—	7	80
18. Тожъ съ цвѣтами	10	—	9	80
19. Въ плетюшкѣ вѣс. 1½ ф.	12	—	11	80
ЗЕЛЕНЫЕ ЧАИ.				
20. Средній	4	—	3	80
21. Жемчужный	6	—	5	80
22. Самый высокій	10	—	9	80
ЧАИ въ цибикахъ по 10 фун. съ лянсин. верх. (Съ этихъ цибиковъ уступки не дѣлается).				
23. Букетно-терпкій превый сортъ	20	—	18	—
24. Букетный	22	—	20	—
25. Терпко-букетно-колоритный	25	—	23	—
26. М.-терпко-букетный первый сортъ	30	—	28	—
27. М. терпко-букетно-розанистый	35	—	33	—
28. Остро - букетно розанистый	40	—	38	—

Примѣчаніе. Для избѣжанія какихъ либо недоразумѣній въ моихъ отношеніяхъ съ гг. покупателями, я считаю нужнымъ прибавить нѣкоторыя объясненія терминовъ, употребленныхъ мною въ прейсъ курантѣ: ТЕРПКІЙ чай отзывается нѣкоторою горьковатостію и вмѣстѣ вяжучестію: БУКЕТНЫЙ чай имѣетъ въ себѣ всѣ свойства хорошаго чая: и горьковатость и вяжучесть и ароматъ, но такъ что всѣ эти качества находятся въ чаю въ совершенной пропорціи: ТЕРПКО-БУКЕТНЫЙ чай, въ которомъ при букетности есть незначительная горьковатость; КОЛОРИТНЫЙ, который при употребленіи имѣетъ въ себѣ свойство долѣе другихъ удерживать настой или цвѣтъ чая: РОЗАНИСТЫЙ, отличается особеннымъ ароматомъ, свойственнымъ только высокимъ сортамъ чая; ЗАТХЛИСТЫЙ, намекающій какъ бы на гнилость, но только ароматную; МЕДВЯНЫЙ, который при другихъ качествахъ имѣетъ сходство съ запахомъ липоваго меда.

ОТЪ М. КЛИМУШИНА.

Имѣя торговыя сношенія со всѣми лучшими городами Россіи, Царства Польскаго, Финляндіи и Кавказа, въ продолженіе нѣсколькихъ лѣтъ, моя контора нерѣдко исполняла самыя разнообразныя требованія гг. иногородныхъ, которые вовсе не имѣли никакого отношенія къ ея спеціальному занятію (чайной торговлѣ). Контора и въ этихъ случаяхъ была столькоже счастлива, сколько и въ главной ея дѣятельности. Она имѣетъ въ настоящее время значительное число письменныхъ благодарностей отъ гг. повѣрителей за самое точное и всегда удачное исполненіе требованій. На основаніи этого, лестнаго для меня, расположенія публики къ моей фирмѣ, я съ сего декабря мѣсяца открываю особое отдѣленіе при моей конторѣ, для выполненія требованій гг. иногородныхъ, по всѣмъ отдѣламъ промышленности, какъ предметовъ необходимости и пользы, такъ равно и роскоши. Требованія могутъ быть адресованы въ Москву, въ контору *Михайла Климушина.*

УСЛОВІЯ:

1. Исполненіе всегда съ первою отходящею почтою, или транспортомъ.

2. Требованія должны быть всегда съ приложеніемъ денегъ, не менѣе 5 руб. сер. и болѣе.

3. Контора удерживаетъ за коммисію слѣдующіе проценты отъ 5 р. до 15 — 5% съ рубля.
„ 15 — 50 — 3% —
„ 50 — 500 — 2% —
„ 500 — 5,000 — 1% —

4. Отвѣты на вопросъ контора обязана сообщать только тогда, когда будетъ выслана почтовая марка.

5. Справка о какомъ либо предметѣ, требующемъ расходъ отъ конторы, можетъ быть сообщена только тогда, когда будетъ высланъ 1 руб. серебромъ.

6. Самый предметъ требованія, къ какому бы роду промышленности и торговли оный не принадлежалъ будетъ высланъ немедленно только тогда, когда будутъ высланы нужные для покупки онаго деньги.

7. По покупкѣ каждаго предмета, контора препровождаетъ вмѣстѣ съ тѣмъ и счета, какъ той фирмы, гдѣ предметы куплены, такъ и общій отъ себя.

8. При покупкѣ контора строго наблюдаетъ выгоды и желанія гг. требователей. На этомъ будетъ основана ея прочная будущность.

9. Въ укупоркѣ и способѣ отправленія соблюдаются выгоды гг. требователей, смотря по желанію или чрезъ почту, или чрезъ транспортныя конторы.

10. Контора принимаетъ на себя продажу высланныхъ ей предметовъ по всѣмъ отдѣламъ промышленности и торговли.

Условія могутъ быть предварительно сообщены, какъ это сказано въ 4 и 5 пунктахъ. Какъ ни трудны подобныя обязанности, принимаемыя мною на себя, но, надѣясь на доброе расположеніе къ себѣ моихъ довѣрителей-корреспондентовъ и сознавая себя въ возможности вести это дѣло путемъ правильной коммерческой торговли, я твердо убѣжденъ въ успѣхѣ начатаго дѣла, которое можетъ быть очень выгодно для каждаго въ особенности и только въ общей массѣ для меня отдѣльно.

Контора, соединивъ у себя всевозможныя требованія разнообразныхъ предметовъ тѣмъ самымъ предоставляетъ требователямъ значительныя выгоды и удобства, какъ въ сокращеніи переписки, такъ равно и въ укупоркѣ.

Сверхъ того Москва представляетъ свои мѣстныя и особенно-случайныя выгоды въ покупкѣ нѣкоторыхъ вещей, которыми контора предполагаетъ воспользоваться при первомъ удобномъ случаѣ. Здѣсь ежедневно бываютъ аукціоны и продажа вещей заложенныхъ и просроченныхъ, а покупка такимъ путемъ доставитъ неизчислимыя выгоды, которыя будутъ представлены всѣмъ, желающимъ воспользоваться ими чрезъ мою контору.

СПИСОКЪ ПРЕДМЕТОВЪ.

ДРАГОЦѢННЫЕ КАМНИ отъ извѣстныхъ домовъ *Фульда, Швана, Махалова* и мног. друг. ЗОЛОТЫЯ ВЕЩИ, ЧАСЫ, брошки кольца, цѣпочки, браслеты, пуговицы отъ *Юнкера Дарзанса, Мозера* и мног. друг.

СЕРЕБРО столовое, чайные сервизы и разная посуда и сувениры отъ *Суликова, Губкина* и мног. друг.

СЕРЕБРО новое польское и накладное отъ *Фраже, Геннингера* и другихъ.

БРОНЗА и другіе галантерейные товары отъ *Торбека* и *Розенштрауха* и друг. Стальныя и мѣдныя издѣлія англійскисъ фабрикъ и тульскихъ.

ХРУСТАЛЬ и ФАРФОРЪ отъ *Мальцова* и другихъ. МАНУФАКТУРНЫЕ ТОВАРЫ шелковые, шерстяные и бумажные отъ *Ліона, Ревеля,* Московскаго магазина и отъ магазина Русскихъ издѣлій.

МОДЫ МУЖСКІЯ и ДАМСКІЯ ОТЪ ИЗВ. ДОМОВЪ.

ШЛЯПЫ, УБОРЫ и ЦВѢТЫ, ОБУВЬ, трости, зонты, перчатки отъ *Дюлу, Вандрага, Марадана, Огюстъ, Шумахера, Королева* и другихъ.

ВИНА отъ *Депре, Леве, Вильборна, Бауера, Клуге, Денкера* и другихъ.

СИГАРЫ, ТАБАКЪ и ПАПИРОСЫ *Мальмберга, Лаферма, Геллера, Буцке, Вульфа* и другихъ.

КОСМЕТИКИ И ПАРФЮМЕРНЫЕ ТОВАРЫ заграничные и отъ Ралле, Мусатова и др.

БАКАЛЕЙНЫЕ ТОВАРЫ изъ оптовыхъ складовъ всегда свѣжаго качества съ ручательствомъ.

ОВОЩНЫЕ ТОВАРЫ по реестрамъ отъ извѣстныхъ въ Москвѣ фирмъ.

АПТЕКАРСКІЕ ТОВАРЫ отъ *Борхардта, Брюшкова, Пеца* и *Терне.*

ОСОБЕННОЕ ВНИМАНІЕ

контора обратитъ на высылку книгъ, какъ бы оныя публикованы ни были; картинъ, гравюръ, красокъ, бумаги.

МЕБЕЛИ разныхъ деревъ изъ извѣстныхъ мастерскихъ по рисункамъ.

ЭКИПАЖИ по рисункамъ отъ *Ильина, Маркова, Мякишева* и другихъ, готовыя и по заказу.

СУКНА русскія, польскія и заграничныхъ фабр. МѢХА отъ *Сорокоумовскаго, Эгерса* и другихъ. ОБОИ отъ *Дабо, Фишера, Шефера* и другихъ.

Многіе другіе предметы, которые не вошли въ этотъ списокъ, могутъ также быть высылаемы: а также образцы и рисунки различныхъ предметовъ.

Деньги, оставшіяся отъ покупки предмета, будутъ впредь до распоряженія, или употреблены на покупку вновь истребованныхъ вещей, или—отсылаться обратно. 1—196

	Cena za f. Srebrem Rub.	K.	Z ustęp. st. 20 k. na f. Rub.	K.
HERBATA CZARNA				
1. Pieprzkowata	1	60	1	40
2. Bukieto-pieprzkowata	1	80	1	60
3. Bukieto - pieprzkowata 1-go gatunku	2	—	1	80
4. BUKIECISTA	2	20	2	—
5. Także z kwiatem	2	30	2	10
HERBATA KWIECISTA.				
6. Cierpko-bukiecisto - kolorowa	2	50	2	30
7. Miękko-cierpko-bukiecista	2	80	2	60
8. Także pierwszego gatunku	3	—	2	80
9. Miękko-cierpko-bukiecisto-różowata	3	25	3	5
10. Także pierwszego gatunku	3	50	3	30
LANSINY.				
11. Ostro-bukieto-różowata	4	—	3	80
12. Także pierwszego gatun.	5	—	4	80
13. Ostro-bukieto-zatchlista	6	—	5	80
14. Ostro-bukieto-miodowa	7	—	6	80
HERBATA ŻÓŁTA.				
15. Żółta średnia	4	—	3	80
16. Pchiań	6	—	5	80
17. Przedni gatunek	8	—	7	80
18. Także z kwiatem	10	—	9	80
19. W pudełku na wagę 1½ f.	12	—	11	80
HERBATA ZIELONA.				
20. Średniego gatunku	4	—	3	80
21. Perłowa	6	—	5	80
22. Najprzedniejsza	10	—	9	80
HERBATA w cybik. po 10 f. lans. wierzch. (Od tych cybików rabatu nie ma.				
23. Bukieto - pieprzkowata 1-go gatunku	20	—	18	—
24. Bukietowa	22	—	20	—
25. Cierpko - bukieto - kolorowata	25	—	23	—
26. M.-cierpko-bukiecista 1-go gatunku	30	—	28	—
27. M.-cierpko-bukieto-różowata	35	—	33	—
28. Ostro-bukieto-różowata	40	—	38	—

Uwaga. Dla uniknienia jakichkolwiek nieporozumień w stosunkach z wypisującemi odemnie herbatę, winieniem nadmienić kilka słów co do nazw w cenniku moim użytych: w herbacie PIEPRZKOWATÉJ (CIERPKIEJ) daje się czuć niejaka gorzkowatość i zarazem smak ściągający. Herbata BUKIECISTA posiada wszystkie przymioty dobréj herbaty, to jest, pieprzkowatość, smak ściągający i aromat, lecz tak, iż wszystkie te przymioty znajdują się w herbacie w zupełnéj proporcji. PIEPRZKOWATO-BUKIECISTĄ herbatą jest ta, w któréj obok bukiecistości czuje się niejaka goryczka. KOLOROWĄ jest ta, która w użyciu ma własność najdłuższego zatrzymywania naciągu czyli koloru herbaty. RÓŻOWATA odznacza się szczególniejszym aromatem, właściwym jedynie wysokim gatunkom herbaty. ZATCHLISTA, przypomina nieco tchliznę, ale jedynie aromatyczną. MIODOWA obok innych przymiotów ma podobieństwo do zapachu najwyborniejszego miodu lipcowego.

Odezwa Klimuszyna.

Mając handlowe stosunki ze wszystkiemi znaczniejszemi miastami Rossji, Polski, Finlandji i Kaukazu, w ciągu kilku lat, kantor mój często uskuteczniał najróżnorodniejsze polecenia, całkiem odrębne od specjalnego swego zajęcia się (handlem herbatnim). Kantor i w tych zdarzeniach był również szczęśliwym, jak w głównym swoim zawodzie, tak iż obecnie posiada znaczną lizbę podziękowań na piśmie za ściśle i zawsze trafne wypełnienie poruczonych sobie sprawunków. Licząc na tak chlubne zaufanie szanownéj publiczności ku firmie mojéj, otworzyłem od grudnia przy moim kantorze osóbny wydział do wykonywania dawanych sobie poruczeń co do sprawunków, w dziedzinie najrozleglejszéj przemysłowości, tak przedmiotów pierwszych potrzeb i pożyteczności, jak również zbytku. Żądania mogą być adresowane do Moskwy, do kantoru *Michała Klimuszyna.*

WARUNKI:

1. Spełnienie zawsze przez najbliższą odchodzącą pocztę, lub transport.

2. Żądania mają być zawsze przesyłane z załączonemi pieniędzmi, najmniéj w ilości 5 i więcéj rub. sr.

3. Kantor zatrzymuje następujące kommisowe procenta od 5 r. do 15 — 5% od rubla.
„ 15 — 50 — 3% „
„ 50 — 500 — 2% „
„ 500 — 5,000 — 1% „

4. Odpowiadać na zapytanie kantor obowiązany jest wtedy tylko, kiedy marka pocztowa będzie załączona.

5. Sprawka w jakimkolwiek przedmiocie, wymagającym wydatku ze strony kantoru, może być zakomunikowania wtedy tylko, kiedy 1 rubel sr. będzie przysłany.

6. Sam przedmiot żądany, do jakiegokolwiek bądź rodzaju przemysłu i handlu należący, wysłany będzie niezwłocznie wtedy tylko, kiedy dla kupienia go potrzebne pieniądze przysłane będą.

7. W przedmiocie każdego kupna, kantor przesyła zarazem i rachunek, tak firmy gdzie przedmioty zostały kupione, jako i ogólny od siebie.

8. Przy kupnie kantor ściśle przestrzega interesu i życzenia kupujących. To będzie zawsze główną jego zasadą w przyszłości.

9. Upakowanie i sposób wysłania wybiera się jak najdogodniejszy dla wypisujących, stosownie do ich życzeń, przez pocztę, lub za pośrednictwem kantorów transportowych.

10. Kantor podejmuje się przedaży wysłanych do siebie przedmiotów, do wszystkich gałęzi przemysłu i handlu należących.

Warunki mogą być najprzód zakomunikowane, jak to jest powiedziano w punkcie 4 i 5. Jakkolwiek podobne zobowiązania są trudne, liczę wszakże na dobre usposobienie ku mnie łaskawych moich korespondentów, i czując się w możności prowadzenia tego przedsięwzięcia drogą uczciwego handlu kommercyjnego, mam mocne zaufanie w powodzenie tego przedsięwzięcia, które może być bardzo dogodne dla każdego w szczególności i tylko w massie ogólnéj dla mnie osóbno.

Kantor, połączywszy u siebie najrozmaitsze żądania przedmiotów najróżnorodniejszych, przez to samo nastręcza potrzebującym znaczne korzyści i dogodności, tak w ułatwieniu korespondencji jako też w upakowaniu.

Nadto, Moskwa nastręcza swe miejscowe i szczególniéj przypadkowe dogodności w nabywaniu niektórych rzeczy, z których kantor zamierza przy najpierwszéj zręczności skorzystać. Tu codziennie odbywają się licytacje publiczne i przedaż rzeczy zastawionych i niewykupionych w terminie, a nabycie tą drogą przedstawia niezliczone korzyści, których uczęstnikami mogą być wszyscy za pośrednictwem mojego kantoru.

WYMIENIENIE PRZEDMIOTÓW.

BRYLANTY znanych domów, *Fulda, Szwana, Machałowa* i wielu innych. RZECZY ZŁOTE. ZEGARKI, brosze, pierścienie, łańcużki, bransoletki, guziki *Junkiera, Darzansa, Mozera* i wielu innych.

SREBRO stołowe, serwisy herbatnie i różne naczynie i rzeczy na upominki z fabryk *Sazikowa, Hubkina* i wielu innych.

SREBRO nowe polskie i naładane *Frażeta, Henningiera* i innych.

BRONZY i inne towary galanteryjne *Torbeka, Rozensztraucha* i innych. Stołowe i mosiężne wyroby fabryk angielskich i tulskich.

KRZYSZTAŁ i FARFURA *Malcowa* i innych. RĘKODZIELNE TOWARY jedwabne, wełniane i bawełniane *Liona, Rewela,* magazynu moskiewskiego i magazynu wyrobów rossyjskich.

MODY MĘZKIE I DAMSKIE ZNANYCH DOMÓW.

KAPELUSZE, STROIKI i KWIATY, OBUWIE, trzciny, parasole, rękawiczki *Diula, Wandraga, Maradana, Ogiusta, Szumachera, Korolewa* i innych.

WINA od *Depre, Lewe, Wilborna, Bauera, Kluga, Denkera* i innych.

CYGARA, TYTUŃ i PAPIEROSY: MALBERTA, LAFERMA, HELLERA, BUCKE, WULFA i innych.

KOSMETYKI I PACHNIDŁA zagraniczne i fabryk Ralle, Muzatowa i innych. BAKALIE ze składów hurtowych zawsze najświeższe z zaręczeniem.

OWOCE według regestrów znanych w Moskwie firm.

TOWARY APTECZNE *Borchardta, Briuszkowa, Petra* i *Terne.*

SZCZEGÓLNIEJSZĄ UWAGĘ

Kantor zwróci uwagę na wysyłanie książek, przez kogokolwiek wydanych, obrazów, rycin, farb, papieru.

MEBLI różnego drzewa znanych rzemieślników według rysunków.

POJAZDY według rysunków fabryki *Ilina, Markowa, Miakiszowa* i innych, gotowe i na obstalunek.

SUKNO rossyjskie, polskie i fabryk zagranicznych. FUTRA sklepów *Sorokoumowskiego, Egiersa* i innych. OBICIA *Dabo, Fischera, Szefera* i innych.

Wiele innych przedmiotów, tu niewymienionych, można także wypisywać; jak również wzory, modele i rysunki rozmaitych przedmiotów.

Pieniądze od kupna pozostałe, będą zostawywane do dalszego rozporządzenia, albo użyte na kupienie nowoporuczonych sprawunków, albo też odsyłane napowrót. 1—196.

W domie W. Żarnowskiéj przy ulicy Sadowéj, sprzedaje się KOCZ KARETA mało używana Warszawskiéj fabryki, o cenie dowiedzieć się u właścicielki domu. 1—273

Oddaje się pod ewikcją na procent 1000 r. sr. dowiedzieć się w Kantorze Dobroczynności. 3.

Niżéj podpisany, ma zaszczyt zawiadomić, iż przybył do m. Wilna z wielkim doborem KAPELUSZY słomkowych męzkich, kobiecych i dziecinnych, i sprzedaje one po cenach umiarkowanych w budzie N. 39 naprzeciw Katedry.

M. SCHWARZ fabrykant słomkowych kapeluszy z Warszawy. 2—252

Печатать позв. ВИЛЬНО 26 Апрѣля 1862 г.— Цензоръ статскій совѣтникъ и кавалеръ А. *Мухинъ.*

W Drukarni A. H. Kirkora.

№ I. Antiquarischer Anzeiger. 1862.

Verzeichniß von Büchern zu sehr herabgesetzten Preisen,

welche auf feste Bestellung, resp. gegen Baar-Zahlung,
unter Beobachtung der gesetzlichen Censur-Vorschriften, zu haben sind in

N. Kymmel's Buch- & Antiquariatshandlung in Riga.

Im Anschluß an meine größeren antiquarischen Kataloge Nr. I.—X., die eine fach-wissenschaftlich geordnete Uebersicht meines bedeutenden, über 20,000 Werke starken, antiquarischen Lagers enthalten und Bücherliebhabern gratis zu Diensten stehen, eröffne ich hiermit eine Reihe von kleineren Verzeichnissen, welche bestimmt sind von Zeit zu Zeit die neuesten Erwerbungen, hauptsächlich aus der populairen Literatur, meines antiquarischen Lagers zur Kenntniß des Publicums zu bringen. Riga, im Februar 1862. **N. Kymmel.**

Bemerkungen. 1) Sämmtliche hier verzeichnete Bücher sind, wenn nicht das Gegentheil angegeben, gut erhalten und vollständig. 2) Das Format derselben ist, wenn nicht anders bemerkt, 8. 3) Die eingeklammerten ( ) Preise sind die Ladenpreise, ohne Einband. 4) Abbreviaturen: Pb. = Pappband. Frzb. = Franzband. Hfrzb. = Halbfranzband. Prgmtb. = Pergamentband. Lwdb. = Leinwandband. Cttbd. = Cattunband. A. = Auflage.

Adelung, J. G. J., Der treue Nothhelfer f. Studirte u. Unstudirte, od. erklärend. Fremdwörterbuch. 6. A. Nürnberg. geb. (1½ R.) 50 K.

Adreßbuch, Rigasches, für 1861. geb. 1 R. 50 K.

Alexis (W. Häring), Cabanis. 6 Thle. in 1 Bde. Berlin 1857. 90 K.

— Die Hosen des Herrn v. Bredow. 2 Thle. in 1 Bde. Das. 1858. 65 K.

Am Himmel und auf der Erde. Naturwissenschaftl. Unterhaltungen. Hrsg. von Gubitz. Mit 220 eingedr. Illustr. 1856. geb. (1½ R.) 1 R.

Anekdotenjäger. Zeitschr. f. d. lustige Deutschland. Jahrg. 1845—47, 49 (2tes Semester) bis 54. 9 Jahrgänge in 19 Bdn. geb. Mit viel. Illustr. (15 R.) 5 R.

Anthologie od. Blumenlese a. d. Classikern d. Deutschen. Von F. Baßmann. 14 Bdchn. in 7 Bdn. geb. Mit Portr. Leipzig 1825. Pb. m. T. (4 R.) 1 R.

Arago, Unterhaltung. a. d. Gebiete d. Naturkunde. A. d. Franz. v. Remy u. Grieb. 8 Bde. 1837—54. geb. (9½ R.) 4 R.

Argo, Album f. Kunst u. Dichtung. Hrsg. v. F. Eggers, Th. Hosemann und B. v. Lepel. 4 Bde. gr. 4. Breslau 1857—60. Prachtwerk m. 100 d. schönsten Farbendrucke u. Lithographien. Eleg. engl. Einband mit reich. Deckelvergold. u. Goldschn. Neue Exempl. (28 Thlr.) 12 R. 50 K.

— Dasselbe, brosch. 10 R.

Einzelne Jahrgänge geb. 4 R. 50 K.
brosch. 3 R. 50 K.

Aristophanes, deutsch v. J. H. Voß, mit Anmerk. v. H. Voß. 3 Bde. Schreibpap. (4⅔ R.) 1 R. 80 K.

— Dass. Druckpapier 1 R. 50 K.

Arndt's Livländ. Chronik, wie solche J. D. Gruber aus einem alten Manuscripte lateinisch hrsg., übersetzt und aus anderen Handschriften ergänzt. 2 Thle. in 1 Bde. Fol. Halle 1747—53. Pb. (Selten) 5 R.

Die Titel des 1. u. 2. Thls. fehlen, sonst schönes Exempl. Für fehlerfreie Exempl. antiq. Preis 8½ R.

Arnim's Novellen. 3 Thle. in 1 Bde. eleg. geb. 90 K.

Asmuß, Huther's Reductions-Tabellen ausländ. Gewichte gegen russ. Gewicht. 1860. geb. 2 R. 50 K.

Atlas zu Brockhaus' u. Pierer's Conversations-Lexikon. 1 R. 50 K.

Becker's Weltgeschichte. 5. verb. A., mit den Fortsetzungen v. Woltmann u. Menzel. 12 Thle. Berl. 1824—27. geb. (10 R.) 5 R.

Beethoven's Sonaten für Pianoforte à deux mains. Gestochen (nicht Typendruck), früherer Ladenpreis 20¾ R. 5 R. 60 K.

— Dass. geb. in 2 Bdn. 7 R.

Befehle Sr. K. Majestät aus d. livl. Gouvern.-Regierung. Jahrg. 1818—43. Mit geschrieb. alphab. Register. Fol. Jeder Jahrg. separat geb. 10 R.

— Dass. aus der kurl. Gouvern.-Regierung. 1795—1815, 1817—19, 1821—27, 1829—40, 1842—45, 1847—52. Fol. Jeder Jahrg. separ. geb. 10 R.

Béranger's Lieder. Eleg. geb. 38 K.

Berghaus, H., Allgemeine Länder- u. Völkerkunde. 6 Bde. mit Register. Mit Stahlst. Stuttg. 1837—44. gr. 8. Hfrzb. Wie neu. (12¾ R.) 5 R. 60 K.

— Dass. brosch. 4 R. 60 K.

Bibliothek d. neuesten deutsch. Classiker. Eine Auswahl des Schönst. u. Gediegenst. aus ihren sämmtl. Werken. 50 Bdchn. Leipz. Neu. (4½ R.) 1 R. 80 K.

Bibliothek der Romane. Hrsg. von H. A. O. Reichard u. A. 21 Bde. Riga 1773—94. 5 R.

Enth. hauptsächlich altdeutsche Erzählungen u. Volksbücher in modernen Bearbeitungen.

Bilder, illustr. geograph., aus Oesterreich. In Schilderungen aus Natur, Geschichte, Industrie u. Volksleben. Hrsg. von F. Körner. 4 Thle. in 2 Bdn. Leipzig 1858. Eleg. Cttbd. Mit über 285 Abbild. in Holzschn. Neu. (4 R.) 2 R. 50 K.

Bilder-Conversations-Lexikon für das deutsche Volk. 4 Bde. Mit 1238 bildl. Darstellung. in Holzschn. u. 45 Landkarten. 4. Leipz. 1841. (13⅓ R.) 5 R.

Blanc, L. G., Handbuch des Wissenswürdigsten aus der Natur u. Geschichte der Erde u. ihrer Bewohner. 7. A. Mit viel. Holzschn. 3 Bde. Braunschw. 1857. (6 R. 19 K.) 4 R.

— Dass. 2. A. 3 Thle. Halle 1833. Hfrzb. (5 R.) 1 R.

Blätter, Münchener fliegende. 1. und 2. Bd. 4. (4 R.) 1 R. 50 K.

Bekanntl. verdienen diese zwei Bände, was Humor und artistische Ausstattung betrifft, den Vorzug vor den späteren Bänden.

— aus d. Gegenwart für nützliche Unterhalt. u. wissenschaftl. Belehrung. Jahrg. 1833—39. 4. Leipzig. Mit viel. Abbild. Pb. (21 R.) 4 R.

Blumauer, A., Gesammelte Werke. Stuttg. 1841. Mit Portrait. 1 R. 30 K.

— Dass. eleg. geb. in 2 Bdn. 1 R. 65 K.

Blumensträuße italienischer, spanischer u. portugiesischer Poesie. Uebersetzt von A. W. Schlegel. Berl. 1804. Mit Vign. geb. 50 K.

Boccaccio, Dekameron. 3 Thle. in 1 Bde. Eleg. Cttbd. mit Vergoldung. Vollst. gute Uebersetzung von Soltau. 1 R. 33 K.

Bock, Buch vom gesunden u. kranken Menschen. 1862. Mit viel. Abbild. 2 R.

Bodenstedt, F., Gedichte. Brem. 1852. Mit Portrait. (2 R.) 50 K.

Bojardo's verliebter Roland. Verdeutscht von Gries. 4 Thle. in 2 Bdn. Eleg. geb. (9⅓ R.) 2 R. 30 K.

Boiste, P. C. V., Dictionnaire universel de la langue française, avec le latin et les étymologies. Manuel enlyclopédique de grammaire, d'orthographie, de vieux langage, de néologie. Nouv. éd. par Ch. Nodier. Brux. 1835. gr. 4. rel. 3 R.

Bölte, A., Visitenbuch eines deutsch. Arztes in London. 2 Thle. in 1 Bde. Berl. 1852. Cttbd. (2 R.) 90 K.

Borg, K. F. v., Poetische Erzeugnisse der Russen. 2 Bde. Riga 1823. 75 K.

Börne, L., Nachgelassene Schriften. 2 Bde. Mannheim 1844. Mit Portr. (2½ R.) 85 K.

Böttiger, C. W., Allgemeine Geschichte für Schule u. Haus. 6. u. 7. A. Erlang. 1834 u. 36. Mit handschriftl. Zusätzen. Pb. à 20 K.

Bouilly, Geschichten f. meine Töchter. Uebersetzt von Kotzebue. 2 Bde. Riga 1811. (2½ R.) 50 K.

Boussingault, J. B., Die Landwirthschaft in ihren Beziehungen zur Chemie, Physik u. Meteorologie. Deutsch v. Graeger. 4 Bde. Halle 1844—56. Hfrzb., neu. (5½ R.) 3 R.

Brederlow, Vorlesungen über d. Geschichte d. deutschen Literatur. Ein Lehrbuch f. d. erwachs. Jugend. 2 Bde. Leipzig 1844. (2½ R.) 1 R.

Brentano, Clemens, Märchen. Hrsg. v. G. Görres. 2 Bde. Stuttg. 1846—47. (5½ R.) 3 R.

Briefwechsel zwischen Goethe u. Schiller. 6 Bde. Stuttg. 1828. (11½ R.) 3 R.

Brougham, Gott u. Unsterblichkeit. A. d. Engl. v. Sporschil. geb. (1½ R.) 60 K.

Bruchstücke aus d. Classikern d. deutsch. Nation, von Pölitz. 4 Bde. geb. 1 R. 30 K.

Bülow, Allern. Melusine. Novelle. 1849. (1 R.) 50 K.

Bulwer, 10 Romane. (Alice. — Der Letzte d. Barone. — Pelham. — Harold. — Lucretia. — Devereux. — Paul Clifford u. A.) Mit Kpfrn. 3 R. 50 K.

— Harold, d. letzte Sachsenkönig. 4 Bde. geb. (2 R.) 75 K.

Bunge, Das kurländische Privatrecht. Dorpat 1851. geb. in Pb. u. Hfrzb. (4 R.) 3 R. — 3 R. 50 K.

— Das liv- u. estländische Privatrecht. 2. A. 2 Bde. Reval 1848. Hfrzb. (5½ R.) 5 R.

— Dass. 2 Bde. 1839. Pb. 3 R.

Bürger's sämmtl. Werke. Neue Orig.-Ausg. 4 Thle. Mit Portrait 1 R. 50 K.

— Vermischte Schriften. Hrsg. v. K. Reinhard. 2 Bde. Götting. 1797—98. Hfrzb. 50 K.

Julie Burow, Selbstbiographie. 1857. 25 K.

Byron's sämmtliche Werke. 12 Thle. mit 11 Stahlstichen 2 R.

Calderon, Schauspiele, übersetzt v. J. D. Gries. 8 Thle. Berl. 1815—42. Pb. m. T. (Herabgesetzter Preis 7½ R.) 3 R. 75 K.

Cambecq, B. L. E. v., Poetischer Nachlaß. Dessau 1854. 20 K.

Carus, Symbolik der menschlichen Gestalt. 2. A. Mit 161 Illustr. 1858. geb., neu. (2⅔ R.) 2 R.

Casanova, Meine Flucht aus d. Staatsgefängnissen Venedigs. Gera 1797. 30 K.

Chamisso's, A. v., Werke. 4. A. 6 Thle. in 3 Bdn. Berl. 1856. Schöne gr. Ausg. Eleg. geb. 3 R. 75 K.

Ciceronis opera quae supersunt omnia, ed. Schütz. 20 voll. (23½ R.) 7 R. 50 K.

Cid, der, deutsch v. Duttenhofer. Eleg. geb. 38 K.

Colshorn, Th., Deutsche Mythologie für's deutsche Volk. Hannov. 1853. Min.-Ausg. geb. m. Goldschnitt. Neu. (2 R.) 1 R. 25 K.

Conversations-Lexikon (Brockhaus). 9. A. 15 Bde. A bis Z. Leipzig 1847. Neu. (20 R.) geb. 14 R.

— Dass. 8. A. 12 Bde. 1837. geb. (16 R.) 6 R.

— der Gegenwart. Fortsetzung z. Brockhaus'schen Conversat.-Lexikon 8. A. 4 Bde. Leipzig 1838—41. (12 R.) 3 R.

— der neuesten Zeit u. Literatur. 4 Bde. Leipz. 1834. Hfrzb. (8 R.) 2 R.

— für die Jugend. 4 Thle. Meißen 1840. Hfrzb. Wie neu. (4 R.) 1 R. 25 K.

Dante, La commedia. 4. ed. Firenze 1854. Schöne Ausgabe, neu. (1½ R.) 1 R.

— **Cesare Balbo,** Vita di Dante. Firenze 1853. Neu. (1 R.) 65 K.

Darstellung d. landwirthschaftl. Verhältnisse in Est-, Liv- u. Kurland. M. 1 Karte. 1845. (3 R.) 1 R. 25 K.

Demme, Das Buch der Verbrechen. Das Interessanteste a. d. 90 Heften meiner Annalen der deutsch. u. ausländ. Criminalrechtspflege. 4 Thle. u. neue Folge 3 Thle. Zusam. 7 Thle. (14 R. 63 K.) 2 R. 50 K.

Demosthenis Opera. 5 voll. 50 K.

Dichtung u. Dichter. Eine Anthologie v. F. Freiligrath. 1854. 748 Seit. d. elegant. Ausstattung. Neu. (2 R. 82 K.) 2 R.

Dictionnaire de l'Académie Française. Nouv. éd. enrichie de la traduction allemande des mots, par S. H. Catel. 4 tom. Berlin 1801. 4. 2 R.
— nouv., des langues allemande et française, rédigé par Hermann. Tom. I.: Allem.-franç. Paris 1851. (3⅔ R.) 2 R.
Leben u. Thaten d. scharfsinn. Edlen **Don Quixote** v. la Mancha. Uebersetzt v. L. Tieck. 5 Thle. Eleg. geb. 1 R. 58 K.
Dorfbarbier, illustr. Jahrg. 1852—53. Einige wenige Nrn. fehlen. (3⅓ R.) 60 K.
Dräseke, Predigten f. denkende Verehrer Jesu. 3. A. 5 Bde. Lüneb. 1814. geb. (6⅔ R.) 2 R. 30 K.
— „Ihr seid theuer erkauft." Evangel. Bedenken u. Bitten in einer Reihe v. Predigten. Lüneb. 1816. 40 K.
— Der Fürst d. Lebens u. Sein neues Reich. 25 K.
— Die höchst. Entwickel. d. Gottesreichs a. Erden. 25 K.
— Christus an d. Geschlecht dieser Zeit. Nebst 2 Zugaben. 3 Thle. Lüneb. 1819—20. 50 K.
Ehrenberg, Dr. Fr., Bilder des Lebens. 3 Thle. Elberfeld. Pb. 50 K.
— F., Reden üb. die heiligst. Angelegenheit d. Geistes u. Herzens. 2 Bde. Düsseld. 1802. 30 K.
Eichendorff's, Freiherr J. v., Werke. 4 Thle. Berlin 1842. Mit Portrait. (5⅓ R.) 2 R.
Enth.: Gedichte. — Kleine Novellen. — Dichter u. ihre Gesellen. — Krieg den Philistern. — Ahnung und Gegenwart.
Eichhorn, J. G., Geschichte d. 3 letzten Jahrhunderte. 6 Bde. Götting. 1804. (15 R.) Pb. 1 R. 50 K.
— Dass. 3. A. 6 Bde. 1818. 2 R.
Encyklopädie, neue, der Wissenschaften und Künste. Geschrieb. v. Bernoulli, Bischoff, Blum, Bronn, Flegler, Fraas, Grieb, Jolly, Rückert, Scherr, Schwegler, Weber, Zamminer u. A. 8 Bde. 450 Bog. gr. Lex. 8. Stuttg. 1847—54. Neu. (19 R.) 8 R. 50 K.
— allgem., für Kaufleute und Fabrikanten. 5. A. 4. Leipz. 1843. Hfrzb. Mit Suppl. (5½ R.) 1 R. 30 K.
— Dass. 3. A. 1838. geb. 75 K.
— allgem. d. gesammt. Land- u. Hauswirthschaft der Deutschen. 4 Bde., hrsg. v. Krause. Mit viel. schwarz. u. col. Kpfrn. geb. (6⅔ R.) 1 R. 50 K.
Engel's Philosoph f. d. Welt. Eleg. geb. 45 K.
— Lorenz Stark. Eleg. geb. 38 K.
Ergänzungs-Conversationslexikon, hrsg. v. F. Steger. 5 Bde. Cttbd. (11½ R.) 2 R. 75 K.
Enthält viele interess. Aufsätze, vorzügl. z. Zeitgesch.
Eritis sicut Deus. Ein anonymer Roman. 3 Bde. Hamb. 1854. (6⅔ R.) 2 R. 75 K.
Erläuterungen zu d. deutsch. Classikern, v. Düntzer u. Eckardt. 21 Bdchn. 1855—59. Neu. (3½ R.) 2 R. 50 K.
Ersch u. **Gruber's** Encyklopädie d. Wissenschaften u. Künste in alphab. Folge v. genannt. Schriftstellern bearbeitet. 4. 1818—59. Hfrzb. geb.
I. Section 1.—70. Bd. } So weit erschienen,
II. „ 1.—31. „ } 126 Bde.
III. „ 1.—25. „ }
(Ladenpr. 483 Thlr. 125 R.
Wird fortgesetzt u. ist d. Fortsetzung jeder Zeit zu beziehen. „Eine sehr umfassende (wohl die grösste) Encyklopädie, in welcher einzelne Artikel sehr gut sind u. den Werth selbstständ. wissenschaftl. Monographien haben". Schwab u. Klüpfel, Wegweiser. — Ersetzt in vielen Fächern eine vollständige Bibliothek.
Euripidis Tragoediae. 3 voll. 30 K.
Eytelwein, Handbuch d. Perspective. gr. 4. 2 Thle. Mit Atlas v. 18 Kpfrtfln. in Fol. (5½ R.) 2 R. 50 K.
Familien-Bibliothek d. deutsch. Classiker. Eine Anthologie. Mit Portraits. 17 verschied. Bde., enthalt. Klopstock, Thümmel, Rotteck, Eberhard, Voß, Zschokke, Gebr. Stolberg, Gleim, A. W. u. F. Schlegel, E. Schulze u. A. (5⅓ R.) 2 R.
Familien-Shakespeare. Eine zusammenhängende Auswahl a. Shakespeare's Werken in deutsch. metrisch. Uebertragung. Lex. 8. Leipz. 1850. (2 R.) 1 R.
Fiorillo, Geschichte der zeichnenden Künste. 4 Bde. (Geschichte d. Malerei.) geb. Hfrzb. (7 R.) 3 R. 50 K.
Florey, Hirtenstimmen bei den Wechselfällen d. Lebens. Leipzig 1850. 60 K.
— Schriftgemäße Predigt-Entwürfe über Texte eines vollst. Kirchenjahres. 2. A. 6 Bde. 1 R. 50 K.
— Trost u. Mahnung bei Gräbern. Entwürfe zu Leichenpredigten u. Grabreden. 4 Bde. 1 R. 50 K.
— Trostesstimmen an Alle, welche um geliebte Todte weinen. Leipzig 1846. 60 K.
Follen, L., Bildersaal deutsch. Dichtung. 2 Bde. Winterthur 1829. 50 K.
Förster, Handbuch f. Reisende in Italien. 5. A. 1853. Mit viel. Kart. u. Plänen. Eleg. geb. (4½ R.) 1 R. 30 K.
Fouqué, v., Der Zauberring. 2. A. 3 Bde. 1 R.
Frayssinous, D., Vertheidigung d. Christenthums oder Vorträge über Religion. Aus d. Franz. 4 Bde. Pesth 1840. Hfrzb. 1 R. 50 K.
Freund, W., Gesammtwörterbuch d. latein. Sprache. 2 Bde. Breslau 1844. (4 R.) 2 R.
— Lateinisch-deutsches Schulwörterbuch. 1848. Neu. (2 R. 82 K.) 2 R.
— Dass., dauerhaft geb. 2 R. 25 K.
— Deutsch-lateinisch-griechisch. 1855. (2½ R.) 1 R. 75 K.
Frühlings-Almanach. Hrsg. v. N. Lenau. (Enthält u. A. Lenau's Faust.) 1835. (2½ R.) 60 K.
Funke, Real-Schullexikon. 5 Thle. geb. (16 R.) 3 R.
Gartenlaube. Jahrg. 1855—60. (à 2½ R.) à 1¾ R.
Gaudy's Werke. 8 Thle. in 4 Bdn. eleg. geb. 2 R. 48 K.
Gegenwart, die. Eine encyklopädische Darstellung d. neuest. Zeitgeschichte. Fortsetz. u. Ergänz. d. Brockhaus'schen Convers.-Lexik.) 12 Bde. 12 R.
— Dass., geb. in 12 Bdn. 14 R.
Gellert's Fabeln u. Erzählungen. 38 K.
General-Universal-Lexikon oder das gesammte menschl. Wissen in encyclop. Form. 3 Bde. 1858. (5 R. 63 K.) 3 R.
Georges, K. E., Deutsch-lateinisch. u. lateinisch-deutsch. Handwörterbuch. 2. A. v. deutsch-latein. u. 9. A. v. latein.-deutsch. Theil. 4 Bde. Leipz. 1839—43. geb., wie neu. (6½ R.) 4 R.
— Deutsch-latein. Handwörterbuch. 2 Bde. Leipz. 1831. geb. (3⅓ R.) 1 R. 65 K.
Germania. Samml. v. Novellen v. Gall, A. Stahr, Guseck, Pröhle, Meißner u. Max Waldau. M. Portr. Brem. 1851. (2½ R.) 60 K.
Gerstäcker, F., Blau Wasser. Skizzen aus See- u. Inselleben. Leipzig 1858. (2½ R.) 1 R.
— Aus dem Matrosenleben. 1857. (1 R. 88 K.) 75 K.
— Californische Skizzen. 1856. (2½ R.) 1 R.
Gesellschafter, d. lustige. Eine Auswahl v. Stücken zum Declamiren u. s. w. Nordhausen 1842. 15 K.
Gewerbeblatt f. Sachsen. 1839—42. Chemnitz. Pb. Mit viel. lithogr. Tfln. Noch immer werthv. (16 R.) 3 R.
Gewerbezeitung, deutsche. Hrsg. v. G. Wieck. 9. Bd. 1857. 8 Hfte. 4. Mit viel. Holzschn., Abbild. u. Proben. (5⅓ R.) 65 K.
Glaßbrenner, Komische Tausend und eine Nacht. geb. (1½ R.) 65 K.
Glück's ausführliche Erläuterung der Pandekten, nach Hellfeld, ein Commentar, fortgesetzt v. Mühlenbruch u. Fein. 45 Bde. u. 3 Reg. Bde. compl. 1797—1853. geb. (87½ Thlr.) 33 R. 50 K.
Goldsmith, Landprediger v. Wakefield. Eleg. geb. 38 K.
Goltz, B., Ein Jugendleben. Biographisches Idyll aus Westpreußen. 3 Bde. 1852. Neu. (5 R.) 3 R. 50 K.
Goethe, Aus meinem Leben. Dichtung u. Wahrheit. 3 Thle. Tübing. 1811—14. Hfrzb. (10 R.) 1 R. 25 K.
— Wilhelm Meisters Lehrjahre. 2 Bde. Hfrzb. 1 R. 25 K.
Grafen-Krieg, der. Histor. Roman aus der ersten Hälfte d. 16. Jahrhunderts. 5 Thle. Grimma 1852. (2 R. 82 K.) 1 R. 15 K.
Grieb, Neues englisch-deutsch. u. deutsch-englisch. Wörterbuch. (Mit besond. Berücksichtigung d. Gewerbe u. Künste.) 2 gr. starke Bde. 1853. Neu. (8 R. 45 K.) 5 R.
— Dasselbe, dauerhaft geb. 5 R. 60 K.
Griesinger, Die alte Brauerei oder Criminalmysterien von Newyork. 3 Bde. 1860. (2 R. 48 K.) 1 R. 80 K.
Klaus Groth's Quickborn. (Hochdeutsch). 2 Thle. in 1 Bde. eleg. geb. 75 K.
Günther, Homöopathischer Thierarzt. 1. u. 2. Bd. geb. (2 R.) 75 K.
Hand-Atlas, Allgemeiner, d. Erde u. d. Himmels, nach d. besten astronom. Bestimmungen, neuesten Entdeckungen u. kritischen Untersuchungen entworfen von Weiland u. A. 70 Kart. größt. Royal-Folio-Formats. Weimar 1857. Neu. (30 R.) 10 R.
Ein anerkannt vorzüglicher Atlas.
Handelsgesetzbuch des russischen Reichs bis zum 31. December 1857. 3 R.
Handwerker, der, u. Künstler Fortschritte u. Muster. 1—3., 5., 6. Bd. 4. Mit viel. Abbild. (10 R.) 2 R.
Handwörterbuch d. deutsch. Sprache (mit d. Fremdwörtern). 2 Thle. Leipz. 1846. (1⅓ R.) 60 K.
Hauff's, Wilh., sämmtliche Werke. 8. A. 5 Bde. Stuttg. 1860. 12. 2 R.
— Dasselbe. 36 Bdchn. geb. 1 R. 85 K.
Hauslexikon, neues. Eine Handbibliothek praktischer Lebenskenntnisse für jede Haushaltung. 8 Thle. 3. A. 1859. (10 R.) 3 R. 35 K.
Hausschatz, d. große deutsche. Eine Quelle d. Reichthums u. d. Wohlfahrt. 2. A. Leipzig 1852. Pb. Mit viel. eingedr. Holzschn. (2 R. 70 K.) 1 R. 30 K.
Hebel, J. P., Schatzkästlein d. rheinisch. Hausfreundes. Stuttgart 1827. Hfrzb. 50 K.
Hebel, J. P., Ausgew. Erzählungen d. rheinl. Hausfreundes. Pracht-Ausg. mit Illustr. 65 K.
Herder's sämmtl. Werke. 60 Thle. (18½ R.) 10 R.
— Geist aus Herder's Schriften. 6 Bde. Berl. 1826. 12. Hfrzb. Schön. Exempl. (3 R. 75 K.) 2 R.
Hertz, König René's Tochter u. Andersen's Bilderbuch ohne Bilder. In 1 Bde. eleg. geb. 38 K.
Herz, W., Kurzgefaßtes Wörterbuch, enthaltend die deutschen Wörter nebst 20,000 Fremdwörtern. 2. A. Elberf. 1854. 54 Bog. (1½ R.) 65 K.
Heßlein, B., Berlin's berühmte u. berüchtigte Häuser. 3 Bde. Berl. 1857. Lwdb. (1½ R.) 1 R.
— Berliner Pickwickier. Fahrten u. Abenteuer Berliner Junggesellen ꝛc. 3 Thle. Berl. 1854. Mit Illustr. von L. Löffler. (2½ R.) 1 R.
Hilpert, Engl.-deutsch u. deutsch-englisches Handwörterbuch. 2 Bde. 1851. (4½ R.) 1 R. 75 K.
— Dasselbe, dauerhaft geb. in 2 Bdn. 2 R. 30 K.
Hoffmann's, E. T. A., Novellen. 2 Thle. geb. 75 K.
— Kater Murr. 2 Thle. in 1 Bde. eleg. geb. 75 K.
— Klein Zaches. Eleg. geb. 38 K.
— Meister Floh. Frankf. a. M. 1822. (1⅔ R.) 40 K.
— Nachtstücke. 2 Thle. in 1 Bde. Berl. 1845. Mit Federzeichnungen v. Hosemann. Hfrzb. 75 K.
— Phantasiestücke in Callot's Manier. 4. A. 2 Bde. Leipzig 1854. Neu (3 Thlr.) 2 R.
Hogarth's Zeichnungen. M. Erklärung. v. Lichtenberg u. Kottenkamp. 2. A. M. ca. 100 Kpfrtfln. 4 R. 85 K.
Holtei, K. v., Almanach für Privatbühnen. (Scholl. Mantel. Hans Jürge. Ein Achtel v. groß. Loose. Perlenschnur. Herr Heiter. 33 Min. in Grüneberg. Wiener in Paris.) Mit Musik. Riga 1839. (2 R.) 50 K.
— Gedichte. 4. A. 1856. Schöne Ausg., neu (2½ R.) 50 K.
— Briefe aus u. nach Grafenort. (1⅔ R.) 25 K.
— Vierzig Jahre. 8 Bde. Berl. 1844—50. Schöne große Ausgabe. (13 R.) 4 R. 50 K.
— Christian Lammfell. Roman. 5 Bde. (6 R.) 2 R. 10 K.
— Ein Schneider. Roman. 3 Bde. (3⅔ R.) 1 R. 65 K.
— Stimmen des Waldes. 1848. (1 R.) 45 K.
Homeri Odyssea. Ed. F. A. Wolfii. 2 voll. 75 K.
Homer's Odyssee u. Ilias. Deutsch v. Voß. Beste Uebersetzung. 2 Bde. à 57 K.
Horatii Opera, ed. Lünemann. 10 K.
— Deutsch v. J. H. Voß. 2 Bde. geb. (4 R.) 1 R.
Hotho, Geschichte d. deutsch. u. niederländ. Malerei. 2 Bde. 1842. (3 R.) 1 R. 25 K.
Houwald's sämmtliche Werke. 1. bis 3. Bd. 1859. Eleg. geb. 1 R. 25 K.
Hugo, Sämmtl. Werke, deutsch v. Dräxler-Manfred u. A. 19 Bde. 3 R. 50 K.
Huhn, F. A., Predigten üb. d. heil. zehn Gebote. 60 K.
Jacobitz u. Seiler, Handwörterbuch der griechischen Sprache. 2 Thle. in 4 Bdn. (8¼ R.) 3 R. 35 K.
— Dass., dauerhaft geb. in 4 Bdn. 4 R. 50 K.
Jannau, Geschichte der Sclaverei und Charakter d. Bauern in Liv- u. Estland. geb. 75 K.
James, Romane. 180 Bdchn. 1844—59. (30 R.) 15 R.
Iffland, A. W., Theatral. Werke. Ausw. 11 Bde. Leipzig 1827. (5 R.) 2 R. 50 K.
Johnson, S., Dictionary of the English language, in which the words are deduced from their original explained etc. Abridged by A. Chalmers. Lond. 1820. 8. boards (5⅓ R.) 1 R. 50 K.
— Pocket Dictionary of the English language. Chiswick. 1826. boards 25 K.
— The same. Lond. cloth, gilt edges. 40 K.
Irving's, Washs., sämmtl. Werke. 1.—28., 32.—62. 66.—74. Bdchn. i. 21 Bdn. Enth. nur vollst. Erzähl. 3½ R.
Jugendschriften von Franz u. Jul. Hoffmann u. A. zu herabgesetzten Preisen.
Jung-Stilling's sämmtl. Werke. 12 Thle. Stuttg. 1841—42. (13½ R.) 4 R. 75 K.
Kalender der Natur. Von Ule und Müller. Mit Illustr. 1854. geb. (1½ R.) 50 K.
Kaltschmidt, Neues vollst. Wörterbuch d. franz.-deutsch. Sprache. (2½ R.) 1 R. 50 K.
— Dass., dauerhaft geb. 1 R. 75 K.
Kärcher, Kleines Wörterbuch der latein. Sprache in etymolog. Ordnung. Stuttg. 1831. Hfrzb. 35 K.
Kleinpaul, Die Lehre v. d. Formen u. Gattungen der deutsch. Dichtkunst. Barmen 1843. 25 K.
— Dass. 1856. geb. 65 K.
Kleist's, Ew. v., sämmtl. Werke. 2 Bde. Erste A. 50 K.
— Dass. 2 Thle. in 1 Bde. Hfrzb. 40 K.
Klinger's sämmtliche Werke. 12 Bde. Mit Portr. (5 R. 84 K.) 4 R.
Klopstock's sämmtliche Werke. Klass.-Ausg. 10 Bde. Leipz. 1854. Neu (5 R.) 2 R. 50 K.
— Dass., eleg. Pb., neu 4 R.
— Dass., eleg. Cttbd. mit Goldschn., neu 5 R.

Klügel, Encyklopädie d. gemeinnützigsten Kenntnisse. 2. A. 7 Thle. Berl. 1792—1817. Hfrzb. (5 R.) 2 R.
1) Naturgesch. d. Pflanz.. Thiere u. d. Mensch. 2) Anfangsgründe d. Mathematik, Naturlehre. Mit 6 Kpfrn. 3) Astronomie mit d. math. Geographie ꝛc. Mit 8 Kpfrn. 4) See- u. Kriegswissenschaften. Philosophie. M. 5 Kpfrn. 5) Deutsche Sprachlehre u. Geschichte. 6) u. 7) Geograph.

Kobbe, Humoresken aus dem Philisterleben. 2 Bde. geb. (1⅔ R.) 68 K.

Kock's, Paul de, humoristische Romane. 81 Bdchn. in 21 Bdn. Braunschweig. 4 R.

Körner's sämmtliche Werke. Orig.-Ausg. Eleg. geb. mit Vergoldung u. Portr. 1 R. 50 K.

Kreyssig, Handbuch zu einem natur- u. zeitgemäßen Betriebe d. Landwirthschaft in ihrem ganzen Umfange. 4 Bde. 1825—26. M. Abbild. geb. (9 R.) 2 R. 25 K.

Kugler, F., Belletrist. Schriften. 8 Bde. Stuttgart 1851—52. (7½ R.) 2 R.

Künstler-Album, neues Düsseldorfer. 2. u. 3. Jahrg. 4. M. viel. Lithogr. u. Farbendruck., neu (7½ R.) 4 R.

Kurz, Handbuch d. poet. Nationalliteratur d. Deutschen von Haller bis auf die neueste Zeit. Vollst. Samml. von Musterstücken, mit biogr. Notizen u. Commentar. 3 Thle. Lex. 8. Zürich 1840—42. (4⅔ R.) 2 R. 50 K.

Land- u. Stadtrecht, Schwed. Riga 1708. Kirchen-Gesetz u. Ordnung Carl's XI. v. Schweden. Daselbst 1709. 4. Frzb. 2 R.

Langbein's Gedichte. Neue A. Mit Titelb. 57 K.

La Veaux, Dictionnaire français-allemand. 3. éd. 2 tom. Berl. 1789. rel. 40 K.
— Le même. 4. éd. Franç.-allem. et allem.-franç. 4 tom. Berl. 1793. rel. 60 K.
— Le même. 8. éd, 4 tom. 2 vol. rel. 1807. 70 K.

Leibwäsche, Die. Die Kunst, d. gesammte Leibwäsche f. Herren, Damen u. Kinder gutsitzend u. vortheilhaft zuzuschneid. u. anzufertigen. 2. A. Berl. 1857. Mit 12 gr. Schnitt-Tfln. in natürl. Größe 75 K.

Lermontoff, Der Held unserer Zeit (1 R. 13 K.) 50 K.

Le Sage, Hinkend. Teufel. 2 Thle. i. 1 Bde. eleg. geb. 53 K.
— Gil Blas. 4 Thle. in 2 Bdn. eleg. geb. 1 R. 42 K.

Lesefrüchte v. Felde d. neuest. Literatur d. In- u. Auslands. Jahrg. 1850—54. 19 Bde. geb. (33⅓ R.) 5 R. 70 K.

Lessing's Werke in 1 Bde. 1841. gr. 8. 2 R. 85 K.
— Dass., geb. Hfrzb. 3 R. 65 K.

Lichtenberg's Schriften. 8 Thle. 1853. 2 R. 50 K.

Liederbuch, Rigasches, gesammelt u. herausgegeben v. Wendt. Riga 1844. 20 K.

Liederschatz, geistlicher. 2. u. 4. A. Berlin 1840. Hfrzb. (1 R. 25 K.) à 90 K.

Livius ex rec. Drakenborchii ed. ill. Ernesti. Acc. glossar. Livianum. Ed. IV. cur. Kreyssig. 5 voll. (10 R.) 4 R.
— id. lib. Schreibpapier. (12⅔ R.) 5 R.

Löbe, Dr. W., Die Landwirthschaft. 3 Bde. m. 12 Portr. u. 285 eingedr. Holzschn. 1854. (3¾ R.) 1 R. 60 K.

Longfellow, Hiawatha. Eleg. geb. 45 K.
— Gedichte. Deutsch v. Böttger. 1856. 60 K.
— Kavanagh. geb. 30 K.

Loudon, J. C., Encyklopädie d. Landwirthschaft, enthaltend d. Theorie u. Praxis. 2 Bde. in 5 Abthl. A. d. Engl. M. viel. Abb. 1827—33. geb. (17 R.) 2 R.
— Encyklopädie d. Gartenwesens, enth. Gemüsebau, Blumen- u. Baumzucht u. Landschaftsgärtnerei. 2 Bde. in 6 Lief. Weim. 1823—26. geb. (13 R.) 2 R. 50 K.

Lüben u. Nacke, Sprachmusterstücke. Für d. Selbst- u. Schulunterricht. 2 Thle. 1854—55. Ettbd. Wie neu (6 R. 95 K.) 4 R. 95 K.

Ludwig's deutsch-engl. u. engl.-deutsch. Wörterbuch, (1 R. 70 K.) 75 K.

Macaulay's Geschichte Englands. Vollständige und anerkannt gute Uebersetz. v. Paret. 9 Bde. (7½ R.) 3 R.

Mädchens Wunderhorn, des, Lieder-Album aus Deutschlands lyrischen Dichtern. 7. A. 1860. Eleg. Lwbd. mit Goldschnitt. Ganz neu. 75 K.

Mädchen aus der Fremde, das, Lieder-Album aus des Auslands Dichtergarten. 1857. Eleg. Lwbd. mit Goldschnitt. Neu. 65 K.

Manzoni, Die Verlobten. 3 Thle. in 1 Bde. 85 K.
— Dass. eleg. geb. 1 R. 13 K.

Marlinsky, Russische Geschichten und Erzählungen. Aus dem Russischen von H. v. Brackel. Riga. 30 K.

Marryat's Romane. 8 Bde. Stuttg. (Der Pascha, Ardent Troughton, Die Sendung, Tagebuch in Amerika 2 Bde., Olla Potrida, Der Caperschiffer, Valerie.) 2 R. 80 K.
— Einzelne Romane davon à 45 K.

Martin, Franz.-deutsches und deutsch-franz. Taschenwörterbuch. geb. 55 K.

Marvel, Träumereien eines Junggesellen. Eleg. geb. 45 K.

Masson, Petit dictionnaire de l'académie française. 2 tom. en 1 vol. Paris. rel. 1 R.

Merkel, G., Die Letten, vorzüglich in Livland am Ende des philosophischen Jahrhunderts. Mit 1 Kpfr. 1 R.

Meßner, Waldgeschichten. 1857. 60 K.

Mignet, Benjamin Franklin's Biographie. geb. 35 K.

Militairwissenschaftliche Werke; bitte meinen antiq. Katalog Nr. VIII. zu vergleichen.

Mittheilungen eines Mannes, der zu lesen versteht. Ein Vademecum für allerlei gebildet Volk. (1 R.) 50 K.

Molé, Neues Wörterbuch der Franz. und Deutschen Sprache. 1850. geb. Hfrzb. (2½ R.) 1 R. 60 K.

Morgenblatt, Stuttgarter, f. gebildete Leser. Jahrg. 1835—40. 1851. 4. Enth. viele werthvolle kritische und belletristische Beiträge. à Jahrgang 50 K.
— Jahrg. 1811. 1. Semester. 1818. Novbr., Decbr. 3 Bde. Mit Kpfrn. und Musik. 40 K.

Mörike, Idylle vom Bodensee. Mit Titelkpfr. 1856. (1 R. 17 K.) 65 K.

Mügge, Täuschung und Wahrheit. Eine Geschichte aus dem Leben. 1859. 60 K.

Mühlbach, L., Eva. Ein Roman aus Berlins Gegenwart. 2 Thle. Berlin 1844. (3 R.) 65 K.

Müller's, Joh. v., 24 Bücher allgemeiner Geschichten, besonders der Europäischen Menschheit. geb. 2 R.

Müller, Otto, Georg Volker. Ein Roman a. d. J. 1848. 3 Bde. Brem. 1851. (4⅔ R.) 1 R.
— Der Tannenschütz. Novelle. 1852. (1 R.) 40 K.
— Charlotte Ackermann. Hamb. Theater-Roman. 80 K.

Münchhausen's wunderbare Reisen zu Wasser und zu Land. Mit 16 Zeichnungen v. Hosemann. geb. 68 K.

Museum, belletristisches, für deutsche Frauen u. Jungfrauen. Samml. der beliebtesten Romane. 6 Bdchn. (1 R. 75 K.) 50 K.

Museum komischer Vorträge. 3 Thle. à 42 K.

Muster-Zeitung, allgem., Album f. weibl. Arbeit. und Moden. 1858. 24 Nummern. Mit Modekupfern, Mustern u. dergl. (2 R.) 50 K.
— Dasselbe. Nr. 1—18. 30 K.

Mythen, Sagen und Märchen aus dem Deutschen Heidenthume. Leipzig 1855. 25 K.

Nacht, Tausend und eine, Arabische Erzählungen, übers. v. G. Weil. gr. 8. 4 Bde. 1852. Prachtausgabe mit 2000 Bildern u. Vignetten in Holzschnitt. Eleg. Hfrzb. Neu vergriffen. (20 R.) 7 R. 50 K.
— Dass. Kl. Ausg. 4 Bde. Mit 160 Bild. geb. 2 R. 50 K.

Nachtseiten der Gesellschaft. Eine Galerie merkwürdiger Verbrechen u. Rechtsfälle. (5⅔ R.) 2 R. 50 K.

Natur, die, ihre Wunder u. Geheimnisse, oder die Bridgewater-Bücher. 8 Bde. Mit vielen Abb. geb. (14 R.) 3 R. 75 K.

Naturgeschichte der 3 Reiche, bearb. von Bischoff, Blum, Bronn, Leonhard, Leuckart u. Voigt. 5 Bde. u. 2 Suppltbde. complet. Mit Atlas in 4. 1849. geb. (30 Thlr.) 12 R. 50 K.
— populaire, d. 3 Reiche. Von Beudant, Milne-Edwards, Jussieu. 12 Bde. in 6 Pbd. Mit mehreren Hundert Abbildungen. 1844. 2 R. 50 K.
— des Thierreichs, mit Bildern, enthaltend Raubsäugethiere, Raubvögel und Singvögel. Mit 137 fein color. u. 57 schwrz. Abb. a. 4 Tfln. Imp.-Fol. (5⅓ R.) 1 R. 85 K.

Neues u. Nutzbares aus d. Gebiete d. Haus- und Landwirthschaft. Hrsg. v. Weißenborn. 6 Bde. 4. Weim. 1825—30. Mit Abb. geb. (12 R.) 2 R.

Nibelungenlied, das, 2 Thle. in 1 Bde. Gute Uebersetzung. Eleg. geb. 75 K.

Nieritz, G., Des Königs Kind. Leipzig 1854. 30 K.

Nork, Populaire Mythologie. 10 Bde. Mit sehr viel. Abbildungen. 1 R. 75 K.

Oehlenschläger, Correggio. 23 K.

Oken, Allgem. Naturgeschichte f. alle Stände. 13 Bde. u. Register. Mit Atlas von 177 color. Kupfertfln. in Fol. Pb. (45 R.) 18 R.
— Dasselbe. Eleg. Hfrzb. 20 R.
Das beste u. ausführlichste populaire Handbuch der Naturgeschichte, das die Deutsche Literatur besitzt. Der Atlas zeichnet sich durch Reichthum, Treue u. Eleganz der Abbildungen aus.

Onkel Tom's Hütte. 2 Thle. in 1 Bde. Hübsche Ausgabe. Hfrz. geb., wie neu. 50 K.

Oulibicheff, Mozart's Leben. Bearb. v. Schraishuon. 3 Bde. (3 R. 38 K.) 1 R. 70 K.

Ovid's Verwandlungen. Deutsch von J. H. Voß. 2 Bde. geb. 90 K.

Pantheon auserlesener Erzählungen des Auslandes. 12 Thle. Mit Abbildungen. (3⅓ R.) 2 R.

Pape, W., Deutsch-Griechisches Wörterbuch. Braunschweig 1845. Hfrzb. (3 R.) 2 R.
— Etymol. Wörterb. d. griech. Sprache. (2½ R.) 1½ R.

Petersen, Karl, Poetischer Nachlaß. Manuscript für seine Freunde. Riga. 50 K.

Pfennig-Magazin der Gesellschaft zur Verbreitung gemeinnütz. Kenntn. 1836 Juni—Dec. 1838 April—Dec. 1841 Juni—Dec. 1842 compl. 1846—48 compl. Mit viel. Abbild. u. Erzählungen. (11½ R.) 3 R.
— Dasselbe. Jahrgang 1848. (2 R.) 50 K.

Pièces, 6, neuester Original-Compositionen f. Pianoforte, von Dreyschock, Hiller, Köhler, Liszt, Rubinstein u. A. 24 Seiten stark. 1858. 50 K.

Pindari Carmina et fragm. rec. A. Boeckh. ed. II. 25 K.

Pitaval, der neue, Eine Samml. d. interessantesten Criminalgeschichten aller Länder aus alter u. neuerer Zeit. Hrsg. von Hitzig und Häring. 1.—26. Bd. 1842—58. Sauber geb., wie neu. (51⅔ Thlr.) 25 R.

Platen's sämmtl. Werke in 1 Bde. geb. 2 R. 50 K.

Plauti Captivi. Emend. F. Lindeman. 15 K.

Pocket-dictionary of the English and German languages. 1820. (1½ R.) 50 K.

Puschkin's und **Lermontow's** Dichtungen. Eleg. geb. in Lwd. 47 K.

Putlitz, Ungebundenes. 1856. (1½ R.) 80 K.

Pyrker's sämmtl. Werke. 3 Bde. Eleg. Hfrzb., neu. 1⅔ R.
— Dass. brosch. 1 R. 25 K.

Paul u. Virginie von St. Pierre. eleg. geb. 38 K.
— Dass. Große illustr. Prachtausgabe mit Stahlst. u. vielen Holzschnitten. (5 R.) 2 R. 50 K.

Raubmörderin, die. Eine neue Geschichte. Dresd. 1852. geb. 25 K.

Reichenbach, Allgem. Griechisch-Deutsches u. Deutsch-Griechisches Wörterbuch. 2. A. 3 Bde. (8 R.) 1 R.

Reinecke Fuchs, Uebers. v. Soltau. eleg. geb. 38 K.

Richter's, Jean Paul, sämmtl. Werke. 33 Bde. Berl. 1840. Mit Portr. eleg. Hfrzb., wie neu. (37 R.) 20 R.
— Das Schönste u. Gediegenste a. s. Schriften. Nebst Leben, Charakteristik und Bildniß von A. Gebauer. 10 Bdchn. Leipzig 1826. 3 R. 70 K.

Rodenberg, J. v., Dornröschen. 1852. (1 R.) 30 K.

Roßmäßler, Der Mensch im Spiegel der Natur. 5 Bde. Mit viel. Illustr. 1853. geb. (2½ R.) 1 R. 50 K.

Rotteck, Allgem. Geschichte. 9 Bde. geb. 3 R. 50 K.
— Auszug daraus. 4 Bde. Mit Portr. geb. 2 R.

Sammlung d. Gesetze, welche d. heutige Livländische Landrecht enthalten, bearb. v. Buddenbrock. 4 Thle. Mitau 1802—21. 4. Hfrzb. (13¾ R.) 3 R.
— Dass. Bd. I. Angest. livl. Landesrechte. Hfrzb. 75 K.

Sand, Laura. Roman. 2 Bde. (1½ R.) 75 K.
— Die Musikanten-Zunft. 2 Bde. (1 R. 70 K.) 1 R. 20 K.

Saphir, Humoristische Abende. 2. A. Leipzig. 85 K.
— Humorist. Damen-Bibliothek. 1. u. 2. Bd. geb. 60 K.
— Klatschblätter u. Mimosen. (1½ R.) 70 K.
— Humorist.-Declamator., Jocoses u. s. w. (1½ R.) 70 K.

Schäfer, Homöopathische Thierheilkunst. Mit Abb. geb. (1½ R.) 50 K.

Schefer's, Leopold, neue Novellen. 2 Bde. geb. 65 K.
— Viel Sinne, viel Köpfe. geb. 35 K.

Scheller's Latein.-Deutsch. u. Deutsch-Latein. Lexikon. 2. A. 4 Thle. Hfrzb. (7½ R.) 2 R. 25 K.
— Dass. Latein.-Deutsch. 3 Thle. Hfrzb. 1 R. 50 K.
— Dass. 3. stark verm. A. 5 Bde. Frzb. (12 R.) 3 R.
— u. **Lünemann,** Latein.-Deutsch. u. Deutsch-Latein. Handlexikon. 3 Thle. Hfrzb. geb. (4½ R.) 1 R. 50 K.

Schenkendorf's, Max v., sämmtl. Gedichte. Erste vollst. Ausg. (2 R.) 60 K.

Schiffner, A., Allgem. Deutsches Sachwörterbuch aller menschl. Kenntnisse u. Fertigkeiten, mit den Erklär. der Fremdwörter. 10 Bde. geb. (15 R.) 4 R.

Schiller's Gedichte. 1860. 51 K.
— Leben, von Caroline v. Wolzogen. geb. 60 K.

Schilling, Historische Anthologie für Deutschlands Söhne u. Töchter. 2 Thle. geb. (2⅔ R.) 1 R. 10 K.

Schlegel, Philosophie des Lebens. geb. (2 R.) 75 K.

Schleiermacher, Predigten über den christl. Hausstand. 2. A. Hfrzb. (1⅓ R.) 65 K.

Schmalz, Predigten üb. d. Sonn- u. Festtags-Evangelien, in Hamburg gehalten. Jahrg. 1838—1843. Hamburg. (18 R.) 6 R.
— Predigten zur Förderung evangel. Glaubens und Lebens, in Hamburg 1834 gehalten. I. Bd. Hfrzb. (3 R. 35 K.) 1 R. 60 K.
— Erbauungs-Stunden für Jünglinge u. Jungfrauen. 8. A. geb. Mit Stahlstich. 50 K.

Schmidt, Deutsch-Griechisches u. Griechisch-Deutsches Handwörterbuch. 2 Thle. Hfrzb. (2 R.) 75 K.
— Buch d. Erziehung. Die Gesetze der Erziehung u. des Unterrichts, gegr. auf die Naturgesch. d. menschl. Leibes u. Geistes. Mit 8 Holzschn. Köthen 1854. Hfrzb., neu. (2½ R.) 1 R. 75 K.
— Uebersicht der Weltgeschichte für mittlere Gymnasial-Classen ꝛc. Berlin 1841. (40 K.) 15 K.

Schmidt, Grundriß der Weltgeschichte. 3 Thle. (Alte, mittlere u. neuere Geschichte.) 5. A. (1½ R.) 60 K.
— Dass. 3. A. 3 Thle. 1838. Hfrzb. 60 K.
Schneider, Kritisches Wörterbuch der Griechischen Sprache. 3. A. 2 Bde. gr. 4. (6 R.) 2 R.
Schrader, Germanische Mythologie. 40 K.
— Mark Sutherland, od.: Die Wege der Vorsehung. 2 Thle. in 1 Bde. 1857. eleg. geb. (1 R. 35 K.) 80 K.
Schriftsteller, berühmte, der Deutschen. Schilderungen nach Selbstanschauung, theils auch berühmter Zeitgenossen a. d. Leben von Goethe, Schiller, Wieland 2c. (bisher ungedruckt.) 2 Bde. Berl. 1854—55. Hfrzb., wie neu. (4 R.) 2 R. 25 K.
Schwan, Nouveau dictionnaire de la langue allemande et française, composé sur les dictionnaires de M. Adelung et de l'Académie Franç. 7 vols. Mannheim 1784—93. gr. in 4. (28½ R.) 4 R. 50 K.
— Deutsch-Französisches Wörterb. 2 Bde. (1½ R.) 80 K.
— Dictionnaire abrégé allemand-franç. et franç.-allemand. (3 R.) 60 K.
Schwänke d. Hebel'schen Rheinländischen Hausfreundes. 2 Thle. Stuttg. 1839. Mit vielen Bildern. 50 K.
Scott's, Walter, sämmtl. Werke. 175 Bdchn. (12 R.) 6 R.
Sealsfield, Gesammelte Werke. 15 Bde. (13¾ R.) 7½ R.
Seneca's Tragödien. Uebersetzt u. erläut. v. W. A. Swoboda. 3 Bde. (5¼ R.) 1 R. 50 K.
Shakespeare's sämmtl. dramatische Werke. Uebersetzt v. Böttger u. And. 12 Thle. in 4 Bdn. Mit Stahlst. Eleg. Cttbd. mit Vergoldung. 2 R. 50 K.
— Richard II., Heinrich IV. u. Heinrich V. Uebersetzt von Samson v. Himmelstern. 2 Thle. (2 R.) 50 K.
Sherwood's ausgewählte Erzählungen. 12 Bände. (3½ R.) 1 R. 75 K.
Simrock, Die geschichtlichen Deutschen Sagen aus d. Munde des Volks u. Deutscher Dichter. Frankf. a. M. 1850. Eleg. Cttbd. (2½ R.) 1 R. 50 K.
— Die Deutschen Volkslieder, gesammelt. Daselbst 1851. Eleg. Cttbd. (2½ R.) 1 R. 60 K.
— Reinecke Fuchs. Aus d. Niederdeutschen. Daselbst 1845. Cart. (1¼ R.) 85 K.
— Die Deutschen Sprichwörter. geb. (2½ R.) 1 R. 50 K.
Sind's sicher und geschwind heilender Pferde-Arzt. 11. A. geb. (1 R. 67 K.) 90 K.
Sklavenleben in Amerika, od. wunderbare Lebensschicksale eines Negersklaven. (½ R.). 25 K.
Smidt, Muscheln am Strande. Eine Sammlung v. Erzählungen. 4 Thle. Leipzig 1840. (5¼ R.) 1 R.
— Seegemälde. Leipzig 1828. 25 K.
Sohr-Berghaus, Vollständiger Universal-Handatlas der neueren Erdbeschreibung üb. alle Theile d. Erde in 114 Blättern. 5. A. Quer-Folio. Glogau 1859. Eleg. Cttbd. (12 R. 71 K.) 7 R.
Sommer, Gemälde d. physischen Welt, od. unterhalt. Darstellung d. Himmels- u. Erdkunde. 2. A. 6 Thle. Prag 1827—31. geb. Mit 49 Kpft. (12 R. 76 K.) 3 R.
Spieker, Gott mit Dir! Andachtsbuch für gebildete Christen jüngeren Alters. 3. A. (1½ R.) 40 K.
Sprengel, Pragmatische Geschichte d. Arzneikunde. 2. A. 5 Bde. Dazu die Forts. von Eble. 2 Bde. 1800—40. geb. (18 R.) 5 R. 50 K.
Stens, Die Therapie unserer Zeit, in Briefen. 1854. geb. (1½ R.) 70 K.
Sterne, Yorik's empfindsame Reise. Eleg. geb. 38 K.
— Tristram Shandy. 4 Thle. in 1 Bde. Eleg. geb. 1½ R.
Stolle, Camelien. Novell. u. Erzähl. 1853. Hfrz. 35 K.
— Der neue Cäsar. Ein Seitenstück zu „1813" und „Elba u. Waterloo". 3 Bde. 1854. Hfrzb. 1 R.
— Elba u. Waterloo. Histor. Roman. 3 Bde. Hfrzb. 1 R.
— Je länger, je lieber. Phantasiestücke u. Erzählungen. 2 Bde. 1853—55. Hfrzb. 65 K.
— Lieder u. Gedichte nebst lebensgeschichtlichen Umrissen. 1855. Hfrzb. 35 K.
— Moosrosen. Novellen u. Erzähl. 2 Bde. Hfrzb. 65 K.
Strahlheim, Die Wundermappe, od. sämmtl. Kunst- u. Natur-Wunder d. ganzen Erdballs. Treu nach der Natur abgebildet u. topogr.-histor. beschrieben. 11 Bde. Mit 591 Stahlst. Eleg. Hfrzb. (39 R. 45 K.) 8 R.
Strauß, Glockentöne. Erinnerungen a. d. Leben eines jungen Geistlichen. 3 Bde. Elberfeld. 1 R.
Sue, Der ewige Jude. 10 Bde. (5¼ R.) 1 R. 75 K.
Tacitus' Werke, übersetzt von Strombeck. 3 Bde. (5 R.) 1 R. 25 K.
Tanz-Album für 1862. 57 K.
Taschenbuch. Penelope. Hrsg. v. Th. Hell. Jahrg. 1824—27. 29. 31—35. 37. 39—41. 43. 15 Jahrg. Mit vielen Erzählungen der beliebtesten Schriftsteller u. guten Stahlstichen. Sauber geb. à 50 K.
Taschenbuch dramatischer Originale. 1.—6. Jahrg. 6 Bde. Mit viel. Portr. u. Scenenbild. geb. (17 R.) 3 R.
Taschen-Wörterbuch, Latein.-Deutsch. u. Deutsch-Latein. 2. A. Leipzig 1809. Hfrzb. 30 K.
— Dass. Latein.-Deutscher Theil. Pb. 20 K.
— Schul- und Reise-, der Italienischen und Deutschen Sprache. 2 Thle. in 1 Bde. 75 K.
Tasso's befreites Jerusalem. 2 Thle. in 1 Bde. Eleg. geb. 85 K.
Tautphoeus, Cyrilla. Roman. 3 B. (1 R. 36 K.) 80 K.
Tegner's Frithjofssage. Eleg. geb. 38 K.
— Dass. ungeb. 20 K.
Terenz, Lustspiele, in freier metr. Uebers. (v. Einsiedel). 2 Bde. (3¾ R.) 75 K.
— Dass. v. Neide. 2 Thle. geb. (1½ R.) 50 K.
Thackeray, Die Geschichte von Arthur Pendennis, seinen Freuden und Leiden 2c. 10 Thle. in 5 Bdn. Leipzig 1851. (3¼ R.) 65 K.
Thümmel's sämmtl. Werke. 8 Bde. Eleg. Hfrzb. 1¾ R.
— Reise in den mittäglichen Provinzen von Frankreich. J. 1785—86. 10 Thle. Mit Kpfrn. u. Vign. geb. 1 R.
Tieck, Ludw., Gedichte. Mit Portrait. 1 R. 20 K.
— Dass. geb., wie neu. 1 R. 50 K.
— Novellen. 1.—4. Thl. (Die Gemälde — Die Verlobung — Die Reisenden — Musikal. Leiden und Freuden.) geb. 70 K.
— Phantasus. Eine Samml. v. Märchen, Erzählungen, Schauspielen u. Novellen. 3 Bde. (4½ R.) 2 R. 50 K.
Tiedge's sämmtl. Werke. 10 Thle. (3½ R.) 2 R. 50 K.
— Urania. 30 K.
Töpffer, Genfer Novellen. 3 Thle. in 1 Bde. Eleg. geb. 68 K.
Triumph des Deutschen Witzes, hrsg. von Voigt. 2 Thle. in 1 Bde. 2. A. Mit Kpfrn. geb. 40 K.
Trollope, Leben u. Abenteuer Mich. Armstrong's, d. Fabrikjungen. 5 Bde. 1851. (1¾ R.) 60 K.
Turner, Engl.-Deutsches u. Deutsch-Engl. Wörterbuch. (1¼ R.) 40 K.
Universalblatt f. d. gesammte Land- u. Hauswirthschaft u. d. mit beid. in Verbind. stehend. Gewerbe u. Hilfswissenschaften. 15 Bde. (alles was erschienen). 4. 1831—38. M. Kpfrn. Pb. (30 R.) 5 R.
Unterhaltungen am häusl. Heerd. Hrsg. v. Carl Gutzkow. 1.—3. Bd. Leipz. 1853—55. Eleg. Hfrzb. Neu (8 R.) 4 R. 75 K.
— Dass. Neue Folge. Bd. 1. 1856. Hfrzb. (3¾ R.) 1 R. 70 K.
Unterhaltungsbibliothek f. alle Stände u. jedes Alter. 4 Bdchn. Norschach 1847. 35 K.
Unterhaltungsschriften, 20 Bde., v. Arnaud, Bodin, Gozlan, Jacob Lecomte u. A. (20 R.) 2 R. 50 K.
Van der Velde's, C. F., sämmtl. Schriften. 6. A. 10 Bde. Leipzig 1858. (2 R. 82 K.) 2 R.
Viehoff, H., Goethe's Leben. 2. A. 4 Bde. 1854. In 4 Ganzleinwbdn., neu. (4 R.) 3 R.
Vilmar, Geschichte d. deutsch. National-Literatur. 7. A. 2 Bde. 1857. (2 R. 88 K.) 1 R. 50 K.
Virgilii Opera, perp. annotat. illustr. a C. G. Heyne et Wunderlich. 2 voll. geb. (3 R.) 1 R.
— ed. Lünemann. 10 K.
— Werke, übersetzt von J. H. Voß. 3 Bde. Hfrzb. (4½ R.) 1 R. 25 K.
Vogel, C., Geschichtsbilder. 1845. (2 R.) 65 K.
— geogr. Landschaftsbilder. 1851. (1¾ R.) 60 K.
Volkskalender, div. Jahrg., m. Bild. u. Erzähl. à 10 K.
Volksnaturgeschichte d. drei Reiche f. Schule u. Haus v. Bronn, Leonhard, Seubert, Agassiz, Gould u. Perty. Mit besond. Rücksicht auf Technik, Gewerbe, Künste u. prakt. Leben. 3 Bde. 1855. Mit viel. Illustr. (6 R. 42 K.) 2 R.
Volkssagen u. Märchen, Schwedische. Nach mündl. Ueberlief. gesammelt u. hrsg. v. G. O. H. Cavallius u. G. Stephens. Mit Variant. u. kritisch. Anmerk. Deutsch v. C. Oberleitner. 1848. Neu. (1½ R.) 50 K.
Vollmer, Vollst. Wörterbuch d. Mythologie. Mit 120 lithogr. Tfln. (4½ R.) 2 R. 65 K.
Voß's J. H., sämmtl. Gedichte. (Thl. I. Luise.) 4 Thle. in 2 Bdn. Leipz. 1833. geb. (2½ R.) 1 R. 40 K.
Veit Weber's Sagen d. Vorzeit. 8 Bde. (5¾ R.) 2½ R.
Volks-Conversations-Lexikon. Umfass. Wörterbuch d. sämmtl. Wissens. Neue Ausg. in 15 Thln. Stuttg. 1860. Neu. 2 R. 50 K.
Weltansicht, Die, od. populair-praktische Uebersicht der Philosophie. Riga 1836. 50 K.
Wenig, Handwörterbuch d. deutschen Sprache (nebst Fremdwörterbuch). 3. A. 1854. 792 Seiten. Neu. (2 R. 63 K.) 1 R. 75 K.
Wernher, Handbuch d. allgem. u. speciell. Chirurgie. 3 Thle. in 4 Bdn. 1857. Neueste A. (16⅔ Thlr. Neu. 8 R. 40 K.
Wiborg, D. Mythologie d. Nordens. (1 R. 67 K.) 65 K.
Wieland's sämmtl. Werke. 39 Bde. u. Supplm.-Bde. zusam. 45 Bde. Leipz. 1794—1811. Pb. m. Titel. Erste Ausg. m. latein. Druck. 5 R.
— Oberon. 1858. 45 K.
Wildenhahn, Geschichten aus d. Volksleben. 2 Bde. Eleg. geb. (Enth. 14 vollst. Erzählungen.) 85 K.
— Aus d. Seelsorgerleben. Eleg. geb. 40 K.
— Phantasiebilder u. Volksmärchen. Eleg. geb. 40 K.
— Geschichtl. Erzählungen. 2 Thle. in 1 Bde. Mit Portr. Hfrzb. 85 K.
— Erzgebirgische Dorfgeschichten. 2 Bde. Hfrzb. 80 K.
— Evangel. Laienbrevier. Hfrzb. 70 K.
— Reisebilder. Hfrzb. 45 K.
— 4 sinnige Erzähl. f. d. Volk. M. Illustr. Hfrzb. 35 K.
— Vollbrecht's Wallfahrt, od. d. Auferweckung d. todten Christus. Hfrzb. 40 K.
— Paul Gerhardt. Kirchengeschichtl. Lebensbild aus d. Zeit d. gr. Churfürsten. 2. A. 2 Thle. in 1 Bde. Hfrzb. 1 R.
— Johannes Arndt. Ein Zeitbild aus Braunschweigs Kirchen- u. Stadtgeschichte. 2 Thle. in 1 Bde. Hfrzb. 1 R.
— Philipp Jacob Spener. Ein geschichtl. Lebensbild. 2. A. 2 Bde. Hfrzb. 1 R.
Sämmtl. Wildenhahn'sche Schriften sind wie neu gehalten.
Willigerod, Lateinische Chrestomathie f. Anfänger u. Geübtere. 2. A. Reval 1833. 40 K.
Wissenschaften, Die, im 19. Jahrh., ihr Standpunkt u. d. Resultate ihrer Forschungen. Eine Rundschau z. Belehr. f. d. gebild. Publicum. 4 Bde. Leipz. 1856—60. Neu. (15 R.) 6 R.
— Dass. Bd. I. (3¾ R.) 1 R. 75 K.
Wolff, Neues elegantest. Conversations-Lexikon. 5 Bde. M. Stahlst. Leipz. 1834—42. Lex.-8. (17 R.) 4 R. 50 K.
Wörterbuch, Franz.-deutsch. u. deutsch-franz., nach Noël u. Chapsal. 2 starke Bde. (3½ R.) 1 R. 90 K.
— Dass., dauerhaft geb. 2 R. 50 K.
— Classisches franz.-deutsch. u. deutsch.-franz. (4 R.) 2 R.
Wunderlich, Handbuch d. Pathologie u. Therapie. 2. (neueste) A. 4 Bde. in 6 Abth. u. Regist. 1854—56. Neu. (24 Thlr.) 20 R.
Zeitung, Gastronom. 2. u. 3. Jahrg. geb. (4 R.) 1½ R.
Ein Küchen- u. Gasthofsjournal mit interess. belletristischen Beiträgen.
— Leipziger illustrirte. Fol. Jahrg. 1843—49. Neu. (50 Thlr.) 12 R. 50 K.
Wohl die interessantesten u. reichhaltigst. Jahrgänge dieser beliebten illustrirten Zeitschrift.
Zschokke, Ausgewählte Dichtungen, Erzählungen und Novellen. Vollst. Sammlung in 1 Bde. 2. A. Hfrzb. geb. (5 R.) 2 R. 50 K.
— Ausgewählte Schriften (belletrist. u. geschichtl. Inhalts). Bd. 1—14. 15. 17. 18. 21. Zus. 18 Bde. geb. 2 R.
Zumpt, Latein. Grammatik. 8. A. Cttbd. (1½ R.) 65 K.
— Dass. 7. A. geb. 50 K.

Benecke's System des See-Assecuranz- und Bodmerei-Wesens. Vollst. u. zeitgemäß umgearb. v. B. Nolte. 2 Bde. Hamb. 1851—52. Hfrzb., wie neu, neueste Aufl. (15 R.) 9 R.
(„Das belehrendste, d. vollständigste u. d. klarste über Assecuranz-Wesen erschienene Werk" Dr. Pöhl, Handelsrecht.)
Rechtslexikon für Juristen aller teutschen Staaten, enthaltend die gesammte Rechtswissenschaft. Bearb. von mehreren Gelehrten, redigirt v. J. Weiske, Bd. I.—X. 1856. Bd. I.—VIII. Hfrzb., IX. u. X. in Heften brosch., wie neu. (33⅓ R.) 22 R. 50 K.
Der Schluß ist jederzeit neu zu beziehen.
Rotteck u. Welcker, Staatslexikon. Encyklopädie der gesammten Staatswissenschaften. 15 Bde. und Suppl. 4 Bde. complet. 1848. Hfrzb., wie neu. (38⅓ R.) 12 R.
Schmalz, Thierveredlungskunde. Mit 25 lithograph. Zeichnungen. Königsb. 1832. (4⅔ R.) Hfrzb. 2 R.
Merkel, Garl., Briefe an ein Frauenzimmer über die wichtigsten Producte der schönen Literatur. 6 Bde. Berlin 1800—1802. Hfrzb. 2 R.
Zeitteles, Ign., Eine Reise nach Rom. Mit Portr. Wiesbaden 1844. (1 R.) 50 K.
Tiling, Anleit. zur franz. Handlungs-Correspondenz in Briefen. Riga 1804. Pb. 25 K.

Der Druck wird gestattet. Riga, den 13. Februar 1862. Censor C. Alexandrow.

Gedruckt in der Müllerschen Buchdruckerei in Riga.